



POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik 4

glasilo Planinske zveze Slovenije

april 2001

POZOR: OPREMA VAM LAHKO REŠI ŽIVLJENJE



MAMMUT

Vrvi, plezalni čevlji, pasovi, oblačila, nahrbtniki.

Za katalog in dodatne informacije pokličite:

T.E.R.A., Slovenska 17, 2000 Maribor, telefon: +386 02 2500 966, fax: +386 02 2500 967

E-mail: terraclimb@siol.net

www.promel.si/terra

www.mammut.ch

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

april 2001

4

letnik CI

izhaja od leta 1895

vsebina

Bojan Pollak	Planina in gora – kaj pa hrib?	146
Marjan Rztresen	Čigav je Vestnik?	147
Boris Strmšek	Vrh je odpihnil himalajski veter	150
	Plaz je zasul štiričlansko družino	156
Neva Mužič	Spektakel z Everesta	157
Neva Mužič	Kaj je povedal film Ski-Everest	158
Boris Strmšek	Včasih je treba stisniti zobe	159
Jani Bele	Proti vrhovom	160
Igor Ziodej	Zimski vzpon na Jalovec	164
Nada Kostanjevic	Moj zadnji zimski vzpon	166
Vinko Hrovatič	Zasavci mi smo tam doma	166
Mare Cestnik	Kamen in zrak, voda in ogenj	167
Vojko Čeligoj	Pogled s Hrvaške na našo deželo	171
Dario Cortese	Brezpotje pelje na goro	173
Jože Bešter	Zimski sprehod	174
Dušan Škodič	Strah nad prepadi	175
Helena Giacomelli	Spominjanja	176
Slavko Koblar	Zgodbe spod Triglava in Vršiča	177
	Odmevi	178
	Iz planinske literature	180
	Društvene novice	182

Slika na naslovni strani: **Pogled iz stene Anapurne III na Mačapučare in greben proti naši gori**

Foto: Boris Strmšek

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvorčakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Rztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malesič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojín, Tone Škarja in Franček Vogelínik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri Agenciji RS za plačilni promet 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620 - šifra valute - 3053/8. Naročnina za leto 2001 znaša 5400 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 2001, posamezna številka stane 600 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne opovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

PLANINA IN GORA – KAJ PA HRIB?

BOJAN POLLAK

Že nekaj časa, v zadnjih mesecih pa vse bolj intenzivno se uporablja beseda »gornik« in vse njene izpeljanke ne samo za dejavnost gornjskih klubov, ampak tudi za dejavnost in članstvo Planinske zveze, planincev. Tako je celo Planinski vestnik objavil nekakšen poziv* za zamenjavo »planinstva« z »gorništvom«. Ker sem po eni strani prepričan, da vse to ni povsem nedolžno, kot hočejo prikazati nekateri, po drugi strani pa sem glede tega precej konzervativen v smislu ohranjanja slovenstva, sem zapisal naslednja razmišljanja.

Osnovna misel tega zapisa je predvsem poziv za spodbudo k razmišljanju tistih, ki besedo gornik, gorniško, gorniški uporabljajo v glavnem zato, ker so jo slišali od drugih, ne pa, da bi se za njeno uporabo zavestno in zavedno odločili. Čeprav je na prvi pogled razprava o uporabi ene ali druge besede povsem brez zveze, pa v tem primeru ni povsem tako, saj planinstvo kot dejavnost v slovenski zgodovini in za slovenski narod še zdaleč ni povsem brez zveze.

Osnovni vprašanji sta, kaj je tako hudo narobe s planinstvom, da bi ga moralo zamenjati novodobno »gorništvo«, in kaj je tako hudo dobro v gorništvu, da bi lahko nadomestilo planinstvo.

STALIŠČE PZS

Planinska zveza Slovenije (PZS) je o tem zavzela svoje stališče, ki je zapisano v tretjem in četrtem odstavku 3. točke Vodil pri delu Planinske zveze Slovenije in planinskih društev:

»Slovenski jezik je bogat s pojmi, ki označujejo obiskovalce gorá (planinec, plezalec, alpinist), njih uporaba pa je odvisna od krajevnih značilnosti. V vsakdanjem jeziku je uveljavljena beseda 'planinski', ki opredeljuje naše početje v gorah z vsemi njenimi izpeljankami. Več kot stoletno izročilo in raba, kot npr. 'slovensko planinsko društvo', 'mnoga planinska društva', 'Planinski vestnik', ki več kot sto let širita planinstvo, nas zavezuje, da ohranjamo planinstvo kot besedno rabo za naše početje. S tem se na najbolj izviren način držimo naših korenin in ohranjamo 'slovensko lice slovenskim goram'.

Pri tem pa ne nasprotujemo tistim planincem, ki svoja početja poskušajo poimenovati drugače, predvsem z namenom, da pokažejo, da je njihovo doživljanje gorá pač način njihovega življenja. S tem največkrat želijo tudi izraziti razlike v zahtevnosti svojih ciljev od ciljev množic, ki običajno ostajajo na nižjih vrhovih in položnejših poteh (avanturisti, alpinisti/šodrovci, planinci/gorniki). Taki pojavi v organizaciji pričajo, da je planinstvo ponovno pred kakovostnim razvojnim skokom, ki

ga mora organizacija tenkočutno zasledovati in podpirati.«

K temu dodajam prepis dela pisma, ki sem ga v začetku leta 1999 napisal predsedniku PZS kot član skupine, ki je pripravila Vodila PZS:

»Imam pa še nekaj pripomb o izrazih. Predlagam, da striktno uporabljamo že od leta 1893 uveljavljen izraz, ki je v več kot 100 letih pridobil tudi povsem svoj, deloma nov, deloma pa dopolnjen pomen: planinec. Gornik (če pustimo ob strani pomen »najemnik goric, viničar, rastlina, v zadnjem času pa tudi pripadnik vojske, ki je izurjen za bojevanje v hribih – gorah«) je v času, ko se je pojavil, pomenil stopnjo med »navadnim planincem« (= šodrovcem) in alpinistom. Žal je ta takrat smisel in žlahten izraz sedaj izrabila in ga še izrablja politika v svoje namene in ga je tako povsem razvrednotila, pri čemer je včasih prav čudno – npr. ponesrečijo se samo planinci, nikoli gorniki itd.

Po drugi strani pa, če že ne uporabljamo izraza hribovec, hribovstvo, hribi (kar je pravzaprav med domačini, vsaj v našem koncu, bolj domače, gora je preveč literarna), je planinec tudi zgodovinsko domače ime, ki pomeni tudi pastirja na planinah (pri nas nimamo planšarjev, ampak pastirje!), in prav ti »pwaninci« so bili med prvimi, ki so prišli na marsikateri vrh nad pašnimi planinami. Mogoče je prav to vodilo naše prednike, da so se odločili za »planinsko društvo« in ne kakšno gorniško ali hribovsko, čeprav so že poznali gore in tudi hribe, saj so iskali slovensko bit, ki pa jo je v planincu prav gotovo več kot v drugih izrazih.

Uvedba drugih izrazov poleg teh, ki jih že imamo (planinec, markacist, reševalec, mentor, inštruktor, alpinist) zahteva tudi opredelitev, status itd., kar naš sedanji »kader« že ima. Poskusimo se čim manj ločevati, saj nas že drugi dovolj!«

ZAKAJ IMAMO PLANINCE IN ALPINISTE?

Pri nas se že dolgo časa delimo na (navadne) planince in alpiniste. Tega drugod v glavnem ni oziroma je meja precej nedoločena (mountaineer, Bergsteiger), čeprav imajo tudi različne organizacije oziroma organiziranost. Planinstvo zajema vse, planinstvo v ožjem pomenu samo hojo (Bergwanderung, mountain walking, randonee), alpinizem pa plezanje (Bergsteigen, mountaineering, climbing).

Že precej pred drugo svetovno vojno je prišlo v planinskih vrstah do ločitev. Vendar ne na podlagi političnih pogledov ali zaradi vmešavanja političnih strank, ampak zaradi planinstva samega, zaradi pristopa in pogleda na to dejavnost. Koče in pota, to je bilo v osnovni planinski organizaciji, takrat imenovani SPD (Slovensko planinsko društvo), strma turistika (plezanje) pa je bilo v TKS (Turistovski klub Skala). Iz tega kluba so izšli tudi najboljši predvojni slovenski alpinisti, a se je,

ko se je planinska usmerjenost v SPD spremenila, praktično stopil z SPD.

Po drugi svetovni vojni je prišlo zopet do delitve, vendar takrat znotraj iste organizacije. Takrat je bil eden od glavnih vzrokov povsem vsakdanji, profan. Po vojni je bilo vse na pike. Pri tem je oblast določila, da lahko nekateri, ki so se ukvarjali z določenimi športi, dobijo več, tako obleke, hrane in podobnega. Tako so alpinisti dobili več kot planinci in zato je bilo na alpinističnih tečajih tudi veliko takih, ki so se z alpinizmom ukvarjali samo trikrat v svojem življenju – prvič, zadnjič in nikoli več.

MALO O »ZGODOVINI« GORNIŠTVA

Beseda »gornik« se je pri nas v planinstvu močneje začela pojavljati v sedemdesetih in osemdesetih letih ne kot nadomestilo za »planinca«, ampak kot oznaka nekoga, ki je bil po svoji planinski dejavnosti nekje med »šodrovcem«, to je »običajnim planincem«, ki hodi samo po poteh, ki v kočah tudi popiva in podobno, in alpinistom, torej tistim, za katerega ni nobenih ovir, in je torej pomenila takega, ki si upa hoditi tudi po brezpotju in včasih celo kaj poplezati. Glede na naše črno-belo gledanje je bil »gornik« pravo nasprotje planinca: planinec naj bi pomenil vse, kar je v planinstvu slabega, gornik pa vse, kar je v planinstvu dobrega.

To so bili časi gesla »čim več delovnih ljudi v gore« – 100 železarjev, pa 100 žensk pa sto in sto še drugih na

Triglav, pa nove koč, povečave koč, nove poti itd. Deloma iz mladostniškega upora, deloma pa iz drugačnega pojmovanja narave in planinstva se je takrat rodila dejavnost, usmeritev, ki je pod vplivom literarnega imena »gora« in nepoznavanja dotedanje uporabe svojim pripadnikom dala naziv »gornik«. Pripadniki in zagovorniki te aktivnosti so hoteli hribe doživljati bolj intimno, sami ali v majhnih skupinah, tudi na brezpotjih, bivakih in podobnem, kar »navadnemu planincu« ne samo da ni bilo dostopno, ampak se mu je zdelo včasih celo pregrešno. In takrat je beseda »gornik«, čeprav je imela že veliko drugih pomenov, dobila še en nov pomen: izraz zlahotnega planinstva na področju med »navadnim« planinstvom in alpinizmom.

Še en spomin iz časov nastajanja »gorništva« pri nas: alpinisti smo gornikom rekli »falirani alpinisti« – prosto po »falirani študenti«. To so bili tisti, ki so se sicer poskusili z alpinizmom, vendar v njem niso dosegli niti povprečne ravni, a bi bili na vsak način radi nekako priznani. To so kaj lahko dosegli med tistimi, ki so sicer radi hodili v hribe, a alpinizma niso niti okusili, kaj šele, da bi ga poznali. Zato so bili med njimi »gorniki« lahko pravi »junaki«.

»Gorniško« gibanje je bilo torej pozitivno tudi za PZS, dokler se ni v zadnjih desetih letih vmešala politika z ustanovitvijo »gorniških klubov« in spretno izkoristila tudi tisti del nezadovoljnih članov PZS – planincev, ki v lastni organizaciji niso mogli, znali ali hoteli uveljaviti svojih ambicij ali pa so bili kako drugače motivirani.

namesto komentarja

ČIGAV JE VESTNIK?

Beseda ne teče prvič o tem, čigavo glasilo je pravzaprav Planinski vestnik, ali Planinske zveze Slovenije ali planinskih društev ali nemara njenih članov, v planinska društva organiziranih planincev torej. Založnik, izdajatelj in financer je PZS – torej je PV glasilo PZS. Toda ker je PZS zveza planinskih društev, ki financirajo (ali vsaj sofinancirajo) svojo organizacijo, je torej PV glasilo vsakega slovenskega planinskega društva posebej in hkrati vseh skupaj.

Če je tako, je prav nenavadno, da o nekaterih od teh lastnikov na straneh njihovega glasila ni bila zabeležena še niti ena sama črka, kaj šele vest ali celo reportaža. Ta društva (vsaj posredno) samo plačujejo, od tega pa nimajo prav nič. O njihovem delu vedo kaj malega kvečjemu v njihovi občini, v PZS je zabeleženo samo njihovo ime in število članov ter sekcij in vsega drugega, kar sodi k organizaciji, njihov predstavnik ali delegat se nemara udeleži skupščine osrednje organizacije, ponavadi pa niti to ne, saj je marsikatero društvo popolnoma zadovoljno, da ga

poznajo njegovi člani in da je primerna organizacija na njihovih planinskih izletih, ki so najpogosteje najpomembnejša ali celo edina društvena dejavnost.

Na drugi strani je Planinski vestnik poln (če malo pretiravamo) novic o delu nekaterih drugih društev: zdi se, kot da bi bil PV njihovo glasilo, saj so objavljene tako zapisi o njihovih izletih in turah kot občnih zborih, posvetovanjih, izobraževanjih, odpiranjih vsakršnih vrat in prizidkov v njihovih objektih ter vsega drugega, kar se bolj ali manj pomembnega dogaja v društvu.

Idealno bi bilo, če bi bil Planinski vestnik takšno glasilo slovenskih planincev, v katerem bi bila tako ali drugače opisana najpomembnejša dejavnost prav vseh društev, v katerem bi bili zabeleženi najpomembnejši jubileji vsake od članic PZS, v katerem bi se poklonili spominu prav vsakega zaslužnega planinca, ki je odšel v večnost, ne glede na to, katerega PD član je bil. Ko bodo poznejši planinski rodovi prebirali naše glasilo, bi iz takega PV zvedeli skoraj vse, kar se je pomembnega dogajalo v tej veliki organizaciji.

Toda ker nekaterih društev informatika sploh ne zanima, so nekako na robu planinskih dogajanj.

Prastara novinarska resnica je, da se nekaj sploh ni zgodilo, da nečesa sploh ni bilo, če to ni zapisano v časniku.

Marjan Raztresen

NEKAJ O IZRAZIH

Če poslušam domačine, tiste, ki so pod hribi doma, redki uporabljajo besedo »gore«. Zanje so to planine, hribi. Toda poimenovanje krajevnih imen kaže na raznolikost. Včasih je hrib višji kot gora in obratno. Tako bi lahko rekli, da sta tako pojem hrib kot pojem gora enakomerno zastopana za poimenovanje višin, vzpetin. Seveda smo morali ljudje zaradi predalčkanja izbrati in takrat so izbrali pač to, da naj bi bila gora višja kot hrib. Pri tistih, ki res hodijo v hribe, pa ni tako. Gora je torej bolj leposlovni, umetniški izraz, intimni, domači, resnični pa je hrib. Intimno grem samo v hribe, nikoli v gore. Alpinisti, tisti, ki se še niso povsem odtujili od narave, od domačije, uporabljajo izraz hrib: »Everest je pa res en voreng hrib« – itd., ne pa »ena voreng gora« – kadar govorijo. Če pa pišejo, običajno uporabljajo literarni pójem gora. Hrib jim pomeni nekaj domačega, ljubkovalnega, njihovega, intimnega. Gora je za druge, za tujce, za tiste, ki niso alpinisti, hribovci, ki niso doma v višavah.

Kako drago bo letos prenočevanje

Upravni odbor Planinske zveze Slovenije (UO PZS) je na seji 16. marca letos sprejel sklep o najvišjih cenah nočitev, osnovne prehrane in napitkov v planinskih kočah I. in II. kategorije, ki ga je v skladu s Pravilnikom o upravljanju, poslovanju in opremi planinskih koč pripravila Gospodarska komisija UO PZS, potrdil pa ga je tudi zbor gospodarjev in upravljalcev planinskih koč na svoji seji 8. marca letos.

Sklep določa, da bodo letos najvišje polne cene nočnin v postojankah I. kategorije v sobah z eno do štirimi posteljami 3100, v sobah s petimi do osmimi posteljami 2500 in na skupnih ležiščih 1500 tolarjev. Ker pa imajo vsi člani PZS z veljavno izkaznico (se pravi s plačano članarino za letošnje leto) 30 odstotkov popusta, to pomeni, da bodo člani PZS (in tudi vsi člani slovenskih zamejskih planinskih društev in slovenskih planinskih društev v tujini, člani Planinske zveze Hrvaške in člani planinskih organizacij, včlanjenih v UIAA, s katerimi ima PZS sklenjen bilateralni sporazum o reciprociteti) plačali za prenočevanje v manjših sobah 2170, v večjih sobah 1750 in na skupnih ležiščih 1050 tolarjev na osebo in na noč.

V planinskih kočah II. kategorije bodo polne cene 2000, 1350 in 1100 tolarjev, za člane PZS pa 1400, 950 in 800 tolarjev.

40-odstotni popust, ki velja le na skupnih ležiščih, imajo člani C in D kategorije do dopolnjenega 27. leta starosti, alpinisti, registrirani vodniki PZS, gorski vodniki in mentorji planinskih skupin ter registrirani člani Gorske reševalne službe Slovenije, Gorske straže in markacisti. Do brezplačnega prenočevanja so upravičeni gorski reševalci in markacisti na akciji.

Za planince z lastno posteljnino (rjuho) velja dodaten popust 350 tolarjev, vendar je treba posteljnino ob prijavi pokazati, zlorabo pa oskrbniki kaznujejo s plačilom trikratne polne cene prenočevanja.

Zanimivo je tudi poimenovanje naših hribov, kjer se moška (hrib) in ženska (gora) oblika pogosto prepletata in po svoje dokazujeta enakopravnost spolov (kar po svoje tudi dokazuje, da sta bila pri Slovencih hrib in gora enakovredna izraza za visoke vzpetine). Pri tem je zanimivo to, da so najvišji vrhovi in tisti, ki so bolj falične oblike, moškega spola (Triglav, Jalovec, Grintovec, Stenar itd.), ostalo pa so »gore« – Škrlatica, Rjavina, Kočna, Planjava itd.

Zanimivo je tudi prisluhniti imenom krajev – kdaj je hrib, kdaj je gora: Šmarna gora, Šenturška gora, Gora, Gure – Gorniki, Gorjani, Gorjanci itd. – pa Hrib – Hribčani, Hribljani.

Gre pa pri uvajanju izraza gornik tudi za maniro uporabe drugih, bolj »nobel« besed: planinec je nekaj profanega, nekaj navadnega, manj vrednega, nekaj, kar je prišlo iz ljudstva, od kmetov, pa še zastarelo je. Ni več »ful kul«, medtem ko »gornik« je; »Planinec je moj fotr, jaz sem pa gornik!«

ln tu se pojavi še druga manira, ki pa lahko postane nevarna: želja po večvrednosti (nacizem, srbizem, »božji izvoljenci« – več vredni narodi, več vredni ljudje. Želja po tem, da je nekdo nekaj posebnega, nekaj več vrednega, pa čeprav samo zaradi besede, poimenovanja, tiči v človeku in je ni težko priklicati na dan.

ŠE NEKAJ PODATKOV, ZANIMIVOSTI

Poletno pašo po planinah, torej dejavnost, imenujemo v našem koncu planinščina, v narečju »pwaninščna« oziroma »pwaninšna«, ne pa planinstvo ali plansarstvo.

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika piše:

GORNIK: 1. (zastarelo) lastnik vinograda, vinogradnik; 2. (zgod. fevdalizem) nadzornik nad zakupniki vinogradov, ki ga je postavil gorski gospod.

GORNIK: (navadno z zimzelenim gornikom): brusnici podobna gorska rastlina z usnjatimi, zdravilnimi listi in rdečimi jagodami *Arctostaphylos uva-ursi*

• iz knjige o alpskem cvetju:

– alpski gornik = rastlina, podobna brusnici

– vedno zeleni gornik = rastlina, plazeči se grmiček.

GORNIK: veter, ki piha z gor, hribov

GORNIK: (knjižno) planinec, alpinist.

Danes tako imenujejo tudi pripadnika vojaških enot, izurjenih za bojevanje v hribih – gorah (JLA je imela planinske enote, SV ima gorske enote), pa tudi človeka, ki je član gorniške organizacije.

PLANINEC: 1. kdor hodi v hribe; 2. kdor živi v hribih ali je doma s hribov, hribovec; 3. vojak enote, izurjene za operacije v gorah, 4. (gorenjsko narečno) plansar.

Če sem malo zloben: planinec je tudi pastir, torej še vedno človek, gornik je pa celo tudi samo rastlina!

MOJE GLEDANJE

Planinec je kot pojem za tistega, ki hodi v hribe, v splošni uporabi že več kot sto let. Narečnega »pwaninca« nadomešča pastir oziroma majer, plansar, vojaka

pa zamenjuje gornik. Gornik je kot pojem za tistega, ki hodi v hribe (planinca, alpinista), v širši pogovorni rabi komaj nekaj let, še vedno pa ostajajo pomeni vetra, rastline in po novem tudi vojaka.

Vsekakor je potrebno iti s časom naprej, se posodobiti oziroma prilagoditi razvoju, vendar to ne sme biti narejeno z rušenjem in zamenjavo starih imen, vrednot, vrednosti, tradicije. V Sloveniji je planinstvo tista kulturna dediščina, ki je med drugim ohranila slovenske hribe slovenske, in ne gorništvo, ki je bilo takrat še omejeno na gorice. Za gorništvo sedaj pa bi lahko celo rekli, da daje slovenskim vrhovom nemško oziroma italijansko podobo. A ohranjanje lastne dediščine je evropska vrednota, vsaj tako je bilo povedano med dnevi evropske kulture v Sloveniji. Izginjanje naroda se lahko manifestira oziroma izvaja na več načinov, tudi z zamenjavo besed.

Ponosen sem na to, da sem planinec, da lahko sam nadaljujem tiste vrednote in tradicije, ki so jih začeli tisti, ki so med drugim ohranjali slovensko vsebino naših hribov. Vedno bolj sem ponosen na to, da sem planinec, planinec že od svojega četrtega leta (3 leta in 8 mesecev), ko sta me mati in oče prvič peljala na Kamniško sedlo in me je oče, ko se mi od Kamrice naprej ni dalo več hoditi, spodbujal: »Kakšen neki planinec pa si, če ne boš sam prišel na Kamniško sedlo! Saj se ti bodo še Babe smejale!«

Naj tisti, ki se imajo za »gornike« (vedno zelene ali alpske ali najemnike goric ali vojake ali člane gorniških klubov ali kakšne drugačne), kar ostanejo gorniki in ne

posiljujejo in preimenujejo tistih, ki se imajo za planince (pastirje na planinah, člane PZS) z gorništvom. Za oboje je v hribih dovolj prostora, saj sam naziv oziroma ime v končni fazi niti nista pomembna. Gorniki naj ne bodo vojaki revolucije, vere, ideje in naj v pretežno planinski družbi ne izpričujejo preveč svoje gorniške pripadnosti, miselnosti, enako pa naj velja tudi za planince.

Na kratko: dokler se ni vmešala politika, ki ji sledi tudi del planincev, članov planinske organizacije, ki na ta način verjetno povsem nezavedno kažejo svoj odnos do naše zgodovine, našega naroda, je bil izraz »gornik«, čeprav je to že šesti pomen te besede, povsem sprejemljiv in bi kaj lahko ostal v takem pomenu, kot se je začel, ker je pač samo prikazal del planinske dejavnosti. Sedaj pa hoče povsem prevzeti pojem planinstva in tako izriniti več kot sto let uveljavljeno pojmovanje, kar med drugim pomeni tudi rušenje planinske organizacije, razdvajanje njenega članstva, saj sedaj nekateri celo poskušajo nadomestiti izraz planinec, planinstvo, planinski z izrazom gornik, gorništvo, gorniški. To se mi pa ne zdi v redu. Posebej še, ker ima tudi politični prizvok.

Pri tem poudarjam, da po moje ni prav nič narobe, da so tudi gorniški klubi ali hribovski ali gričevski ali planinski, ki imajo tudi politični pridih. Vendar ni prav, da se tudi tiste, ki to niso, tako imenuje. Ni prav, da se poskuša preimenovati dejavnost z več kot stoletno tradicijo, da se spreminja ime te dejavnosti.

Planine, gore in hribi

Gospod profesor **dr. Matjaž Kmecl** me je s člankom O gorah, planinah in hribih, objavljenem v Planinskem vestniku št. 3/2001, stran 137/138, prepričal, da je treba opustiti sklicevanje na mnenje uglednih piscev in se omejiti na bistvo vprašanja, to je na presojo uporabnosti besed »planine« in »gore« za temelj naše dejavnosti. Dejstva pa so taka: za uporabo besede »planine« govornika več kakor stoletno izročilo in množična raba, za uporabo besede »gora« in izvedenka iz nje pa iskanje pravilne slovenske rešitve.

Ne zanikam trditve, da zagovarjam uporabo besede »gora« kot temelj za izvajanje označb v zvezi z organizacijo in dejavnostjo v gorskem svetu, kolikor ne gre za gospodarsko dejavnost. To svoje stališče utemeljujem zlasti z naslednjim razlogom:

Beseda »planine« v pomenu »gore« je zelo šibka; v ednini ji zmanjka glavni temelj – množičnost. Nihče namreč ne govori o Triglavu kot o planini, o Jalovcu kot planini, o Kočni kot planini itd., temveč so to za vsakogar »gore«. Kar zamislite si, kako bi učinkovalo, če bi govorili o »planini Triglav«, o »planini Jalovec« itd. Hkrati pa se s to šibkostjo pokaže pravi pomen »planine«, »planin«: poznamo Veliko planino, Malo

planino, Planino pri jezeru, Planino Na kraju itd. Jasno je, da gre pri vseh teh krajih za »planine pastirjev« po **Dalmatinu**.

V nasprotju s tem je beseda »gora« uporabna v vseh oblikah in iz nje lahko izvajamo pridevnike, izvedenke in še kaj, na primer: gorski svet, gorski prelaz, gorstvo, gornik, gorništvo itd. In kar je glavno: vse to je pristno, resnično slovensko, ni predmet uvoza iz tujine, kot je izraz »planinsko društvo«.

Zato sem prepričan, da bodo izrazi, tvorjeni po besedi »gora«, v prihodnosti prevladali. Da bo javnost presežena, začudena, to se mi zdi naravno, toda s pametno obrazložitvijo, da iščemo pravi slovenski izraz, bo javnost kmalu sprejela to spremembo.

S to polemiko pa nima (vsaj ne neposredno) zveze beseda »hrib«. Da je po pojmovanju geografov hrib vzpetina manjše višine, je nesporno. Pač pa so zelo vredni upoštevanja stavki v članku dr. Kmecla: »Gora je literarno zaznamovana, izbira besede napoveduje nekaj pomembnejšega, posvečenjšega«; »splezal sem na kak hrib« je običajna besedna raba večine slovenskih »gorohodcev«.

To po mojem mnenju pomeni: uporaba besed »hrib«, »hribi« je izraz skromnosti, odpora zoper povečevanje vzponov na visoke gore. S tem pojmovanjem se strinjam.

Vladimir Škerlak

VRH JE ODPIHNIL HIMALAJSKI VETER

BORIS STRMŠEK

Lanska sezona v Himalaji za Slovence ni bila srečna, čeprav sta dva slovenska alpinista stala na vrhu Lotseja (8516 m), četrte najvišje gore na svetu, kar pet pa jih je osvojilo Everest, ki z 8848 metri kraljuje nad vsemi. Z vrha Everesta je nato **Davu Karničarju**, kot je znano, kot prvemu Zemljanu uspelo smučati »v enem kosu« povsem do baznega tabora.

Perspektivni slovenski alpinisti so obiskali območje Janak Himala na vzhodu Nepala in kazalo je, da se bodo vrnili z vrsto novih smeri. Toda že med sestopom s prvega doseženega vrha je eden omahnil in ostal za vselej na himalajskih pobočjih. Nedolgo zatem je v Himalaji omahnil še en Slovenec; sam je želel preplezati goro, ki je bila močnejša od njega. Tudi njegov grob je v himalajskem ledu. Na Lotseju so slovenski plezalci doživeli plaz, ki je odnesel dva člana – po čudežu sta se rešila. Na Everestu je mraz pustil posledice in eden od članov je izgubil nekaj členkov na prstih nog.

Štajerski alpinisti smo si za cilj izbrali Anapurno III (7555 m), kjer smo poskušali preplezati novo smer, vendar nas je gora zavrnila, ko smo bili že visoko, na

VRNITEV PO ŠESTIH LETIH

Ko sem hodil čez zelena riževa polja za bosonogimi nosači, ki so prenašali tovore naše odprave, so mi misli večkrat pobegnile v leto 1994, ko smo se prvič lotili Anapurne III. Slovenci še nismo stali na njenem vrhu, nasplošno pa je redko obiskan vrh. Nima tako imenovane normalne smeri, tudi najlažji pristopi so zahtevni za himalajske razmere. Pred šestimi leti smo priplezali visoko, do 7000 metrov, potem pa je odpravo prekinila tragična nesreča. **Beno Dolinšek**, ki se je sam v slabem vremenu poskušal povzpeti na vrh, je na sestopu izginil. Nismo ga našli. In to je bil takrat edini dan slabega vremena v mesecu dni!

Po šestih letih se vračamo, saj nismo pozabili prijatelja in s tem gore. Poti so še vedno blatne, pijavke še vedno čakajo na popotnike, zelene barve pokrajine še vedno bodejo v oči in ljudje po vaseh so še vedno prijazni. Povsod so se okoli nas zbirali otroci, pisala iz naših žepov pa so bila zanje dragocenost, ki so se je neizmerno veselili. »Hello, mister, hello! How are you? Have a pen?« Starejši so, puhajoč cigaretni dim pod nadstrešnicami nizkih hiš, kritih s slamo in ometanih z blatom, odgovarjali na naše pozdrave z zateglim »namaste«. To je pozdrav, ki ga neštetokrat slišiš na nepalskih poteh.

Ko so se končale vasi, so se končala tudi polja. Naprej so bila samo še naselja lodgev, nekakšnih trekinških postojank, kjer se dobi hrano in prenočišče. Anapurna View Lodge, Machhapuchhare Lodge... Med naselji smo hodili skozi pragozd, pod nami pa je bučala divja reka Modi Khola, ki nastaja pod Anapurnami iz ledenikov in številnih rečic, ki se pripodijo po strmih pobočjih.

Po dnevu vožnje iz Katmanduja in štirih dneh hoje smo prispeli do baznega tabora pod našo goro. Dne 28. septembra smo prišli do ravnice ob gorski reki, ki smo jo tako dobro poznali izpred šestih let. Iz tiste ekipe smo bili sedaj samo trije, z menoj še Mičo in Samo, ostali so bili prvič tukaj, nekateri prvič v Himalaji, nekateri pa sploh prvič na odpravi v tuja gorstva.

PRVI METRI STENE

Postavili smo bazni tabor na višini 4050 metrov, ki je bil prava pisana vasica, in naš vzpon se je lahko pričel. Toda preden smo pričeli zares, je naš sirdar **Kami**, šerpa po rodu, posvetil bazni tabor. Skoraj vsak dan smo ga nato že navsezgodaj slišali, ko je med mrmanjem molitev hodil po bazi, prižigal kadila in nosil daritve k čortenu, skalni piramidi, od koder smo na vse štiri strani neba napeli molilne zastavice. Sicer pa je bilo za Kamijem že 20 let gornišva. Štirikrat se je povzpел na vrhove nad osem tisoč metri, sodeloval je tudi na slovenskih odpravah in bil leta 1991 nekaj mesecev v Sloveniji, kjer se je naučil leteti z jadralnim padalom, nekajkrat je za delom odšel tudi v ZDA.



Ekipe odprave Anapurna III 2000 v baznem taboru

koncu vseh težav. A nazaj smo prišli vsi živi, celi in zdravi.

Naša ekipa je bila sestavljena iz enajstih članov: **Blaž Navršnik – Dolfa, Samo Žnidaršič, Mitja Plohl – Mičo, Niko Šumnik** (vsi AO TAM Maribor), **Dušan Rauter – Olson, Boris Lorenčič – Lori, Tadej Zorman, Boris Strmšek – Strmina** (vsi AO Kozjak Maribor), **Sandi Kelnerič** (AŠPS PD Ptuj), **Jernej Sinkovič** (AO Celje) in zdravnik **dr. Žare Guzej** iz Pirana. Žare je resda Primorec, toda v Himalaji je bil do sedaj večkrat kot vsi ostali skupaj.



Mačapučare, prav gotovo ena od najmarkantnejših gorá v Himalaji, v večernem soncu.

Foto: Boris Strmšek

Poleg Kamija je bil z nami še **Lakpa**, tudi šerpa, ki je Kamiju pomagal v kuhinji. Imeli smo še zveznega oficirja, uradnika iz ministrstva za turizem **Dharma Raj Aryala**, zadnji pa je bil pravzaprav bolj posvojen član; **Krishna** je bil nosač na poti do baze, potem pa je ostal.

Že drugi dan po prihodu v bazo sem z Jernejem in Lorijem odšel proti steni. Kljub meglenemu vremenu, celo rosilo je po malem, smo nekako našli pot čisto do zadnjega ledenika pod steno okoli 5060 metrov visoko. Presenetljivo dobro sem si zapomnil pot izpred šestih let, čeprav je skoraj osem kilometrov od baze do stene, poleg tega je treba premagati 1000 metrov višinske razlike. S skalnimi možici smo nekoliko označili pot, pustili zgoraj nekaj opreme in se vrnili v bazo.

Naslednji dan smo se morali spet vsi trije odpraviti iz baze, a tokrat navzdol. Spremljali smo Tadeja, ki ga je zdelala višina. Po hropenju v pljučih smo sklepali, da ima pljučni edem, eno od oblik višinske bolezni. Njegov videz nam je govoril, da še enega dneva v bazi ne bo preživel, zato ga je bilo treba nemudoma odpeljati v nižino, kjer je več kisika v zraku. Tako zdelanega človeka še nismo videli. Pustili smo ga v Deuraliju 3200 metrov visoko, kjer bo počakal na zdravnika Žareta, ki je zaradi službenih obveznosti odšel od doma nekaj dni kasneje. Čez dva dni sta že prišla skupaj v bazo in Tadej je bil že kmalu sposoben za plezanje na goro.

Po posvetitvi baze smo pričeli opremljati steno. Izbrali smo lepo linijo čez južni raz, ki je vodil od vznožja stene do vršnega grebena. Smer je bila sicer varna pred pla-

zovi in podirajočimi se seraki, zato pa kar težka. Na začetku je bilo veliko plezanja v skali, nato ozek in strm raz, v osrednjem delu pa je bilo treba ves čas po dokaj strmeh snegu s prehodi med seraki. Zgoraj je bil spet ozek in strm snežni raz, nato pa nas je čakala skalna pregrada, nad katero je bil do vrha le še položen greben. Navzgor je bilo treba znositi veliko opreme za opremljanje smeri in višinske tabore.

Dolfa, Mičo, Olson, Samo in Niko so 2. oktobra postavili šotor pred ledenikom in tam prespali, naslednji dan pa so prvi trije prečili ledenik in Dolfa je splezal strm skalni in leden del do vznožja skalne stene (5170 m). Nato so sestopili v bazo, z Lorijem in Sandijem pa smo ta dan postavili tabor 1 na višini 5100 metrov. Dvakrat je bilo treba prečiti razpokan ledenik, preko katerega so že vodili sledovi prejšnje ekipe, da smo pritorvorili vse za prvi tabor. Viseči seraki nad nami so vselej grozili, da se bodo podrli, poleg tega so se ponekod v snegu skrivale pasti. Kar nekajkrat se nam je pod nogami podrlo in odprle so se zevajoče razpoke, toda na srečo brez posledic, saj smo bili navezani.

Ko smo postavili prvi tabor, smo se naslednja dva dni odpravljali v skalno steno. Prav lepo je bilo plezati po dobro razčlenjeni skali, čeprav je bila nekoliko krušljiva, še posebej v drugi polovici. Višina nam ni delala posebnih težav.

Preplezali smo dve tretjini skalne stene, ocene težavnosti so se gibale med V in VI, ter do tja napeli vrvi, po katerih smo se lahko kasneje vračali. Gora nas je za razliko od prvih nekaj dni obdarila z lepim vremenom in



Na začetku ledenika pod steno Anapurne III, v ozadju na desni je viden rob, s katerega so se ves čas rušili seraki.

čudovitim razgledom. V skali je bilo prav vroče, plezali smo lahko samo v majicah. Toda ko je oblak zakril sonce, se je hitro ohladilo in oblačila iz nahrbtnika so se nemudoma preselila na tresoče se telo.

Po treh dneh dela smo se odpravili nazaj v bazo, zamenjala nas je druga ekipa. Jernej in Niko sta preplezala skalno steno do konca, težave so bile do VI+, Tadej in Olson pa sta jima pomagala z opremo. Ko so hoteli postaviti drugi višinski tabor, jih je zaustavilo slabo vreme. Nekoliko so mu kljubovali, Tadej in Olson sta celo bivakirala v skalni luknji na 5500 metrih, toda telo se na teh višinah hitro utruji, zato je bila edina rešitev pot navzdol. Na silo v Himalaji pač ne gre in to smo potem še večkrat spoznali.

GARANJE NA GORI

Spet je bilo treba navzgor. Najprej smo načrtovali, da gremo postavljat tabor 3, toda dvojka se ni bila urejena in načrt se je spremenil. Na depozu pred ledenikom je

Samo začutil, da dalje ne bo šlo. Težko je dihal in se nasploh slabo počutil. Edina rešitev je bila, da se vrne v bazo, naprej do enke pa sva odšla sama z Dolfetom. Tam sva srečala Tadeja, Olson pa je bil še nekje zgoraj na vrveh. Kasneje sta odšla preko ledenika na depo in tam prespala.

Naslednji dan je bila tudi skalna stena ponekod zasnježena, poleg tega so bile vrvi okovane v led. Med vzpenjanjem je povsod drselo, pozdravljal pa naju je tudi led, ki ga je sonce odlepilo od skal. Počasi sem ob prižemi sopihal navzgor, pomen besede »hitro« sem v tistih trenutkih pozabil, nahrbtnik pa me je vlekel nazaj, da sem kot lutka opletal po vrveh. Presrečen sem bil, ko sem se prebil do roba nad strmim delom skalnega raza. Dalje je bilo vse precej zasuto s snegom in bo nekoliko lažje, sem mislil; pred šestimi leti je bil tukaj sam šoder.

Vrvi, ki jih je prejšnji dan napel Tadej, so vodile do skal na začetku ozkega snežnega raza. Tam me je Dolfca počakal, da mi dvigne moralo. Tadej in Olson sta na koncu vrvi pustila opremo za dvojko – sedaj so najini nahrbtniki dobili dodatek. Dolfca je odšel naprej, da bi nekje zgoraj našel mesto za šotor. Počasi krenem za njim in na ozkem razu lovim ravnotežje. Na okoli 5850 metrih prijatelj že koplje uravnavo, kjer bova postavila šotor. Prevzamem lopato in pred temo sva v zavetju.

Noč preživiva dokaj dobro, le vleče se v neskončnost. Tisočkrat se obrneš v spalni vreči, gledaš na uro, a čas ne gre nikamor. Nekajkrat se ponoči šotor strese; od nekod se je verjetno pripodil kakšen zaplezan sunek vetra, sicer pa je mirno. Tudi megle se razkadijo in pričaka naju jutro s prelepim razgledom.

Dolfca se hitro odpravi navzdol, sam pa grem še nekoliko višje do serakov, med katerimi bo potekala naša pot navzgor. Niso nevarni, le popestrili bodo ta del smeri. Ko mi pot zapre strm in leden prehod med dveh serakoma, se obrnem in jo odkurim navzdol. Tokrat bi rad bil pred nočjo v bazi, saj smo se že dvakrat spotikali v temi čez kamenje in iskali pravo pot. Dolfca me na enki počaka, navezana odhitiva čez ledenik, se preobujeva in zdrijava proti Kamijevi hrani.

Sledi nekaj dni počitnic v bazi, medtem ko naslednja ekipa trpi na hribu. Jernej, Niko, Lori in Sandi prespijo na enki, nato pa jih čaka opletanje po vrveh proti dvojki. Sandi se pod skalno steno zaradi slabega počutja obrne in se vrne v bazo, ostali trije pa prespijo v dvojki. Tam poberejo še šotor za trojko in se naslednji dan počasi prebijajo navzgor. Nahrbtniki so težki, teren pa precej strm in tudi višina se nekoliko pozna. Po strmi in široki snežni rampi plezajo rahlo proti desni. Nad seraki prečijo nekoliko levo in »ulovijo« ozek snežni raz. Ta jih pripelje do nekakšne stopnice pod zgornjo skalno stopnjo, kjer postavijo šotor. Ko se javijo v bazo, pravijo, da so »crknjeni ko hudič« in pridejo naslednji dan dol. Prvi poskus proti vrhu tako ostane naslednji ekipi. A vsaj aklimatizirali so se nekoliko. Pri naslednjem poskusu bo to velik plus, pa tudi manj tovorjenja bo pri naslednjih vzponih.

Tako smo se odpravili navzgor naslednji trije, tokrat sem bil v družbi Dolfeta in Tadeja. Zdaj bi bilo treba splezati na vrh.

PROTI VRHU

Proti steni se odpravimo s turističnim tempom. Nikamor se ne mudi, do vrha je še daleč in treba je hraniti moči. Med potjo tudi posedamo, opazujemo okoliške vrhove in stene, fotografiramo, med hojo pa so naše misli usmerjene v vršni del, kjer nas še čaka prehod čez skalo.

Zjutraj se počasi odziblujemo do vrvi in nato so naslednje ure misli usmerjene predvsem v prižemo. Hitro sem na koncu vrvi, prijatelj pa še ni videti. Po snežnem razu sem kmalu pri šotoru. Razgled je ta dan zares čudovit. Vidi se skoraj do Indije in končno enkrat ni megle, ki bi sredi dneva zakrila dolino. Sneg je nekoliko zasul šotor, zato se malo razgibam s cepinom, da mi ni dolgčas. Ko nekoliko uredim stvar, se prikaže tudi Dolfa, Tadej pa pride kakšno uro kasneje. Noč bo spet dolga, toda počitek potrebujemo; naslednji dan bova s Tadejem postavljala svoje višinske rekorde. Pravzaprav prej na to sploh nisem pomislil, saj z višino nisem imel težav. Toda počasi se pojavlja druga težava. Že iz baze me rahlo boli zob in tukaj se je ta bolečina povečala. Ketonali, ki mi jih je dal Žare in mi zabičal, naj vzamem samo dva na dan, kar pridno izginjajo, bolečine pa kljub temu sploh ne izginejo. A naslednji dan nekako preživim, saj imamo dosti drugega dela.

Nad dvojko se teren kmalu spet postavi pokonci. Plezamo tudi po dokaj strmem ledu, celo do 75 stopinj, na srečo pa lahko med seraki, ki niso nevarni, sledimo stopinjam naših predhodnikov. Zjutraj je kar hladno in Dolfa si mora kmalu ogrevati noge. Ko se počasi vzpenjamo po razu, nas pozdravijo sončni žarki, vreme pa je še vedno neverjetno dobro. Še megle v dolini so izgubile v teh dneh. Upamo, da bo držalo, saj nam jo je že nekajkrat zagodlo, tokrat pa gre še posebej zares. Naklonina se sedaj giblje med 45 in 55 stopinjami, kar je povsem dovolj za to višino.

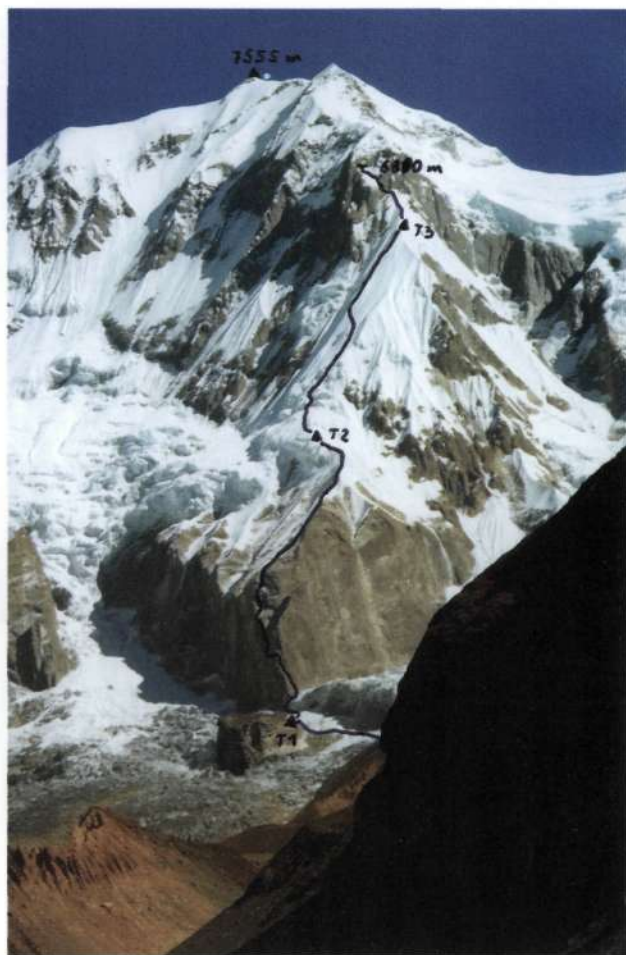
Na pol poti naredim kratek postanek, saj moram nekaj pojesti, poleg tega me zob kar boli in brez tablete ne gre. Ko pridem do trojke, je šotor že pripravljen za bivanje, a Dolfa ga je našel v slabem stanju. Zgornje platno je ležalo nekaj metrov stran in kar srečo smo imeli, da ga ni odneslo.

Najprej sem imel namen, da se povzpnem še nekoliko višje po razu, po možnosti do zgornjih skal, toda ko pridem do šotora, je ta namera že davno pozabljena. Nato se malo grejemo na soncu, predvsem pa poležavamo, pripravljamo tekočino, jemo in pijemo. Naslednji dan bo dolg in naporen – in glede na moj zob verjetno tudi boleč. Ketonali se spremenijo v bonbone z dodatki aspirinov direkt, da hitreje popusti bolečina.

Okoli 150 metrov nad nami se dvigajo skale. To bo verjetno ključni del smeri, kamor mi med zobobolom in dremežem večkrat zaidejo misli.

GORA JE BILA MOČNEJŠA

Ponoči nas stresa močan veter. Šotor poskakuje, se upogiba, ječi in ne upamo si niti pogledati ven. Dolfa ima glavobol od tega, ko ga šotorsko platno tolče po



Smer vzpona lanskoletne slovenske odprave na Anapurno III

glavi; obrniti se mora na drugo stran, da sploh lahko spi. Po platnu ves čas rožljajo drobcu ledu, ki jih nosi veter. Na srečo je sedaj dobro pritrjen, sicer bi kaj lahko skupaj z njim poleteli proti dolini.

Zjutraj veter noče ponehati, zato se odpravimo ven dokaj pozno. Šele ob osmih se pričnemo počasi vzpenjati po razu. Kljub lepemu vremenu je mrzlo, sonca še ni okoli vogala, mrz nas grize. Dolfa se mora kmalu obrniti, saj ga preveč zebe v noge. Sestopi do šotora, kjer se bo ogrel in kasneje prišel za nama.

Ko se prikaže sonce, začutim olajšanje, saj se v takšnem mrazu ne bi dalo čez skalni del. S Tadejem počasi premikava noge v dokaj veliki strmini ozkega raza in se naslanjava na cepine. Šele pri vzhodu skalne stene je soliden prostor za počitek. Zabijem dva klinca za varovališče in z očmi poskušam najti najboljši prehod čez skalni del. Tudi Dolfa je prišel za nama in zdaj vsi trije zremo navzgor. Kakšnih 25 metrov je treba splezati po skali, nato pa je spet sneg in led.

Spodaj je skala slaba in nekoliko bolj položna, nato se postavi pokonci. Prečim proti levi čez krhljivo skalovje, 153



Bazni tabor na višini 4050 metrov, v ozadju Gangapurna (7435 m) in desno za robom Anapurna III (7555 m)

nato pridem do velikih in navidez stabilnih lusk. Pred njimi zabijem slab klin. Tukaj bi prav prišli frendi, toda odnesli smo jih že v bazo, ker naj tukaj ne bi bilo težko. Plezam kar z derezami in cepini, ki jih zatikam za luske. Po nekaj metrih pridem do široke in navpične poči. Le s težavo uredim slabo varovanje. Nahrbtnik me vleče navzdol, vsak gib je težak, varovanje slabo, nimam primerne opreme, malo se pozna višina, na zob pa v teh trenutkih pozabim. Z eno nogo stojim na ozki polički, druga poskuša zatakni konice derez v drobno razpoko, z eno roko se poskušam obdržati v poči, z drugo pa zatikam cepin v razčlembi. Zdrsujem, komaj se vlečem navzgor. Pod vrhom poči napol zabijem klin, nato dosežem večji skalni rogelj, ki ga dolgo objemam, pre-

den se s cepinom potegnem navzgor in stojim na polički, ki vodi v levo. Nad njo pokriva skale led.

Tresem se in težko diham, ta del me je skoraj uničil. Počasi se premikam proti levi, čez deset metrov pa pridem na poledenelo in strmo pobočje. Tam zavijem ledni vijak za varovanje in po konicah splezam še nekoliko navzgor, kjer na skalnih roglijih varujem Tadeja. Dolfa se je med tem odločil, da se vrne do šotora, ker je nesmiselno čakati v snegu; bo raje pripravil nekaj tekočine. Čas hitro beži in zaradi težavnosti tega prehoda verjetno danes ne bomo videli vrha.

Nad menoj je strm sneg in led, nato so zgoraj spet skale in še kakšnih sto metrov strmega snega. Najprej bo treba plezati proti levi navzgor do skal, ki jih nato pre-

Hrana iz nahrbtnika ali iz koč?

Njega dni je marsikdo hodil v gore tudi zato, ker so bile tam cene bistveno nižje kot v znanih turističnih krajih, ob morju ali v zdraviliščih. Njega dni je marsikdo nesel s seboj na tako večdnevno planinsko popotovanje malone vse, kar je tiste dni potreboval na poti, celo čaj in sladkor, ker je bila vroča voda v planinski koči pač mnogo cenejša od sladkanega čaja.

Zdaj, ko je življenjski standard vendarle mnogo višji od takratnega, je celo priporočljivo, naj bi gorski popotniki naložili v svoj nahrbtnik predvsem rezervno obleko in nekaj pijače, saj je mogoče v planinskih kočah, ki v naših gorah pač niso prav daleč vsakasebi, za ne prevelik denar dobiti pijače in tisto hrano, ki jo planinec potrebuje.

Planinska zveza Slovenije vsako leto pred začetkom poletne planinske sezone celo priporoča oskrbnikom in gospodarjem planinskih koč, kako visoko naj na-

stavijo cene za osnovno hrano in nekatere pijače, po katerih je ta čas v gorah največje povpraševanje. Tako so za letošnje leto priporočili, naj enolončnica brez mesa v planinski koči I. kategorije ne bo dražja od 550 tolarjev in v koči II. kategorije ne dražja od 440 tolarjev. Enolončnica z mesom naj bi v koči I. kategorije stala največ 770 in v koči II. kategorije največ 660 tolarjev, golaž ali segedin pa največ 880 oziroma 660 tolarjev. Skodelica (četrt litra) čaja naj bi v koči I. kategorije stala največ 200 in II. kategorije največ 150 tolarjev, plastenka mineralne vode (liter in pol) pa največ 400 oziroma 300 tolarjev. To priporočilo letos ne govori o steklenici piva – pod 500 tolarjev steklenice piva v visokogorskih postojankah letošnje leto zanesljivo ne bo mogoče dobiti, da ne govorimo o pločevinki soka ali piva, ki jo bodo – če se letos razmere ne bodo spremenile – na vrhu Triglava ponujali podjetni nosači.

Nemara bi se vendarle splačalo vzeti s seboj v gore nekaj sto tolarjev več, da bi razbremenili lasten hrbet in imeli več od planinskih poti.

seka poševna polica, vsaj tako se zdi. Nad zgornjim snegom ni ničesar več, se pravi, da se teren položi. Tudi iz doline je tako videti in skozi objektivne ter daljnogledne smo že dobro naštudirali zgornji del. 700 višinskih metrov širokega in položnega grebena nas še čaka tam. Sicer je kar daleč, toda nič zahtevnega; kakor da bi šli iz Maribora na Pohorje, le da je to 6500 metrov višje.

Po strmem snegu, ki ga ponekod prekinjajo ledene plošče, počasi plezam navzgor. Tu in tam mi prižvižga mimo ušes kakšen leden drobec. Sonce segreva skale, čez katere visijo ledene sveče, in ko se jih rešijo, jih pošljejo nad naju s Tadejem. Sneg je slab, pod njim je led in dereze kar zdrsujejo. Naklonina je vsaj 60 stopinj. Če zdrsnem, se ne ustavim več.

Bližje ko sem skalam, slabše so razmere. 60-meterska vrh se izteče točno na skalni polici, ki preči zgornjo skalno stopnjo. Do polovice zabijem dva klina in se z olajšanjem pripnem. Naprej poteka okoli tri metre široka, dokaj položna in večinoma zasnežena polica. Po 30 metrih se izgubi v snegu. Od tod je do roba največ sto metrov. A nimam več vrvi.

Tadej je utrujen, moj zob me opozarja na svoj obstoj. Bi se sploh lahko vrnila, če sedaj kreneva proti vrhu?

Pozno je, zato se odločim za sestop. V klino obesim preostalo opremo in se spustim do Tadeja. Najprej z roko izpulim en klin na njegovem varovališču, a hitro uredim zadeve in že drsim dalje. Hitro sem spodaj in po snegu odplezam nazaj do šotoru. Zame se je vzpon očitno končal. Padem v zavetje in si želim samo zobozdravnika, da me reši bolečin.

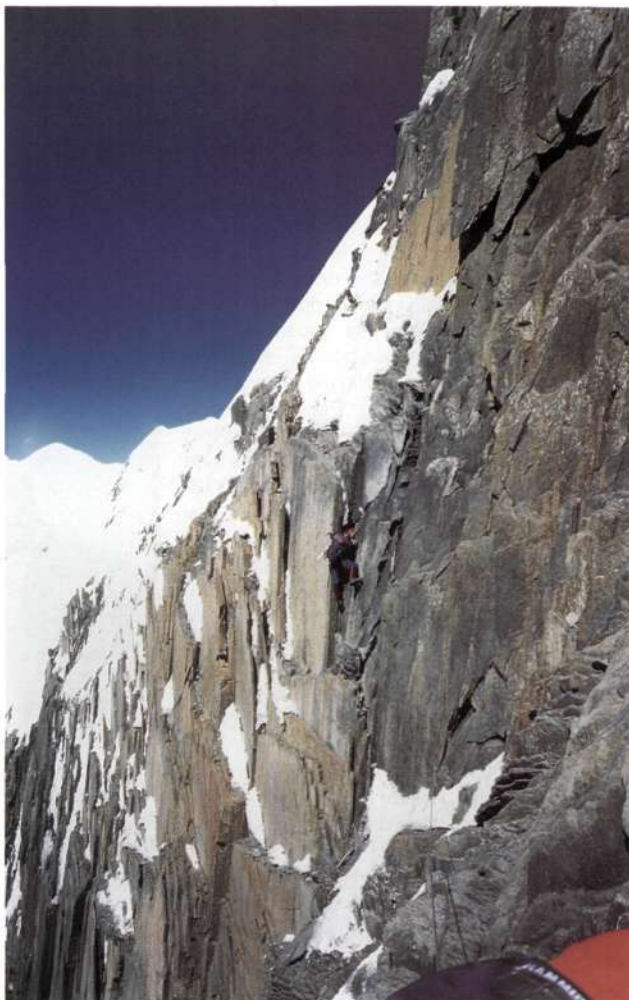
Kmalu smo vsi skupaj. Še eno noč preživimo v strešajočem se šotoru, nato sestopimo proti bazi; najprej dve uri plezanja navzdol do dvojke, ki nam pobira še zadnje moči, a napaka lahko tukaj pomeni konec, nato opotekanje po ozkem razu in drsenje po pritrjenih vrveh, kar je pravo olajšanje. Ob mraku smo vsi v bazi.

VRH NAM JE ODPIHNILO

Žare poskrbi za moj zob in me odreši bolečin. Navzgor pospremimo naslednjo trojico: Jernej, Lori in Niko se odpravijo do enke in naslednji dan do dvojke. Tam Lori začuti, da je preutrujen in da dalje ne bo šlo. Sestopi v bazo. Jernej in Niko nato en dan še preživita na dvojki, saj ju je ulovilo slabo vreme, nesmiselno pa je sestopati. Ko se zgodaj zjutraj četrtega dne odpravita navzgor, ju čaka na trojki presenečenje: od šotoru je ostalo bolj malo, le platno plahuta na snežnih sabljah, šotor je odprt, v njem je ostala samo ena spalna vreča. Dve spalki, gorilnik, bombice, hrano in nekaj druge opreme je odpihnil veter. Celo palice so izgubile iz šotoru, kar se nam zdi skoraj neverjetno. Ker nimata možnosti prepati, se zanju vzpon konča.

In za ostale tudi, saj ponovno tovorjenje opreme navzgor ne pride več v poštev. Pospravita ostanke in se vrneta v bazo.

Tako nam je veter tokrat odpihnil vrh. Le žalostno smo lahko opazovali vršni greben, kjer so se dvigovala snežne zastave.



V zgornji skalni stopnji: navidez lahek prehod je bil »začinjen« z velikimi luskami in gladko počjo.

Foto: Blaž Navršnik

V naslednjih dneh smo znosili vso opremo iz preostalih dveh višinskih taborov in pričeli pospravljati bazo. Namera, da bi se povzpeli na šesttisočak v grebenu med Machhapuchharom in Anapurno III, se tudi konča še pred pričetkom. Vreme nas tokrat sploh ne mara. 28. oktobra zapustimo bazo in se vrnemo med običajne težave.

Verjetno se v steno Anapurne III ne bomo več vrnili, čeprav gre v tretje rado. Ugotovimo, da je bolje hoditi na osemtisočake kot pa plezati na sedemtisočake. V skalnem delu smo pustili fiksne vrvi. Nekomu bodo lahko precej koristile, če bo želel dokončati naše delo, saj smo še po šestih letih našli nekaj uporabnih fiksov s prve odprave. Odkrili smo vse skrivnosti stene, kar bi zares olajšalo še en poskus, toda veliko je še drugih gorá na svetu.

Sicer pa – kdo ve!

V ALPAH SO SE KONEC LETOŠNJEGA FEBRUARJA PROŽILE NEVARNE LAVINE

PLAZ JE ZASUL ŠTIRIČLANSKO DRUŽINO

Do dneva natančno dve leti po katastrofi, ko je 22. februarja 1999 uničujoč snežni plaz v Galtüru v Avstriji zasul več hiš in pod seboj pokopal 31 ljudi, je letos snežni plaz zasul štiričlansko družino v bližini Obergurgla v tirolski dolini Ötz, ki je pod plazom umrla. Družina iz Garmisch-Partenkirchna je sedela v svojem avtomobilu, ko jo je na cesti zajel snežni plaz. Pripadniki deželnega žandarmerijskega poveljstva so iz popolnoma zmečkanega avta potegnili starše ter njihovega 13-letnega sina in 11-letno hčer. Vsi štirje so bili mrtvi.

Plaz je pridrvel nekoliko po 9. juntrnji uri, širok je bil približno kilometer in je zasul deželno cesto le nekoliko pred letoviškim krajem Obergurgl. Vse do večernega mraka je 150 gorskih reševalcev s helikopterji, kovinskimi detektorji in lavinskimi psi na nadmorski višini 1800 metrov iskalo morebitne še druge zasute. Več sreče kot nesrečna družina so imeli potniki v drugih dveh avtomobilih, ki ju je zasul plaz in ki se jim je uspelo brez poškodb rešiti iz snežnega objema.

Ta lavinska nesreča je bila najhujša to zimo v avstrijskih Alpah. Toda šele potem, ko se je že zgodila, so za ves promet zaprli tamkajšnje lokalne ceste in magistralno cesto pod Silvretto, ki je edina dovozna cesta v Poznaunsko dolino, ta pa leži približno 90 kilometrov zahodno od Innsbrucka. »Ponoči pred tem sploh ni zapadlo prav veliko snega,« je povedal **Ernst Schöpf**, župan občine Sölden. »Komisija za plazove je ocenila, da položaj ni zaskrbljujoč, nihče ni mislil, da bi se pri teh razmerah lahko utrgal plaz.«

Tiste dni je marsikje drugje v smučarskih središčih v Avstriji in še predvsem na Tirolskem in Predarlberskem zapadlo bistveno več snega, kot so ga pričakovali, in je od sveta odrezal številne turistične vasi. V zimsko športnih središčih je ujetih v past obsedelo tisoče turistov, kajti oblasti so zaradi nevarnosti snežnih plazov zaprele edino cestno povezavo v Galtür, Ischgl in Matun. Tudi v Lech in Zürs na Arlberskem se ni bilo mogoče pripeljati po cesti. V sneg ujete domačine in smučarje so lahko oskrbovali s hrano samo po zračni poti. Toda zaradi močnih snežnih padavin so helikopterji lahko leteli le omejen čas. Samo v eni noči je namreč takrat tam zapadlo pol metra snega.

Tudi v Bavarskih Alpah je bila tiste letošnje februarje dni velika nevarnost snežnih plazov. Tako so v centrali



V snežnem neurju poskuša pristati helikopter, da bi pobral reševalce, ki bi jih odpeljal na kraj, kjer se je sprožil snežni plaz in kjer bi lahko bili pod njim zasuti ljudje.

za snežne plazove že premišljevali o tem, da bi razglasili kritično stanje. Iz službe, ki ima na skrbi obveščanje o nevarnosti plazov, so sporočili, da obstaja nevarnost četrte stopnje po lestvici s petimi stopnjami.

Čeprav snežni plaz najpogosteje sproži zunanji vpliv na pobočju, na katerem se novi sneg še ni sprjel s starim ali s podlago, se je plaz v dolini Ötz sprožil sam od sebe. To je bil pršni plaz, ki je visoko s pobočja pridrvel s hitrostjo do 300 kilometrov na uro in ki je pred seboj potiskal nevaren val zraka.

Tiste dni so snežni plazovi divjali tudi drugje po Alpah, kjer je zapadlo precej snega. Do 20 centimetrov snega je zapadlo celo v Berlinu, močna snežna neurja pa so bila med drugim tudi na nemških obalah Vzhodnega morja, na otoku Rügen, v Hamburgu in Kasslu. Porenje se je znašlo v snežnem kaosu, v severni Nemčiji je prišlo do množičnih verižnih trčenj avtomobilov. Na eni od cest, gladkih kot steklo, so takrat v avtomobilski nesreči umrli štirje ljudje.

Več turnih smučarjev je konec februarja umrlo v snežnih plazovih v švicarskih in francoskih Alpah. Večinoma niso upoštevali navodil meteorologov, ki so svarili pred veliko nevarnostjo plazov.

Smrt štiričlanske družine pod plazom je natančno vzelo pod drobnogled avstrijsko sodstvo. Razsoditi bo moralo, ali je mogoče očitati odgovornim v občini Sölden, da za ves promet niso pravočasno zaprli ceste, ki jo je potem zasul snežni plaz.

TEDEN DOKUMENTARNEGA FILMA V LJUBLJANI JE UVEDEL VELEFILM Z NAJVIŠJE GORE SVETA

SPEKTAKEL Z EVERESTA

NEVA MUŽIČ

V Cankarjevem domu je bil od 7. do 13. marca letos teden dokumentarnega filma z naslovom »Filmski dokumenti 2001«. Znameniti dosežek velikega formata Imax, o katerem je **Greg MacGillivray**, producent in izumitelj pospešene hitrosti vrtenja filmskega traku (da potem lahko sliko gledamo v upočasnjenem gibanju), lahke kamere formata Imax (70 mm), ki je hkrati še okretnejša, in kamere, ki bo zdržala vse vremenske pojave (napaja jo posebna litijeva baterija), sanjal osem let, dokler mu ni uspelo združiti velikega filmskega formata z veliko goro in ne nazadnje velikim dogodkom: posnel je film »Everest«, ki je bil glavna atrakcija otvoritvenega večera ljubljanskega tedna dokumentarnega filma.

NE LE FILM O PLEZANJU

Film, za katerega so večino denarja dali nacionalna znanstvena ustanova in mednarodni sponzorji filmske mreže Everest, predstavlja pa ga znamenita hiša izdelkov Polartec, naj v osnovi ne bi bil le dokumentarec o tem, kako se spleza na najvišjo goro sveta, ampak tudi poučno gradivo o tem, kako je gora nastala, kje leži, kaj je budizem, kaj predstavljajo za himalajsko plezanje šerpe vse od prve britanske odprave leta 1921 do danes, ko se je odpravam v veliki meri pridružil trekking, kot tudi o tem, kako danes organizirajo odprave, kako se na plezanje pripravljajo in kaj pomeni vrtenje molilnih mlinčkov, na primer v Katmanduju, in kaj v baznem taboru tradicionalni obred »puja«, časčenje bogov, da bodo prizanesljivo prenašali vdor na »njihovo sveto ozemlje«.

Znameniti plezalec **David Breashears**, ki je postal tudi imeniten snemalec in prejema za svoje izjemno delo najprestižnejše nagrade in ki je z vrha Everesta leta 1983 prvi v svet poslal živo sliko za ameriško televizijo ABC Sports, je bil tudi tokrat ne le snemalec, ampak tudi eden od treh režiserjev filma in eden od glavnih promotorjev odprave, ki naj bi odnesla na vrh Everesta (prvi so mu izmerili višino leta 1856 kot vrhu XV) znamenito Imaxovo kamero. Za to so se avtorji zahvalili nič manj in nič več kot desetim ljudem, ki so imeli z njo opravka. Med njimi je bil tudi slavni avstrijski snemalec in predvsem alpinist ter direktor graškega mednarodnega festivala gorniškega in avanturističnega filma **Robert Schauer**, ki je snemal večino posnetkov na gori.

Na goro pa plezalci niso prišli tako kmalu niti tako zlahka, kot so v tistih majskih dneh leta 1996 načrtovali. Zamude nikakor ni bila kriva aklimatizacija niti znameniti znanstvenik, geofizik **dr. Roger Bilham**, ki se je alpinistom pridružil v baznem taboru na ledeniku in želel s pomočjo satelitskih sprejemnikov GPS izvesti poglobljeno raziskavo, ki bi s svojimi rezultati utegnila

kdaj napovedovati kraj in čas potresov, saj je konkretno meril premike himalajskih gorá. Zamude je bila kriva velika tragedija, ki je zahtevala osem življenj, med drugimi znamenitega Novozelanda **Roba Halla**, medtem ko se je na primer teksaški patolog **Beck Weathers** čudežno rešil iz cone smrti, naprej pa so mu pomagali prav člani omenjene odprave, ko je David Breashears vodil logistiko reševanja in sta ga z drugim slavnim Američanom, **Edom Viestursom**, rešila gotove smrti.

Nekaj teh posnetkov bomo videli tudi v filmu, vendar ne tako, da bi film zaradi tega postal komercialen, čeprav so v svetu prav zaradi te nesreče, ki jo je po eni strani povzročilo nenadno grozovito poslabšanje vremena, po drugi pa tudi prevelika množica plezalcev na gori in zato hiter umik z gore ni bil možen, pričeli kritično gledati na komercialne odprave, prav Hall pa je vodil eno od takih. To bi po mnenju ogromnega števila komentatorjev dogodka lahko pomenilo, da organizatorji odprave v izjemnih vremenskih razmerah nalogi preprosto niso bili kos.

PSIHOLOŠKE POSLEDICE NESREČE

Ko je bila kalvarija mimo, nam režiser pokaže psihološke posledice nesreče – ve pa se, da je na Everestu velikanski podvig že to, da na tistih višinah (8848 m) sploh ostaneš živ –, kar mu je uspelo z bližnjimi posnetki ne le moškega dela ekipe, ampak tudi ženskega. Na tem mestu moramo povedati, da sta bili v ekspediciji dve. Prva je bila odlična španska plezalka **Araceli Segarra**, izredna specialistka za plezanje v skali in ledu, ki je pri 22 letih opravila drugo ponovitev nove smeri v jugozahodni steni Šiše Pangme, poskušala pa je priti na vrh Everesta že leto prej po severni steni, in sicer na alpski način in je prišla do višine 7800 metrov. Druga predstavnica na gori »Boginje zemlje« pa je bila Japonka **Sumiyo Tsuzuki**, za katero je bil to tretji poskus doseči vrh, a se je morala zaradi velikih težav z dihanjem obrniti malo pod južnim vrhom, kjer je ekipa sicer imela četrti višinski tabor, od koder so napadali vrh.

Na vrh so se kljub hudim udarcem usode čez dva tedna po usodnem 10. maju vendarle podali in nanj 23. maja stopili David Breashears (v dolino je sporočil: »Uspel nam je čudež«) in Ed Viesturs (brez dodatnega kisika, v baznem taboru pa ga je čakala žena, saj sta bila na poročnem potovanju) kot prva naveza, nato pa še Araceli Segarra kot prva Španka skupaj s šerpo **Jamlingom Tenzingom Norgayem**, ki zdaj živi v Darjeelingu v Indiji, kjer je tudi tibetanska vlada v izgnanstvu. To je sin legendarnega **Tenzinga Norgaya**, ki je skupaj z **Edmundom Hillaryjem** leta 1953 kot prvi človek na svetu stopil na najvišjo goro sveta, prav tako maja, 29. Tokrat je bilo šerpo več, kar pet.

Svoj vzpon preko nevarnega Ledenega slapu, po pole-deneli steni Lotseja in seveda preko Hillaryjeve stopnje ter po neskončnih zadnjih sto metrih izredno dramatično komentira Španka kar sama. Seveda pa je uspeh za vsakega posebej pomenil nekaj čisto osebnega.

Preostali spremni tekst poleg vseh plezalcev v filmu pomirjujoče bere znameniti irski igralec **Liam Neeson**. Zaključno pesem (Here comes the sun) izvaja **George Harrison**, znameniti Beatle, očitno v živem nastopu (verjetno s koncerta za Bangladeš), saj se na koncu nastopa, ki je hkrati konec filma, zahvali vsem nam za poslušanje in gledanje.

BEATLE NA EVERESTU

Čeprav je sodelovanje znanih imen tipično ameriška poteza, pa je tokrat na mestu in ne štrlijo iz konteksta

niti obe drugi Harrisonovi pesmi, če pomislimo na naslova: All Things Must Pass in Life Itself.

Ni potrebno poudarjati, da je film edinstvena priložnost, da na Everest enkrat pogledamo malo drugače, predvsem pa v velikem slogu uspešne ekspedicije, ki je s svojim podvigom dokazala, da je treba biti v Himalaji pripravljen na vse, da pa zmagajo le najizkušenejši in tudi »najsrečnejši«. Gre za zgodbo o spoštovanju, tveganju in nagradi in za zgodbo, ki je bolj spektakularno v tem trenutku ni mogoče posneti. Malo bolj žalostno je dejstvo, da smo morali film gledati v »normalnem« formatu. Eno pa je neizpodbitno: videli smo ga.

Viri informacij: press material proizvodne hiše A MacGillivray Freeman Film.

VREDNOST OPISOVANEGA DOGODKA JE VELIKA, FILMSKI OPIS PA NI USTREZEN DOGODKU

KAJ JE POVEDAL FILM SKI-EVEREST

NEVA MUŽIČ

Začelo se je presenetljivo: zadnje desetletje namreč zagotovo še noben film z alpinistično tematiko ni prišel najprej in takoj na televizijski ekran, pa čeprav je, kolikor je meni znano, televizija v načelu pri podvigih skoraj vedno sodelovala, če drugače ne vsaj s kakšnim filmskim trakom. Zakaj torej film o smučanju z Everesta gledamo najprej na televiziji, ki je najširši prostor porabe in zato posledično ni mogoče več računati na kakšno veliko prodajo možnih video kaset – vsaj v tujini je vrstni red tak, da gre film najprej v dvorano ali na kakšen festival, potem šele izidejo kasete, nato pa po preteku šestih mesecev sledi predvajanje na televiziji –, v tem trenutku ni znano in ostaja uganka, vsaj kar se tiče plasiranja na tržišče, razen če ni bilo v kakšni pogodbi tako določeno. Seveda so bili gledalci v tem primeru prikrajšani za spektakel velikega platna in nedolžnosti prvega pogleda se ne da več ponoviti.

Pri nas prostor kinodvoran navadno zamenja Cankarjev dom ali kakšna druga dvorana, ker v rednem programu še ne predvajajo filmov, ki so krajši od 80 minut, in to je do zdaj funkcioniralo.

SPREHAJANJE V ZGODBO IN IZ NJE

Temu presenečenju takoj sledi drugo, vsaj kar se tiče filmske predstavitve dogodka, to se pravi najosnovnejšega koncepta dialoga med ustvarjalci, protagonisti in gledalci. Ustvarjalci so se odločili, potem ko so osmislili dejstvo, da predstavlja kamera pravzaprav njihovo in hkrati naše oko, da bodo vsebinsko rezali usodo »nastopajočim« kakor in kadar se jim bo tako zazdelo in so jih pošiljali iz kadra s pomočjo zameglitve in reza po programu, ki je dal sicer jasno vedeti, da niso nikamor padli, res pa je tudi, da niso zaključili kakšne pomembne sekvence niti niso bili del igranega filma, kjer

bi takšen preliv imel določeno sporočilno funkcijo. Tako na primer v najpomembnejši sceni, se pravi zadnji, pošljejo **Dava Karničarja**, ki je pred tem že čisto jasno in dokazano prišel z vrha v bazni tabor, s tega istega vrha v nejasno prihodnost. To s stališča filmske govornice pomeni vrnitev v nekaj nejasnega, nedokončanega, celo neznanega in vprašljivega. Filmi, ki se v zgodovini filmske industrije končujejo na takšen način, se pravi s potjo, po kateri se junak odpelje ali odide v neznano prihodnost (kar so verjetno avtorji želeli povedati), uporabijo nov teren in nikakor tistega, ki ga je protagonist že čisto konkretno obvladal, in nosi zaradi tega že določeno sporočilnost, ki je ne moreš odklikati kot kakšen ukaz na računalniku.

Zdaj pa najpomembnejše. Glede na vse, kar smo lahko prebrali, je bilo tudi snemanje načrtovano in resno pripravljeno. Ekipa je imela najmodernejšo tehniko za konkretne razmere, zato je nerazumljivo, da niso prebrali še najosnovnejših pravil snemanja iz roke in gibanja kamere, pa tudi iz kakšne perspektive se snema pomembne reči ali pomembne osebe in obratno, nadalje še, v katerem planu (v glavnem so uporabljali ameriškega) posnameš kakšno reč, da ji že s tem določiš primerno vrednost. In če imaš dve kameri, tako tudi snemaš, vsaj v baznem taboru, na primer, če hrib kot predmet posebnih okoliščin izvzamemo, ker tako dobiš v montaži plan – kontraplan, ne pa, da to nadomestiš s poplesavanjem ene kamere.

Nadalje se je potrebno že pred snemanjem dogovoriti, kaj bo v filmu glavni cilj in temu primerno posneti določeno število bližnjih posnetkov določenih predmetov in opravil, da lahko kasneje film montiramo tako, da uspemo ustvariti dramatično napetost in da se vsi dogodki stečejo v nekakšen vrhunec učinkovanja in čustvenega doživetja tja in takrat, kamor in ko hočemo. Skratka, stvari se morajo nekje dokončno osmisliti.

ALI JE KARNIČAR BIL POD EVERESTOM?

Tako pa v filmu, ki nosi naslov Ski-Everest, vidimo smučarja v skrbi zanje šele v približno štirideseti minuti in še to le za kratek hip. Smučar pride na vrh tako rekoč iz baze v enem hipu, tisti flashi iz prihodnosti med scenami v Katmanduju, ki naj bi ga tja pripeljali, pa so čista pomota, ker se ne vežejo na tisto opravilo v mestu, ki omogoča prav tisto plezanje na hribu, splošnost pa v tem kontekstu ni dovolj močna, da bi bila umetniško prepričljiva.

In zdaj smučanje navzdol, ki bi moralo biti srhljivo (z montažo se da veliko doseči, če imaš štiri montažerje, pa sploh), vendar se spremeni v zožen prostor, ki ne dopušča nobene perspektive (kje je bila druga kamera?), vsebinsko pa so preskoki tako hudi, da na koncu izpade, da se je Karničar smučal navzdol zato, da je lahko vsake toliko časa srečal koga, ki je lezel gor ali mu prišel nasproti.

Mnogo večji učinek bi bil, ko bi smučal kontinuirano in tako sledil uresničitvi svoje ideje, ko bi videli Hillaryjevo stopnjo in Ledeni slap, ko bi imel tudi gledalec občutek, da je smučar prišel v enem zamahu od vrha do baze in premagal najhujše težave, saj so sinkope (preskoki postankov v taborih) v umetnosti dovoljene, celo zaželjene.

Tudi njegov odhod na hrib in prihod z njega sta posneta tako, da ni nobenega dokaza, da je mož sploh pod Everestom, ker ga niso niti v enem kadru posneli tako, da bi ujeli v ozadje tudi hrib. Če ni šlo na široko, bi morali posneti le obraz, da bi vsaj ta spregovoril, ko pa ga že, je posnetek z rahle ptičje perspektive, ki smučarja takoj zabije v tla in mu niti od daleč ne daje kakšnega poleta.

Edini poskus resnejše in učinkovite montaže (in ves svet se zaveda, da je danes montaža česarkoli najpomembnejša) je vzporednica med smučanjem navzdol in plezanjem navzgor, kar pa je spet zmontirano tako, da je plezanje navzgor absolutno težje, nevarnejše in sploh na robu (tam vidimo Hillaryjevo stopnjo!), medtem ko se Karničar pripelje »do kuhinje tam spodaj« za malo malico, v najlepšem soncu. Edino, kar pogreša, je malo piva.

V tem lahkotnem smislu se film tudi prične, saj nas upočasnjeni posnetki ob spremljavi (neprimerne) elektronske glasbe zazibajo v estetiko pasivnosti kakšnih preživetih video spotov, podobna načela neulovljive montaže pa se ponavljajo še kasneje, na primer v bazi, in tudi s tega stališča delijo film na dve estetiki.

ODLAGALIŠČE OSTANKOV

Višek asinhronosti pa je prav gotovo pesem v odgovodni špici, ki spet pomirja, kot bi film v nobenem pogledu ne hotel biti napet, kaj šele nabit s kakšno energijo, da o vsebini (in to angleški, čeprav je izvajalec neki Matija) niti ne govorimo. Tekst govori o boleče zaljubljenem fantu, ki mu ni nič mar, takoj ko je v »njemem objemu«, kar bi do neke mere še šlo, če bi soglašali, da je »ona« v tem kontekstu gora – a kaj, ko je pri tej gori potrebno biti še kako skrben in pazljiv. Najboljša pa je ta, da veter njemu zabriše vso bolečino in je sploh blagodejen, medtem ko vsi vemo, kaj pomeni veter na tako veliki gori.

Toliko o konceptih.

O koncu, v katerega so avtorji zmontirali očitno vse tiste posnetke, ki so jim ostali in so bili komu všeč, brez pravega konteksta ne med sabo in ne s filmom, pa niti ni vredno izgubljati besed. Je pa zato film zaradi njih še dodatno izgubil enotnost oziroma je prav s temi posnetki šele dokončno podčrtal, da je bil že od vsega začetka pomanjkljivo zastavljen. Deluje kot kakšna vaja, ki jih sicer delajo na akademiji v prvem letniku, ko vadijo učinke različnih slogov in pri tem niti ne pazijo, da bi bili različni deli med sabo usklajeni po dolžini kadrov in sekvenc, po funkcionalnem kadriranju znotraj kadra, po simbolni govorici predmetov in zaporedij ali po vsebinskem sporočilu.

Tako nam na koncu ostane malo grenka misel, da bi se lahko vsi skupaj kljub določenim pripravam z analizo prav tega filma še veliko naučili. Teško si predstavljam, da bi na kakšnem festivalu občinstvo lahko prepričali o pomembnosti, veličini in morda celo neponovljivosti opisanega dogodka le s tem filmom, kar pa seveda ne izključuje vrednosti dogodka samega in truda, ki ga je zahtevalo terensko snemanje.

SILVO KARO JE PREDSTAVIL SVOJO ALPINISTIČNO POT PO STENAH SVETOVNIH GORSTEV

VČASIH JE TREBA STISNITI ZOBE

BORIS STRMŠEK

Letošnjega 19. februarja smo se v Kosovelovi dvorani Cankarjevega doma v Ljubljani na dveh predavanjih letos prvič srečali z vrhunskim slovenskim alpinistom in osvajalcem številnih sten ter vrhov po svetu **Silvom Karom** iz Domžal, zaradi velikega zanimanja obiskovalcev pa je alpinist poldruhi mesec pozneje, 2. aprila, v večji Linhartovi dvorani predavanje ponovil. To so bile nekakšne predstavitev njegove pestre alpinistične ka-

riere, predavanja pa je imenoval Velike stene. Obiskovalce je popeljal od domačih sten v Himalajo, Ande, Grenlandijo, na Aljasko, v granitne severnoameriške stene in seveda v Patagonijo, saj velja za enega od največjih poznavalcev tamkajšnjih znamenitih granitnih konic. Povzpel se je tudi na osemtisočak Broad Peak v pakistanski Himalaji, visoko je bil nadalje na Everestu, a nato ni bilo sreče z vremenom.

Vsak, ki se vsaj nekoliko resneje ukvarja z alpinizmom, se je že srečal s katero od številnih smeri, ki jih



Silvo Karo na vrhu perujske Sfinge

Foto: Boris Strmšek

je prav Silvo Karo preplezal prvi. Precej jih je opravil v družbi s **Frančkom Knezom** in **Janezom Jegličem-Johanom**. O Knezu je že nekaj let slišati bolj malo, Johan pa je leta 1997 tragično preminil v Himalaji.

Silvo Karo je v več kot dvajsetih letih aktivnega ukvarjanja z alpinizmom dosegel že veliko ciljev. Ali še vedno najde nove?

»Ciljev je vedno dovolj, treba je imeti samo idejo in veliko motivacijo zanj,« pravi domžalski alpinist. »Včasih sem šel na odpravo, tudi če me cilj ni pritegnil. Šel sem pač zaradi tega, ker je bila to državna odprava in ni bilo težav s sredstvi. Danes se lotevam ciljev, ki so zame zanimivi, pa čeprav težje zberem denar.«

Velikokrat se je s soplezalci lotil visokih in še nepreplezanih sten, ki so zavrnile mnoga znana imena svetovnega alpinizma. To so bili po več dni trajajoči vzponi čez previse, gladke plošče, navpične počti, včasih sredi padajočega ledu in kamenja. Sam pravi, da se mu zdi njegova nekako najtežja preizkušnja vzpon, ki sta ga z

Jegličem opravila čez 1300 metrov visoko steno Bagiratija III (6454 m) v indijski Himalaji. Šest dni sta preživela v steni, vzpon pa velja še danes za enega od najtežjih v tem delu Himalaje. A bilo je še veliko drugih težkih preizkušenj, kot na primer južna stena Cerro Torreja, ki sta jo prav tako z Jegličem preplezala prva.

Kaj ga je sploh prineslo v alpinizem, kako preživi takšne pustolovščine?

»V začetku je bila želja po nekaj več znanja, kot ga ima navaden planinec, potem pa srečaš nekaj pravih ljudi in dvajset let je hitro naokoli. Vselej pravim, da je treba previdno tvegati. Ob težavnih situacijah v stenah je pomembno, da človek ostane miren in suvereno nadaljuje svoje delo, pa čeprav je včasih treba krepko stisniti zobe. Drugo so objektivne nevarnosti, katerim pa še človek pač težko izogne.«

Očitno je treba imeti tudi srečo, ki je do sedaj Silva Kara vselej spremljala in ga varno pripeljala domov k ženi in sinu.

In kaj so obiskovalci lahko videli na projekcijah v Cankarjevem domu?

»Kakor že naslov predavanja pove, sem predstavil velike stene, ki sem jih preplezal. Prikazal sem dva filma, Cerro Torre – South Face o vzponu v Patagoniji in zadnjega o Sfinji oziroma gori El Esfinge v perujskih Andih. Ostale stene sem predstavil z diapozitivi.«

Vsekakor so bila predavanja v Cankarjevem domu izjemna prilžnost, da so ljubitelji vrhunškega alpinizma in gorskih pustolovčin videli del izredno uspešne plezalske poti našega vrhunškega alpinista.

NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

PROTI VRHOVOM

JANI BELE

Planinska zveza Slovenije je z lansko letnico izdaje izdala in založila priročnik za gibanje v gorah »Proti vrhovom« **Janija Beleta**, v katerem je napisano pravzaprav (skoraj) vse, kar naj bi pred odhodom v gore vedel obiskovalec tega prelestnega sveta, pa najsi bi šlo za »navadnega« planinca, alpinista, turnega smučarja ali pohodnika, ki se odpravlja na trekking v neznane tuje gore. Avtor je pregledno po poglavjih in odstavkih popisal, kako naj bi se planinski popotnik pripravil na svojo tako ali drugačno pot v gorski svet, kako naj bi hodil po teh svojih poteh, kako naj bi se varoval pred vsakršnimi nesrečami in kako naj bi ukrepal, če bi se mu kljub vsemu pripetilo kaj hudega.

V letošnji februarški številki Planinskega vestnika smo knjigo, za katero je večino fotografij prispeval **Marko Prezelj**, ilustracije in karikature pa **Danilo Cedilnik-Den**, že predstavili, zdaj z dovoljenjem avtorja iz nje ponatiskujemo nekaj zaključenih odstavkov, iz katerih je mogoče videti, kako je sestavljena ta zanimivo napisana več kot 160 strani debela trdo vezana knjiga. Ti

odstavki naj bodo bralcem spodbuda, da bi natančno prebrali celotno knjigo. Z znanji iz nje bo gorniški korak mnogo zanesljivejši in varnejši. (Op. ur.)

PRED ODHODOM

Ko imamo zbranih čim več podatkov o našem cilju, gremo k izdelavi načrta vzpona. V koristno pomoč so nam planinske karte, s katerih se nam s pazljivim opazovanjem izoblikuje konfiguracija terena, kamor odhajamo. Pri tem nam bo v veliko pomoč kompas, ki je na terenu skupaj z višinomerom in osnovnim znanjem orientacije nepogrešljiv pripomoček. Dandanes ima že marsikatera ura vgrajen višinomer.

Določimo izhodiščno točko, se pozanimamo, kako bomo prišli do nje (lastni prevoz, avtobus), pot razdelimo na časovne intervale, izberemo točke, kjer bomo dalj časa počivali, morda prenočevali, predvidimo, kdaj približno bomo prišli na vrh, kam bomo sestopili in kdaj bomo zaključili vzpon.

Za primer prevelikega odstopanja od časovnega načrta zaradi prepočasnega vzpona ali ob poslabšanju vremena preučimo še rezervne variante.



Še malo in bogato bomo poplačani za ves trud.

Foto: Marko Prezelj

Vse te podatke napišemo na list papirja, ki ga pustimo pri domačih, sosedih ali znancih. Kakršnokoli spreminjanje načrta med samo turo (razen ob izjemnih primerih) je neodgovorno in ima v primeru nesreče usodne posledice. Pri izdelavi načrta nikakor ne pozabimo na vremensko napoved, ki velikokrat odloča, ali bomo sploh odšli v gore. Drugače pa so zelo koristni podatki o hitrosti približevanja novega poslabšanja, možnih popoldanskih nevihtah, temperaturi in hitrosti vetra v gorah.

Dobro razmislimo, da ne bomo v najhujši vročini sopihali po južnem pobočju. Raje se odločimo za hojo v večernem hladu prejšnjega dne ali za zgodnejši odhod od doma. Saj če kje, potem v gorah velja, da se dan lovi zjutraj.

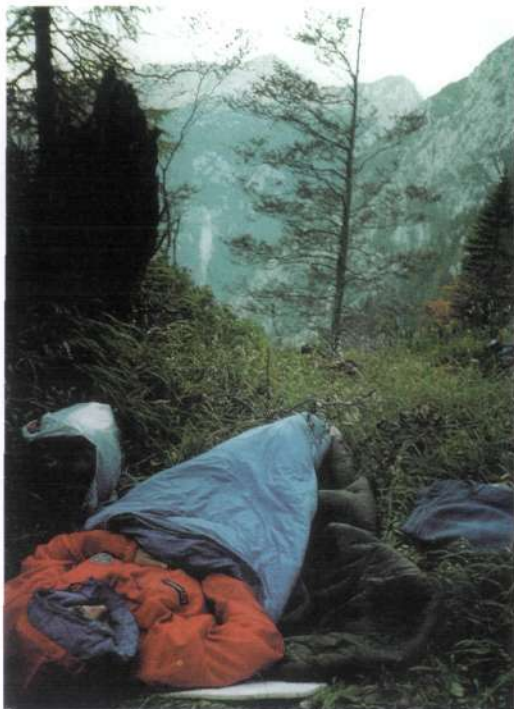
PIJAČA

V gorah se vse premalo zavedamo pomembnosti nadomeščanja izgube tekočine in snovi v njej. Hoja v višinah in večji telesni napor znatno povečajo izgubo vode, ki se iz telesa izloča med potenjem in dihanjem. Če je ne nadomeščamo, kaj hitro pride do dehidracije, ki občutno zmanjša našo zmogljivost, pospeši bitje srca, pojavijo se utrujenost, bolečine v glavi in slabost, včasih tudi nezavest. Glede pitja si zapomnimo dvoje pravil:

- Pijmo, še preden postanemo žejni. Žeja je namreč dokaj zapoznel signal, ki se pojavi, ko je zmogljivost mišic že nepopravljivo zmanjšana.

- Pijmo pogosto, v majhnih količinah. Kako to izgleda? Pred začetkom ture spijemo najprej skodelico čaja ali kave z lahkim mlekom. Med celodnevno turo bomo potrebovali najmanj dva litra tekočine (dobro trenirani gorniki nekoliko manj). Pripravimo si čaj z limono, rahlo oslajen z medom, ali navadno vodo, obogateno z različnimi vitaminsko-mineralnimi napitki.

Temperatura pijače naj bo okoli 15 stopinj Celzija. Idealno bi bilo, da bi na turi naredili vsakih 15 minut dva do tri požirke. V ta namen si lahko nabavimo poseben rezervoarček, iz katerega je speljana cevka, ki nam prihrani zamudno snemanje nahrbtnika in pitje iz čutare. Če pijemo iz čutare, naj ima zamašek čim manjšo odprtino. Ko začnemo namreč enkrat piti z dolgimi požirki, še posebno, če smo žejni, potrebujemo močno voljo, da prenehamo, še preden je čutara prazna. Ne pijmo snežnice. Če imamo možnost, jo prevremo in obogatimo z mineralnimi napitki. Tudi po končani turi pijmo. Med pijačo ne sme manjkati kozarec mineralne vode, ker ta nevtralizira mlečno kislino, ki se je ob naporu izločila iz mišic in povzroča njihovo utrujenost in krče. O pitju alkohola med turo ne gre izgubljati besed, saj je ta botroval že mnogim nesrečam. Šele ko smo za tisti dan končali hojo, si v koči privoščimo kozarček žganja ali steklenico piva – če nam prija, seveda. Vendar ostanimo samo pri tem, ker pijančevanje nikakor ne sodi v gore.



Razkošna postelja pod veličastnim baldahinom neba

Foto: Jani Bele



Na trekingu se nam z vsakim korakom odpirajo novi razgledi.

Foto: Jani Bele

BIVAKIRANJE

Pride čas, ko bi radi doživeli gore globlje ali pa imamo kratkomalo dovolj prenočevanja v včasih hrupnih in zatohljih planinskih kočah. Odločimo se in preživimo kakšno noč v gorah na prostem. Za začetek naj to ne bo predaleč od koč, kamor se zatečemo, če nam pri naši pustolovščini ne bo šlo vse tako, kot smo si zamislili. Izkušnje nam bodo gotovo koristile za prihodnjic. Takrat si izberemo daljšo dvodnevno turo in to v kraje, ki niso tako obljudeni in je razdalje med kočami vsaj za nekaj ur hoje. Pozanimamo se za vremensko napoved, kajti bivakiranje že po nekaj dežnih kapljah izgubi svoj čar. Naredimo načrt ture in določimo približno mesto bivakiranja. Tja moramo priti vsaj kakšno uro pred temo.

ln sedaj k opremi. Šotora ne bomo potrebovali, saj gremo bivakirat in ne taborit. Dejansko potrebujemo le izolacijsko podlago in spalno vrečo, vse ostalo imamo itak vedno s seboj v nahrbtniku. Morda še malo hrane in pijače, kajti gostoljubja planinske kočice ne bomo uživali.

Če vzamemo s seboj kuhalnik in posodo, kočice sploh pogrešali ne bomo.

Pa pojdemo! Ko po nekaj urah hoje pridemo do predvidenega mesta, se malo razgledamo za čim lepšim prostorom. Pri tem najprej upoštevamo varnost. Prostor naj bo varen pred padajočim kamenjem in dovolj širok, da se ponoči nikamor ne odkotalimo. Če ne zaupamo najbolj vremenski napovedi, se ozremo po kakšni večji skali in zaščitimo pod previsom. Oddaljimo se malo od poti, da nas ne bo med spanjem prestrašil kakšen ljubitelj nočnega potepanja po gorah – ali pa mi njega. Prostor naj bo raven, brez nadležnih kamenčkov, od katerih ponoči čutimo tudi najmanjšega. Če je možno, si nasujmo listja, nikakor pa ne režimo vej rušja, kajti zaradi malo svojega udobja bomo povzročili le preveliko škodo. Na prostoru raztegnemo izolacijsko podlago in spalno vrečo.

Sedaj se še mi pripravimo na spanje. Najprej se preoblečemo v suha oblačila. Pri tem nikakor ne pozabimo na nogavice. Potem se spravimo k večerji. Če imamo s seboj kuhalnik, si pripravimo kaj toplega. Ko končamo, pospravimo vse stvari v nahrbtnik. Tja damo tudi v plastično vrečko zavite čevlje, kajti jutranja rosa rada zmocchi vse skupaj. Zato ne bo odveč, če imamo s seboj malo večji kos plastike ali bivak vrečo, s katero zaščitimo spalno vrečo. Na koncu se še sami zavlečemo vanjo.

Tih pogovor, prasketanje majhnega ognja (razen če nismo slučajno v narodnem parku, seveda) – in ko ugašnejo zadnje iskrice, bi bil že čas, da zaspimo. A kaj, ko se sedaj na nebu prižgejo druge iskrice in spremenijo temo v eno samo bleščečo migetanje. Tudi tišina spregovori. Prisluhnemo poti vetra, šumenju listja in ječanju vej, nekje se sproži kamen, preplaši ptica... Kar ne moremo zaspati. Ampak le potrudimo se, kajti čudo-

vitega sončnega vzhoda in prebujanja gore nikakor ne smemo zamuditi.

Preden odidemo naprej, skrbno pospravimo za seboj.

Položaj postane znatno bolj resen in bivakiranje izgubi ves svoj čar, kadar na to nismo pripravljeni oziroma te možnosti nismo upoštevali pri načrtovanju ture. Za prislilni bivak se odločimo takrat, ko bi bilo nadaljevanje poti nevarnejše od tega, da ostanemo na mestu. Vzroka za to sta v glavnem dva: precenili smo svoje sposobnosti ali pa smo se izgubili. Pred nami je torej noč, polna drgetanja, občasnega dremanja in neprestanega pogledovanja za prvimi sončnimi žarki. Poskusimo si jo narediti čim bolj znosno.

Ko smo se sprijaznili z dejstvom o bivaku, si, še preden se popolnoma stemni, poiščemo primerno mesto, kjer bomo vsaj udobno sedeli in kjer bomo zavarovani pred padajočim kamenjem, dežjem in vetrom.

Zopet igrajo pomembno vlogo rezervna oblačila. Preoblečemo se v suha, povrhu damo lahko mokra. Nase navlečemo vse, kar imamo. Tudi poleti je pomembno, da sta jedro telesa (trup) in glava na toplem. Če začnemo tu izgubljati preveč toplote, je do splošne podhladitve prav kratek korak. Morda imamo s seboj kaj časopisnega papirja, ki je, zatlačen med dva sloja oblačil, dober toplotni izolator. Zlata vredna je bivak vreča. Če je nimamo, se zavijemo v zaščitno folijo, ki jo imamo itak vedno s seboj v nahrbtniku. Tam je ponavadi tudi kos izolacijske podloge, na katero se usedemo. Noge vtaknemo v nahrbtnik in če že ne sezujemo čevljev, si vsaj razrahljamo vezalke. Obvezno kaj pojémo, da dobimo malo energije. V nahrbtniku imejmo vedno kakšno energijsko ploščico za »železno rezervo«. Izrabimo toploto, ki jo imamo na začetku in poskusimo vsaj malo zaspati. Mraz nas bo hitro zbudil. Sedaj nam ne preostane drugega, kot da se z razgibanjem poskušamo ponovno ogreti.

In tako vse do jutra. Pri bivakiranju v steni se z vrvijo privežemo v zabite kline.

K sreči se poleti kmalu zdani.

NA TREKINGU

Gorskega potepanja predvsem po deželah pod Himalajo in južnoameriškimi Andi se je prijelo ime trekking. Dandanes je te dežele obiskalo že lepo število Slovencev in pogovor s katerim od njih nam postreže z novimi izzivi. Čeprav se na popotovanju verjetno ne bomo poskušali povzpeti na kak vrh – to tudi ni namen trekkinga – se na trekking vseeno že doma dobro pripravimo. Preberemo čim več literature in si ustvarimo sliko dežele, kamor odhajamo. Pri turističnih agencijah se pozanimamo o najugodnejšem načinu prevoza in potrebnih dokumentih. V zdravstveni ustanovi poizvemo, proti katerim boleznim se moramo cepiti in uredimo zavarovanje za primer nesreče ali bolezni. Po posvetu s svojim zdravnikom se odločimo, katera zdravila bomo vzeli s seboj. Najmanj en mesec pred odhodom obiščemo še zobozdravnika.

Na trekking se dobro fizično pripravimo, še posebno, če se odločimo za enega od tistih, ki so dolgi tudi več sto kilometrov.

Po prihodu v tujo deželo si v izhodiščnem mestu nabere čim več informacij o načrtovani poti. Te podatke najlažje dobimo v eni izmed turističnih agencij, ki v zadnjem času rastejo kot gobe po dežju.

Vse od prihoda dalje še posebno pazimo na higieno. Prehod iz sveta, kjer je higiena na kolikor toliko visoki ravni, v svet, kjer o tem niso kaj dosti slišali, stik z bakterijami, na katere že zdavnaj nismo več odporni – in prve dni imamo zagrenjene z nadležno drisko, če ne še kaj hujšega. Zato pijemo ustekleničeno vodo in jemo samo prekuhano hrano.

Včasih nas pot pripelje v višine krepko čez 5000 metrov. Zaradi tega bodimo pripravljeni na nizke temperature, pijmo veliko tekočine in poskrbimo za postopno aklimatizacijo.

Ob stiku z deželo, ljudmi in običaji ne vihajmo nosu nad stvarmi, ki nam niso všeč. V mislih imejmo eno od vabil majhne dežele v Himalaji:

»Ne spreminjajte Nepala – pustite, da Nepal spremeni vas!«

So lasje z neznanim DNA jetijevi?

Prastara so ugibanja o tem, ali v resnici obstaja jeti, strašen snežni človek iz sag in mitov podhimalajskih prebivalcev, ki so seveda prepričani, da to bitje v resnici živi nedaleč od njih. Številne odprave so doslej že odšle v himalajske divjine, da bi našle zanesljiv dokaz o njegovem obstoju, vendar doslej te kosmate rjavolase ali rdečelase pošasti še nikomur ni uspelo fotografirati ali celo ujeti.

Menda je zdaj britanskim raziskovalcem uspelo najti doslej najbolj prepričljiv dokaz o tem, da legendarni snežni človek v resnici obstaja - šop las, ki ga ni mogoče pripisati nobeni doslej znani živalski vrsti. Kot je poročal časnik Times, so bili ti lasje na nekem drevesu, ki raste v himalajski državi Butan. Neki tamkajšnji lovec naj bi namreč k temu drevesu peljal britansko odpravo, kot je povedal zoolog **Rob McCall**.

Najdbo so analizirali v Inštitutu za molekularno medicino v Oxfordu. »Našli smo sicer DNA, vendar ne vemo, čigav naj bi bil,« je povedal **Bryan Sykes**, profesor za človeško genetiko. »Lasje niso človeški, niti niso medvedji ali katerekoli druge živali, ki smo jo doslej spoznali. To je skrivnost, ki se mi zdi komajda verjetna. Nikoli doslej namreč še nismo naleteli na DNA, ki je ne bi mogli prepoznati.«

Leta 1999 je Sykes prepoznal kot ponaredek domnevni jetijev kozuh.

Snežni človek bi bil lahko po mnenju nekaterih zoologov neka še neznan vrsta opic.

ZIMSKI VZPON NA JALOVEC

IGOR ZLODEJ

Gore imajo pozimi poseben čar in zame neko še ne povsem pojasnjeno in razumljivo privlačnost. Na Jalovec sem v kopnih razmerah prišel že po vseh možnih poteh, ki vodijo na to goro. Tudi brezpotja sem ubiral, vendar sredi prave zime na tej gori še nisem bil. Leta in leta že gledam to goro, ko pa zapade prvi sneg, me povsem očara.

Glede na ugodne snežne razmere, ki so vladale v gorah v pretekli zimi, sem se odločil, da zimski vzpon opravim v februarju. Družbe za vzpon nisem iskal, saj sem vedel, da bom pristno vez z goro vzpostavil le, če bom sam, pa tudi sam vzpon bo imel večjo veljavo. Vreme je bilo že več dni povsem stabilno, razmere pa naravnost idealne.

KRISTAL V JUTRANJI ZARJI

Še v temi se odpravim od doma. Jutro je leдено hladno, nebo pa posejano z zvezdami. Da pridem do vznožja te kristalne gore, moram narediti cel krog. V Logu pod Mangrtom se oziram tja gor, vendar zaradi teme sicer zelo znanega obrisa ne vidim. Preko mejnega prehoda Predel se zapeljem do Trbiža in naprej proti Ratečam. V prijetno ogretem avtomobilu me zmrazi, ko po radiu slišim: »Rateče –13 stopinj Celzija.« Po prestopu mejnega prehoda v Ratečah zavijem proti Planici. Še zmeraj je tema, vendar se na vzhodu že dani. Hitro se preobujem v že kar dobro uhojene plastične gozjarje. Oprtam nahrbtnik in se odpravim po zasneženi cesti v Tamar.

Noč se počasi posavlja in lunin krajec le še medlo sveti med košate smreke. Jutranji svit mi že omogoča pogled gor proti Poncam na desni in proti Mojstrovkam na levi. Stopam hitro in kljub mrazu me prav nič ne zebe.

Na odprtem malo pred domom ga zagledam v vsej njegovi veličini. Skoraj je že dan in ta mogočna kristalna gmota čaka, da jo obsije prvo jutranje sonce, kar se čez nekaj trenutkov tudi zgodi. Vrh zažari v vsej svoji lepoti. Korak se mi ustavi. To je trenutek, ki je tako lep in neponovljiv, da ga resnično ne želim zamuditi. Stojim in strmim tja gor, sonce pa se počasi spušča po prepadnih stenah v globine. Zdaj je vršni del že v celoti obsijan in vedno bolj svetlo postaja.

Ko se nagledam te prelepe jutranje predstave, odidem naprej. Iz doma v Tamarju se dim navpično dviga iz dimnika, kar je znak za visok zračni tlak in seveda tudi lep dan. Prej široka steptana cesta se zdaj zoži v ozko, vendar še zmeraj dobro uhojeno stezo. Hitro napredujem skozi nizko bukovje, ki se kmalu konča. Pogledi uhajajo gor proti prepadnim stenam Travnika in seveda proti zloglasnemu Jalovčevemu ozebniku. Skoraj mi je žal, ker nisem vzel turnih smuč. Vračanje bi bilo po teh snežnih prostranstvih veliko hitrejšje; vendar se misli

preusmerijo na vzpon. Na desni opazim nekaj manjših plazov, bolj plaziči so, saj pravega obilnega sneženja v tej zimi pravzaprav še ni bilo.

Z vsakim korakom sem bližje ozebniku. Hoja ni več tako prijetna, kot je bila nekoliko nižje. Pozna se, da tukaj ni sonca.

ENAKOMERNA SLED V SNEGU

Občasno se sneg kar globoko predira. Obujem si gamaše.

Bolj ko se bližam vstopu v ozebnik, bolj sipek je sneg in več ga je. Zdaj ga ponekod gazim že skoraj do kolen in o tisti udobni shojeni gazi ni več nobene sledi. Veter je tukaj opravil svoje. Nekoliko se ustavim, odprem nahrbtnik in si na glavo poveznem čelado, priprnem na čevlje dereze, v roko pa vzamem cepin. Visoko zgoraj je že kar nekaj časa sijalo sonce in kaj lahko bi oddalilo kakšen kamen ali kos ledu, ki bi padel v dolino.

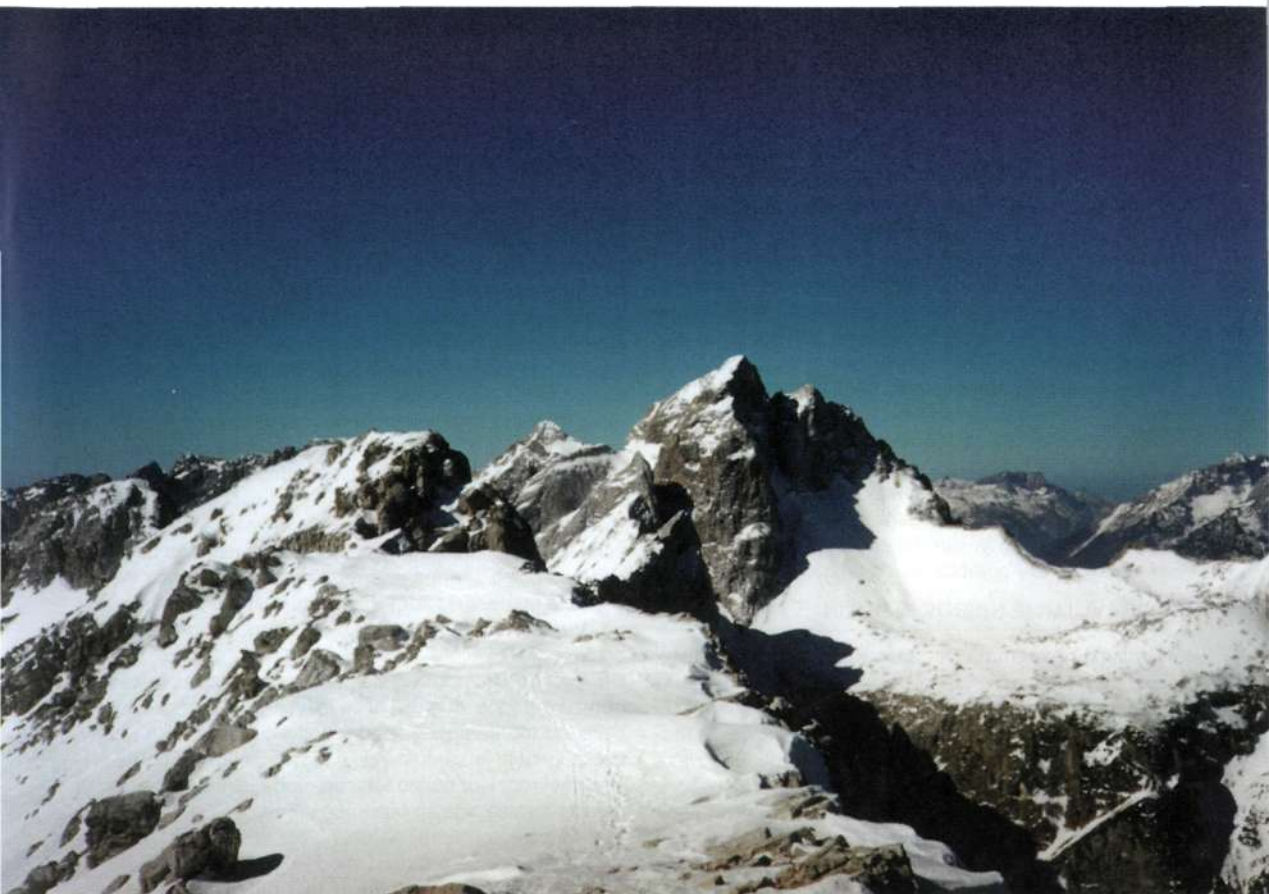
Po krajšem postanku se zagrizem v pobočje, ki je vedno bolj strmo, a sneg ni preglobok in čutim, kako dereze prijemljejo na star sneg. Bolj ko rinem navzgor, bolj strmo postaja in vse ožje. Začuda nič ne pade z vrha, le tik ob izstopu iz ozebnika se podirajo ledene sveče, ki občasno skozi sipek sneg spolzijo proti dolini, a nevarnosti ne predstavljajo nobene. Še nekaj metrov in končno pridem na sonce, ki tukaj že prav prijetno greje in je pravo nasprotje temačnemu in hladnemu ozebniku, ki sem ga pravkar prehodil. Mraz še vedno ni pustil in sneg se prav čudovito lesketa na soncu.

Še bolj kot lesketanje snega me prevzame razgled, ki se je pravkar odprl. Preobširno bi bilo naštevati vse gore, ki se kažejo kot na dlani. To je sicer dobro znan pogled, ki pa je sedaj pozimi povsem drugačen.

Počasi nadaljujem pot. S korakanjem delam enakomerno sled v snegu, kot bi jo naredil strojno; skoraj nobenega odstopanja ni.

Kmalu pridem na rob nad Jezerci. S pogledom preletim zasneženo pobočje in si določim pot. Pravzaprav se odločim, da bi sledil kar poletni poti, če bi bilo to mogoče. Prvi del poti je videti kar v redu, le gor proti vršnemu grebenu se mi zdi nekoliko neprijetno zelo strmo snežišče. Okoli pasu si zavežem pomožno vrvič, z drugo pa se povežem s cepinom. Napravim si nekakšno samovarovanje.

Tako opremljen nadaljujem pot. Sneg je tukaj na prisojni strani lepo predelan in pomrznjen, tako da dereze odlično prijemajo, pa tudi cepin se krasno zabada. Hoja mi je v pravi užitek in počutim se povsem varnega. Tudi s strmim snežiščem pod vršnim grebenom opravim brez težav. Sedaj je potrebno paziti le še na opasti, ki pa le ponekod segajo kakšen meter preko grebena nad Loško Koritnico. Dan je še vedno povsem jasen in nebo modro, kot je lahko modro le pozimi – razgled pa, do koder seže oko. Z vsemi čutili sprejemam to lepoto



Pozimi na Jalovec

Foto: Igor Zlodej

zimske prostranosti, hkrati pa se previdno vzpenjam proti vrhu.

NASLEDNJIČ PRIDEM S SMUČMI

Tukaj je sneg drugačen, kot je bil spodaj, sonce in veter sta ga preoblikovala v zelo izrazit površinski srež. Pod koraki se sesuva in povzroča značilen šelest. Malo mi je žal, ker s hojo uničujem to umetniško delo narave, to deviškost že tolikokrat osvojenе gore, hkrati pa me obdaja ponos, da sem zmožgal na vrh. Telo se predaja občutkom zmagošlavja, a istočasno se zaveda, da je bil dovoljen in opravljen le prihod na vrh. Vsenaokrog je tako lepo, da bi kar stal in gledal – ampak v bistvu sem šele na polovici poti. Zavedam se, da bo sestop mnogo težji. Po krajšem postanku se ob popolni koncentraciji odpravim nazaj.

Hođim po lastni sledi in na grebenu nimam nobenih težav. Ko pa z grebena sestopim na južno pobočje, takoj opazim, da se je sneg zmeščal in ojužil. Že po nekaj korakih začutim na čevljih snežne cokle, ki jih s cepinom sproti otresam. To početje mi vzame kar nekaj časa, vendar drugače ne gre. Ob varovanju s cepinom

srečno sestopim z grebena in zavijem nazaj na rob nad ozebnikom.

Šele sedaj ugotovim, da nisem še nič jedel, zato se na prijetnem razglednem kraju odločim za malico. Kmalu so pri meni kavke, ki z vratolomnimi liki v zraku zbujajo pozornost. V zahvalo za predstavo jim vržem nekaj kosov kruha. Po okreščilu porabim kar nekaj časa, da se odločim za spust v senčen in hladen ozebnik. Zopet pridem na suh sneg in z dolgimi koraki stopam proti dolini.

Po izstopu iz ozebnika snamem dereze in pospravim ostalo opremo. Po slabi uri hoje pridem do kočе v Tamarju, kjer je zbranih kar nekaj ljudi, ki posedajo okoli kočе in se nastavljajo sončnim žarkom zgodnjega popoldneva. Med njimi je tudi znanec, ki me takoj povabi na pijačo.

Po prijetnem klepetu se z rahlo utrujenim korakom odpravim proti Planici. Občasno se ozrem nazaj gor proti gori. O jutranjem soncu seveda ni več nobene sledi. Ostenje je v senci in že čez nekaj ur se bo dan prevesil v noč in goro-kristal bo zagnila tema.

Toda jutri bo nov dan, spomin na tega pa bo ostal. Naslednjič pridem s smučmi!

TUDI TAKA JE LAHKO ZIMSKA TURA ALI TURA V ZIMSKIH RAZMERAH

MOJ ZADNJI ZIMSKI VZPON

NADA KOSTANJEVIC

Prav gotovo se s svojimi več kot pičlimi alpinističnimi izkušnjami in 72 leti ne bom več lotevala zimskih vzponov. Pred 45 leti sem enega od takih opravila kar 12. junija, in sicer na Špik. Takrat sem imela na voljo kar dobre dereze, a ker je cepinov zmanjkalo, so mi v koči v Krnici podarili metlin ročaj, ki je kar dobro opravil svojo vlogo.

Po lepih, čeprav strmih snežiščih je šlo brez posebnosti. Bila pa sem tudi dovolj previdna, da svojega hrbita nisem izpostavljala soncu. Moje »soplezalke« so nato nahrbtnike – dve po dve – morale nositi na kolu ali cepinu, ker so imele na hrbtu sončne opekline, jaz pa sem se kot kakšna čarovnica, jahaje na metlinem ročaju, odpeljala v dolino in sem za spust – čeprav sem preneto nerodna – porabila le eno uro.

OPRAVLJANJE HRIBOV IN DOLIN

Sedaj pa ne grem več na Špik. Ko ob nedeljah nahranim svojo družinico, odmolim svoje očenaše in za silo oplaknem posodo, se odpravim tam okrog poldneva po vrhpoljskem klancu. Največkrat moram kar do Teodizijevega križa, da dobim koga, ki gre proti Godoviču, Idriji ali kamorkoli že.

Tokrat mi je ustavil mladenič kakih 25 let že pri »šolskem vrtu«, na vrhpoljskem koncu Vipave. Imel je kranjsko registracijo, povedal je, da je Škofjeločan in

da gre skozi Žiri v svoj kraj. Sicer me je mikalo do Žirov, a ker je še zima in še kratek dan, sem se odločila za Ledinsko Razpotje, od tam pa na Gore, saj sta pod Vrnikom, v Žirovnici in Sovri najbrž še led in slana, tu gori pa je lepo sonce.

Moj prevoznik si je očitno želel sopotnika in klepeta. Zvedela sem od njega, da ne mara alpinizma, a je strasten planinec. Všeč so mu slovenske »srednje« gore, Velebit mu je zopr, ker je sama skala, Gorski Kotar mu je všeč...

Opravljala sva torej vse hribe in doline in kar naenkrat sem se znašla na Razpotju. Ko sem stopila po cesti proti Goram, sem videla, da je zahodna stran ceste bolj zasnežena, zasnežena so bila tudi rastišča teloha. In tega sem želela nabrati. Zato sem kar zakoračila po oni cesti, koder se gre na Idršek. To je lepa asfaltna cesta in že od daleč sem na enem od pobočij zagledala velike bele madeže – teloh! Veselo sem se ga lotila nabirat. Vendar naprej po pobočju ne grem, držim se raje ceste.

Pri prvem vikendu ali le poletni domačiji nekdo obrezuje sadna drevesa in miri veliko pasjo mrcino. Dalje od tod sem se znašla v kotlinici, kjer je bila kar velika kmetija in srednje velika njiva z železnim ogradjem naokrog, kjer očitno kasneje pod plastiko vzgajajo zelenjavo. Vse hiše so bile kot izumrle.

Podala sem se naprej po dolini. Na koncu je kamnolom, cesta gre še naprej. Odtod je krasen razgled na Ledine, na celotno pogorje in tudi na Blegoš z belo kapo. Nimam s seboj zemljevida in ne vem, katerim svetnikom so posvečene cerkvice, ki jih vidim, kateri predsedniki upravljajo raztresene krajevne skupnosti, katere zadruga ali agroidi izkoriščajo osamljene in vzorno vzdrževane kmetije.

KAJ VSE RASTE V HRIBIH

Ker so me pri vsaki hiši obljajali preveliki cucki, sem se raje še nekaj časa držala makadamske ceste in se naenkrat znašla pred domačijo, ki je imela – če nič drugega – povsem majhnega psa. Ta me je prijazno pozdravil, za njim pa sta stopili skozi vrata ženici, ena malo mlajša od mene, ena pa krepko starejša. Vprašala sem ju, kje se pride na Gore. Mlajša mi je povedala: ne pojdite po cesti, kjer boste prišli v grapo, temveč po tej travnati stezi – morda je shojeno, jaz sama grem tod na Gore...

»A k maši greste?«

»Ja, samo jaz hodim z Idrška k maši, a to nedeljo nisem bila – morda pa je le shojeno!«

Ženici nista bili posebno razpoloženi za pogovor (morda sta kaj gledali po TV), povedali pa sta mi vseeno, da na tisti njivi, ki ima ogrodje, gojijo raznovrstno poletno zelenjavo, čeprav je Idršek na veliki nadmorski višini – papriko, paradiznik in še marsikaj...

Zasavci mi smo tam doma

VINKO HROVATIČ

*Zasavci mi smo tam doma,
kjer ptič počez leti,
dolina ozka, kar se da,
drugače ne pusti.*

*Ko godba naša zadoni,
nam srca igrajo z njo,
po taktu našem se vrti
fant s svojo ljubico.*

*Igramo radi pozno v noč,
iz grl nam gre spev,
doni vse tja do gorskih koč,
Jelenca da odmev.*

*Ko pride v jutru pa slovo,
zakličemo za vas:
noči še takšnih dosti bo,
ko naš spet pride čas.*

Začudila sem se, a sem se spomnila, da mi je nekoč pokojni **g. Črnilogar** povedal, da v Šebreljah v zavetju pri neki hiši gojijo – poper.

Ženici sta potem zaskrbljeno gledali za menoj, če sem prav zavila. »Desno se držite, desno, dokler ne pridete na vrh!«

Najprej je bilo pobočje položno – in kopno. Nato je bilo pokrito z zmrzlim snegom, ki se ni prav nič udiral. A me ni skrbelo. Lepo oblikovane stopinje, po katerih je ženica prejšnjo nedeljo hodila k maši, so mi kazale pot. Kot bi bil pred tem kak organiziran pohod!

Tam je bilo nekaj grmovja in poskusila sem si narediti palico. Noža nisem imela. Debelejše veje se niso dale zlomiti, nekatere suhe so kar pokale. »Desno se držite, desno!« Saj tudi tisti, ki je pred menoj hodil, se je držal desno, drugod pri moji opremljenosti ni bilo mogoče. Ženici pa sta, takrat ko sta mi svetovali tisto pot, pogledali – noge. »Ja, prav ste obuti, lahko greste!« Hodila sem po senci, razgled pa je bil proti soncu, tako lep... Končno zagledam nad seboj nekaj poti podobnega. A ne, ni bila pot, bila je steza, v katero se je iztekalo –

smučišče. Na vrhu smučišča, dolgega kakih 200 metrov, je bila steza, kolovoz ali kaj – in hiša! Na srečo smučišče ni bilo pomrzlo, a vendar se ni udiral. Pazljivo sem hodila po robu, očitno je tam hodil tudi moj predhodnik. Ko sem izplezala iz tega, sem videla, da je hiša levo in ne desno. Raje grem do hiše. Ima oznako ldrška, a je očitno zapuščena.

MAGDALENA NA PREIZKUŠNJI

Sedaj krepko zakoračim levo in že sem na tisti simpatični cesti iz Razpotja na Gore. Magdalena je tako blizu, da bi jo kar z roko dosegla.

Kar stečem k lepi cerkvi. Trdno je zaklenjena, da ne bi Magdalene Italijani zopet speljali na stara pota. A je ne bodo, saj italijanskih avtomobilov na Gorah ni srečati. Ta cerkev ni bila nikoli okradena (kar ni, še lahko bo).

Še na grobove prijateljev Mikušev položim nekaj teloha, nato pa k prijateljici Mariji in do Dol po asfaltu peš ter čez Veharše in Godovič na štop domov.

VSE PRVINE SVETA SO BILE Z NAMA IN OKROG NAJU

KAMEN IN ZRAK, VODA IN OGENJ

MARE CESTNIK

Najbolj navaden, a brez dvoma tudi najbolj posrečen uvod: megla v dolini, midva na sončni gori. Ampak zakaj sva spet čakala toliko časa, se izogibala in izmikala lepemu? Kaj je v človeku, da dolžnosti svojega telesa in posestniško zamišljene materialne okolice postavlja pred dolžnosti svojega duha, svoje klateške neizrekljivosti, ki izbira cilje samo zato, ker tam čuti neko nevnovčljivo lepoto? Včasih sva v gore pohajala vsaj enkrat na mesec, zdaj komaj kdajkrat v celem letu. Čeprav sva še vedno mladeniča ali celo otroka in čeprav se – to vse tesnobneje čutim in vse bolj vzneseno vem – kilometrina neprehojenih poti neprestano povečuje. Je morda bistvo stvari samo v stopnjevanju pričakovanja ali – neodpuščljiva banalnost! – v pomanjkanju zaleta, kako se spraviti zdoma? Madona, pa saj ne odhaja za sedem dolgih soldaških let, saj bova prišla nazaj, že jutri!

Spodaj je zvijugana Soča že začela odmetavati luske megle, poznojtrajni mrč pa je gore in hribe preslikaval v različno zatemnjene ali osvetljene sence.

Na prvih goljavah tega dolgega pohodniškega klina, ki se tudi nama pusti božati z imenom Kobariški Stol, se je globoko razširil najin svet tistega dneva. Kako lepo je naštevati imena, ob katerih se ti v glavi razpočijo različne podobe, obogatene z izkušnjo! Krn, denimo, s svojo zahodno, najbolj elegantno držo, pod njim Drežnica, nagnetena pod preveliko cerkev, ter dolgi Polovnik, ki mu čez rob gledajo milo zeleni pašniki in ki je kriv, da se spodaj zelena reka prelamlja čez pol.

Kljub jutranji svežini so bili klanci, od katerih so se težko ločile zadnje hiše mesteca, ki hoče preveč gostiti

in preveč prodajati, da bi ne bilo videti kot s kičem nališpana kmečka nevesta, znojni in dolgi, toda Kobarič se je za naju kmalu potopil v navidezno spokojnost lenobnega turistolovnega poletja. Megla se je raztrgala tudi že nad vasmami, ki so svoje oči poskrile s strehami, nad tolažečimi skupki življenja, vrženimi po Starijskem in Kobariškem blatu: Svino, Sužid, Staro Selo, Robič, in cesta pod drevoredom, ki vsrka vase vsako slabo misel, ki bi lahko bila namenjena Breginjskemu kotu, kamor vabi njen desni krak – na drugi strani pa tako blizu prsati Matajur, ki se čez toplo Nadižo spogleduje s pečevnato Mijo. In, ja, reka, ki leno mežika v sonce sredine avgusta, sočno korito brez sparín, z bregovi, na katerih poležavajo široka prodišča; čudež, kako se je stisnila skozi medenico prelomljenega gorskega hrbita in si s tem naredila krajšo pot do morja, namesto da bi se razlila po vabljivi, lahko dostopni ravnici naprej proti vzhodu, kjer sije privlačna sila pod Kobaričdom umirjene Soče.

Slovenca prime, da bi jo ukradel Lahu, to vodno vilo deklíškega imena, ji prekopal strugo pod zadnjimi prsti matajurskih reber – zaradi imena, če že zaradi drugega ne, ki so ji ga dali onkraj meje, kajti mar Natisone vse prej kot glasovni okras krasni reki ne zveni kot naziv kakšnega herbicida, strojnega olja ali mehčalca za perilo!? Čudovito: midva na vse širših pašnikih, na rahlo valovitem sprehajališču sredi travnikov in osamljenih dreves, na obeh straneh grebena pa pomirjujoče spokojni vodni žili, zazibani v polja belega prodnega kamenja, obdani z gorami, bleščečimi se tako v sivini apnenca kot v zelenilu gozdnega klorofila.



Poznojutranji mrč pa je gore in doline preslikaval v različno zatemnjene ali osvetljene sence...

Nisva hitela, nisva se metala proti vrhu, ki ni bil najin cilj, čeprav je bil del najine poti: posedala in poležavala sva v toplih sencah, sezuta in gola do kože, uprizarjajoč višinske malice, kratke, krepčilne dremeže, zagrizene rokoborske spopade, branja poezije iz rdečih miniaturnih, zavzete risarske in fotografske vložke. Široko sleme nežnih pregibov je kljub dobro uhojeni stezi, ki se kasneje razširi v gramozno cesto, zadovoljno cmokalo v odsotnosti ljudi in mrmralo z redkimi zamahi vetra, ker sva bila midva tako navdušena nad vsem, kar se nama je dajalo. Veličastno skromna drevesa, na primer, prav posebej jerebike, oblečene v kričeče izstojajočo rdečino gostih jagod, malo manj pašniške ograje, ki so tu in tam pretrgale pot z razmajano lesno, pa spet vse bolj položni prepadi proti bisernima rekama in nemim obsoškim ter breginjskim vasem. Človek neha filozofirati, začudi se prozornosti urbanih puhlic, predirno začuti, da je iz istih prvin kot navidezna tišina ljubljena, ki obseda bitja teh od človeka neposeljenih višin. Vsaj naju je vse bolj obvladoval molk, odsotnost glasnih misli in velikih besed, shranjevanje v neracionalnem jeziku zena.

Seveda pa to ne izključuje tožbá preizkušanih teles. Obpotje je postajalo vse bolj golo in zrak vse bolj vroč, in že pred vrhom nama je zmanjkalo vode. Resda sva obhodila nekaj napajališnih mlakuž, ki kot da so jih naredili topovski pozdravi soške fronte (če so po teh izpostavljenih Stolovih hrbitih zidali, potem so tudi podirali – v tem je vsa zvišena umetnost vojaškega junaštva!), ampak spodaj sta se preveč čisti bleščali belozeleni reki, da bi si v plastenki nalivala tisto rjavo, mlačno brozgo, oblivajočo v blato zapeštane kravjake. Nad prostrano vesino so vzplavali prvi padalci, za njimi zmajarji in celo jadrarno letalo je zažvižgalo po vzgonskem vetru ter naju pozdravilo z nihljajem kril; naj imajo to veselje, sva rekla brez zadrege, čeprav upravičeno sumiva, da so te in tem podobne adrenalinske zadeve prej panični beg naveličancev, ki jih grobo tlačí štít sebiustvarjene tvarne varnosti, sebičnost površnega,

modnega užitka, kot zaljubljeno nagovarjanje narave in ponižno izzivanje njenih mejnih značilnosti. Jih bo že kaznovalo, sva dodala sredi njihove ljubljansko naglašene ignorance, čeprav jim nisva želela nič slabega.

Ja, ne glede na to, da ni bilo mogoče spregledati, kako so si v duhovnem in mentalnem sorodu s tistimi, ki so vrh Kobariškega Stola spremenili v odlagališče kratkosape tehnologije. Že to je pljunek naravi v oko, če na najbolj markantne in najbolj vidne hribovske obline postavijo televizijske in radijske pretvornike, ki jim praviloma delajo družbo višinske gostilne, do katerih je mogoče priti z avtomobilom – da pa svojega železja potem, ko muj poteče delovna doba, spet ne razstavijo in odpeljejo nazaj v dolino, je umazanost brez primere. Opuščen stolp na Stolu je prejkone spomenik človeške nezmožnosti, da bi si s tehnološkim umom prislužil kanček nesmrtnosti. Le veter je nežno brusil rjo in repove odščipnjenih kablov, ko sva sedela v senci nič manj zapuščene in žalostno tuje planinske kočice, ki so ji rasla krila razrahljanje pločevine. Skoraj kot nenadejana brca v zadnjico je bil grafitu podoben napis na zidu, ki je imel povedati neizrekljivo pomembno sporočilo, da je namreč žig mogoče dobiti v Kobariškem muzeju – tako neokusna šala je vendar izredna redkost! Precej turborno je priti na takšen vrh, ranjen in onečaščen, tih in obenem tožeč zaradi glavobola.

Sicer pa tudi midva nisva bila več v najboljši koži: bila sva žejna in opečena po vratovih in rokah, stopala so pekla in kolena škripala – Breginjski kot s svojim vabljivim mozaikom travnikov, polj, gozdov, cest, sadovnjakov, hišnih streh, parobkov in graparskih korit pa je bil tako globoko spodaj, kot da je vmes debelo, neprebno steklo. Najprej dolga, pod vrhom skoraj prepadna goličava, zmes nepopašenih trav in nepredvidljivo skritega kamenja, ki je hudo trda preizkušnja za utrujenega hodca; vanjo urezana cesta, prek slemena povezana s tisto, ki se izteče ob Učejji na drugi strani gore, se kot ranjena kača zaletava levo in desno ter se s serpentinami, ki so po svoje lepe in vabljive, plazi po pobočju brez dreves. Mlela sva tisti prašni šoder s trmo in kot v blagem deliriju; koliko korakov se takole združi s trdimi tlemi in se od njih spet loči, in kako drugačna je vrednost tako premaganih razdalj! Vsako prvinsko ponavljanje je izzivanje transa in stvarnost, predrušana s takšno optiko, je bogatejša z vseh vidikov čutnosti – da o principih sonaravnega gibanja niti ne govorim. Nekaj od drugod preseljenega so se mi zazdeli ostri, motnozeleni boki ogoljenih Ribežnov in Muzcev, in ko sva z lovske steze končno potonila v svetlo tempeljsko ladjo bukovega gozda, bi kot otrok pričakoval, da bodo drevesa spregovorila v kateremkoli tujem jeziku, samo v mojem maternem ne. Vsekakor pa tudi brez zadrege priznavam, da sva bila omotična in skoraj ekstatična tudi od hude žeje.

Obšla sva Sveto Marjeto, v gozdu potuhnjeno cerkvico, in se spustila že tako globoko nad Breginj, da sva zaznavala popoldansko svetlobo travnikov, blage vonje otave in šepet odročnega podeželja. V gozdu je zevala velika luknja in tam sva jo zaslišala: šuma vode nisva mogla razumeti drugače kot pozdrav in vabilo, otroško

navdušena sva se skozi gozdne trave spustila v kotanj, okrog katere se je po kamnih nabirala rosa. Z naju sta popadala nahrbtnika in robec na štiri vozle in ovratna ruta in srajci in majici in tudi čevlje in nogavice bi sezula ter slekla hlače, če bi to mogla storiti med hojo. Kakšno olajšanje, kakšno zadoščenje, kako prvinska radost, kako neprecenljiv zastoj užitek! Voda, mrzla, čista, dobra, moči polna, tolažeča, odrešujoča studenčnica. Hodila sva okrog največjega tolmuna, poklekala na kamne, zajemala polna prgišča tekočine, dvigala roke visoko v zrak, da so nama kaplje, noseč s sabo žgečkljivo drgetavico, polzele pod pazduhe, z brad na prsi, s trebuhov med sramne dlake.

Nisva se mogla ločiti od studenca, dokler nisva imela kot lempe napetih trebuhov in se nama je začelo spahovati od odžehanosti. Sprala sva prah in sol, ožela lase, kako pa so se prekravila namočena stopala, to, to je mejilo že na bolečino.

Gozdna cesta naju je kmalu zatem zvelkla v Breginj in se tam spremenila v asfaltirano sled novih daljav – nekaj nerazložljivo smešnega je bilo v nuji, da sva se spet morala umikati redkim avtomobilom. V cerkvenem stolpu je tolklo, za ogrado so meketale koze, nizko sonce je daljšalo sence travniških dreves, predmestna dvorišča so izdajala odtujene, neobčutljive ljudi. Breginj je moral biti pred potresom čudovita vas, saj je lepa celo še zdaj, ko so ga prevlekla enolične popotresne gradnje, polne lesnih lepil in bivanjske brezdušnosti. Ugnezden pod Stol, sedeč nad spuščajočimi se travniki, nežno zakrit z nizkimi sedli in prepadi do Nadiže, miren v stekališču hudourniških in plaških brazgotin. Kar naprej sva pogledovala nazaj in bolj ko sva se oddaljevala, bolj neresnično se nama je zdelo, kod vse sva bila hodila in kam sva prišla. Domačini, ki so kosili in grabili po odorih in med travniškimi potmi, so spraševali, kot bi naju poznali, midva pa sva kradla kisljavo jabolka in ovohavala kisle gozdne travnike, kje nama bodo ponudili zatočišče za čez noč. Uro in več sva tako še tolkla do vasi Logje, posajeno na polkrožen pomol in zavarovano z globoko skritimi koriti še neumirjene Nadiže, in tam naju je bližajoča se noč postavila pred pomanjkanje izbire.

Dovolj stran od roba vasi, da nama niso sitnarili psi in da ljudem ne bi prodajala zastoj radovednosti, sva si postlala na kupu vlažnega sena, ki sva si ga nabrala na poti, ki si jo je bil nekdo ukosil do svojega travnika. Majhna, položna košenina je bila pograbljena, in le toliko sva se zavlekla pod krempljast leskov grm, da sva izpod njega videla vsaj polovico neba.

V zvoniku je odbijalo četrte ur in žal mi je bilo zaradi naglice, s katero sva prekrizarila slikovito vas. Na prvi pogled je bilo videti, da sta jo obšla tako potres kot obnova: bilo je veliko ruševin in zapuščenosti, vendar tudi odkritega značaja in strast po kamnu izžarevajoče duše. Hiše, tako kamnate kot nove, so bile nekako v terasah naložene k cerkvi in okrog nje in razdrobljene ulice so bile podobne sorodnim usodam istrskih, kraških, briških in toliko drugih primorskih zapuščin. Videla sva bila pet starih ljudi in nobenega otroka, edini s človekom povezan zvok pa so oddajali avtomobili, ki so

z žarometi rezali gozdnato obrobje ceste v Robidišče ali dol proti Podbeli.

Ne sprenevedam se, ko priznavam, da ne vem, zakaj je ljudi ponoči strah. Ali česa: nerazložljivega zvoka, pogleda belo fluorescentnih oči iz teme skozi okno, gromkih šal prepaha, spolnočnega trkanja na vrata? Če bi že čutil tesnobo, ogroženost in s temo povezane bojazni, bi to kvečjemu povezoval z izoliranostjo v urbani zaprtosti, nikakor pa ne z odprtostjo naravnega prostora, natančneje rečeno s temo, ki jo uravnava narava. Česa se naj bojim, ne preveč, a dokaj udobno spravljen na rob pokošenega travnika, pod nebom zarotitvenih zvezd, zapeljive lune ali potepuških oblakov? Nepredirnosti okoliških gozdov, zamolklega presipanja reke, stokov vetra v vejah dreves in grmovja, tišine vasi z nemotiviranimi psi na straži? Ali pač živali, nagajivih sov in čukov, plašne smrnjadi, lačnega jazbeca, opreza-



Koliko korakov se lahko združi s trdimi tlemi in se od njih spet loči v tej prelestni pokrajini!

vega medveda, otrple kače, drobnih rdečih mravelj ali zajca, ki se praska ob kakšno hrapavo skorjo? Neverjetno, kakšnega sovražnika si izbira moderni človek, kako malo je v resnici razumen in kako vse bolj pomanjkljivo čuteč – strah pred prostorom, pred življenjem, pred samim sabo, pred tistim, česar ne more obvladovati...

Oblekla sva se in ognila v vse, kar sva imela v nahrbtnikih, in v mojem zanalašč ni bilo spalne vreče, se pokrila z mrvo in napol budna presanjala dolgo noč z luno in glasovi prostosti. Res je, ni mi bilo toplo in telo se je v slabosti dobrikalo za ležišče z debelo odejo in vsaj nekaj plankami pred prepahom. Toda kako se je po mesečnem nebu pretakal čas in kaj vse so slišala ušesa, ki so jih vibrirali nočni šumi! Noč s takšnim kapitalom postane zlat cekin v družbi bakrenega drobiža, ki ne premore niti enega jasnega spomina.

Bila je noč, vredna prešerne zgodbe o svobodi in prijateljstvu, toda z nastajajočo modrino jutra sva že bila na nogah. Gozd je bil temen, steza strma in spolzka, la-puh, koprive in moračnik, ki so se povešali nanjo,

oškopljeni z roso. Star kamnit most spodaj na reki, katerega pot čezenj je napeta kot čez tisočletne granitne loke nad kitajskimi kanali, je bil osvetljen z brdko zarjo. Vedno budna voda je mirno hitela in sape, ki jih je prerivalo njeno valovito premikanje, so bile tako krepke, da sva postala krepka še midva. Čeprav sva proti toku malo videla in veliko bolj slutila – in to po pravici – ujete in sproščene vode, slapiče, zelene tolmune, skalne pomole, sipke peščine in polmesečaste zatoke, globoko vdolbene struge in prerezane balvane, torej vrhunsko slikovitost strme, neokrnjene reke, sva se obrnila s tokom. Reka in jutro v temačni bližini gozdov, le od daleč znaki gradenj in prebivanja. Sezula sva čevlje in nogavice ter jih spet obula, brodila po plitvinah, skakala po kamnih, škripala po produ in pesku.

Na prostranem prodišču s kupi lesnih naplavin, ki sta jih do gladkega ostružila voda in sonce, na s kamni posejani peščini, ki jo je objemal globok tolmun, sva zakurila ogenj in se gola vrgla v vodo. Bilo je kot tepež z raskavo palico, vendar sem takoj, ko sem se obrisal in malo ogrel, prosil za še. Ogenj, voda, kamen, zrak, vse prvine so bile z nama in okrog naju in na posebno bo-

gateč način tudi v nama samih – in šele zdaj, ko sva bila spet do pasu oblečena, v nogavicah in z napol suhimi lasmi, pa sita od zajtrka včerajšnjih ostankov, jih je začelo barvati jutranje sonce.

Z reko sva bila vse do ostre desne okljuke pri Robiču, kjer se stisne v gozdnato tesen in se razlije med beneške rojake mimo Špetra in Čedada ter potone okrog gradeških lagun. Nadiži se je seveda poznalo, da se ob koncih tedna prelevi v nekakšno območno Copacabano, ki jo zasujejo najemniki za vsak kvadratni meter peska in vsako skalo, toda v sreditedenskem jutru je bila marsikje podobna divjini. Do mosta pri Podbeli je bila skoraj deviška, od tam naprej pa je vse čutilo motilo dejstvo, da je organizirano ljubiteljstvo narave brezsraven posel – kajti kraji, ki dobijo sloves, da so rajski, se praviloma zelo hitro spremenijo v pekel. Obšla sva torej mostove, odtočne cevi ob gosto naseljenih šotoriščih ter druge turistične napeljave. Pot pa je bila dovolj dolga, da sva zlahka spet najdevala koticke, kjer sva ponavljala in nadaljevala jutranjo prakso.

Tako sva spet in spet kurila ognje, se slačila na robovih prosojnih tolmunov, podremavala na pesku, skakala po

Vabilo k sodelovanju

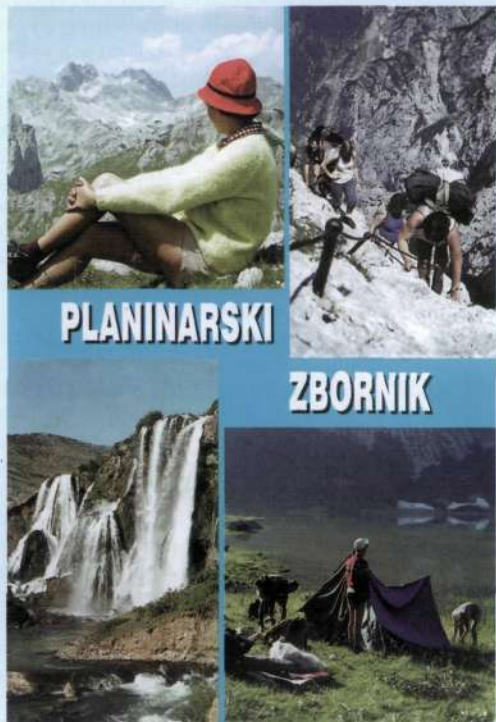
Tomislav Jagačić, navdušen planinec iz Varaždina, ki je med drugim tudi dolgoletni sodelavec Planinskega vestnika, je začel pripravljati gradivo za tretji zvezek Planinskega zbornika. Doslej je v nekaj letih uredil in izdal dva zvezka, ki smo ju predstavili tudi v Planinskem vestniku.

Kot nam je sporočil urednik, bo 3. zvezek izšel leta 2002, ki ga je OZN proglasila za leto gorá. Glede na velik pomen tega leta za planince želi med platnicami svoje najnovejše knjige zbrati prispevke še več avtorjev, kot jih je v dosedanjih dveh knjigah, poleg hrvaških še predvsem slovenskih. Zato prosi slovenske planince (vendar ne samo tiste, ki jih je med letoma 1984 in 1990 peljal na Taro, Durmitor in Maglič, tistih približno 300), naj mu pošljejo opise vsakršnih svojih planinskih doživetij predvsem iz slovenskih gorá, ki naj jim priložijo katero od fotografij predela, ki ga bodo opisovali.

Želja urednika Jagačića, ki se lahko pohvali s 50-letnim planinskim stažem, je namreč taka, da bi bil njegov 3. Zbornik hrvaško-slovenski, kar je vsekakor zanimiva zamisel.

Čeprav je do decembra, ko naj bi Zbornik izšel, še veliko časa (toda če dobro premislimo, ga vendarle ni tako veliko), bi urednik želel že zdaj dobiti sporočila tistih planinskih piscev, ki bi bili pripravljene sodelovati. Znani slovenski planinec **Vojko Čeligoj** iz Ilirske Bistrice (ki je zdaj slovenski državni poslanec) mu je že obljubil sodelovanje.

Slovenski avtorji, ki bi hoteli sodelovati v tem mednarodnem projektu, naj svojo odločitev sporočijo na naslov: Tomislav Jagačić, Slavenska 19, 42000 Varaždin, Hrvatska.



Taka je naslovna stran 2. Planinskega zbornika, ki ga je uredil Tomislav Jagačić.

toplih tokovih razlite reke, si izmivala znoj in umivala noge. Na nekem senčnem zavoju, kjer je voda v skrlija-sti breg izvrtala nekaj globokih kotanj, sva prestrašila divjega ribiča, ki je v samih spodnjicah stal v vodi in si vanje živčno tlačil košček stiropora z laksom. Druge sva naredila prehod čez deročo ožino, najbrž debelo uro pod opoldanskim soncem valila in premetavala gladke rečne kamne samo zato, da nama ni bilo treba spet sezuti in nazaj obuti čevljev. Tako je mimo naju polzel hrbet Kobariškega Stola, od prejšnjega dne skoraj pozabljeno višavje, nekako tuje in nedostopno, kot

da sva ga bila sanjala; oddaljile so se tudi strehe Borjana in njenih zaselkov, počasi, kot se to godi na vsakem izrazito doživljanem potovanju, ko je vsak dan vsega poln in razločno zapisan.

In tako je prišel trenutek, ko sva zapustila tudi reko in se po dolgem, pokošenem travniku približala cesti. Nič tuja nama ni bila, čeprav je bila hrupna in je smrdela. Tako polno vsega sva zajela v teh dveh dneh, pa je bilo treba samo vzeti pot pod noge in hoditi z odprtimi očmi.

In zdaj – bova spet čakala celo leto!?

NA LIŠČIČU IN PLIŠU IN ŠE MARSIKJE NA ONI STRANI DRŽAVNE MEJE, KI JE VČASIH NI BILO

POGLED S HRVAŠKE NA NAŠO DEŽELO

VOJKO ČELIGOJ

Pred desetimi in več leti, ko še ni bilo državne meje med Slovenijo in Hrvaško, sva se s starejšim prijateljem **Jožetom Mizgurjem** ponudila ljubljanskim planincem pri Matici, da jih iz Ilirske Bistrice popeljeva k izviru reke Reke in čez Dleto do razglednih robnih hribov že na Hrvaškem, ki z vzhoda zapirajo dolino zgornjega toka naše Reke. Ti se vrstijo nad Novokračinami in vse do Gomanc: Visoč (756 m), Brezovec (636 m), Liščič (884 m), Kukulj (832 m), Osterija (715 m), Turkove škulje (712 m) in Katalin (108 m) ter Gomanaška gora (1134 m) že nad dolino Gomancev. Nekoč nevidna republiška meja, ki se sprehaja zdaj po vrhovih naštetih vrhov, zdaj med njimi, je danes postala trda, kar pretrda pregrada za ljudi, ki tu že stoletja živijo v zglednem sožitju.

PRVIČ PREKO MEJE, KI JE NI BILO

Pričakovala sva veliko skupino planincev in pri jutranjem ljubljanskem vlaku čakala s primernim avtobusom. Vreme je bilo lepo in sončno, obetal se nam je res prekrasen izletniški dan. Toda iz vlaka so na najino začudenje veselo izstopile le tri planinke. Opravičevale so se za vse manjkajoče in prepričljivo kazale željo, da opravijo načrtovan izlet.

In kaj sedaj? Avtobus je bil očitno odveč. Priskočili so prijatelji in že smo z osebnimi vozili rešili prevoz do Dleta onkraj Zabič, zadnje slovenske vasi pod visoko gozdno zaveso.

Pred nami se je vila ozka gozdna cesta ob reki Reki, ki je tu vse bolj ozek potok z mnogimi potočki, ki se mu nebogljeno pridružujejo. Strmo nad nami pa se je v rebrastih grebenih dvigal zaraščen listnati gozd vse do vrha hrbtastega Liščiča, našega cilja. Pot je bila prijazna, vodila nas je mimo dveh lovskih koč, nekoliko višje smo postali »Pri Rusu«, ograjenem in lepo vzdrževanem grobu neznanega ruskega vojaškega ujetnika, ki je tu verjetno v zadnjih dneh prve vojne vihre obnemogel pri sekanju gozdov. Položili smo šopek nabranega gozdnega cvetja k pravemu ruskemu križu z dvema prečkama in se zamislili nad kruto usodo pokojnika in



Vzorni kašipoti na novi planinski poti proti Grmadi in Plišu nad izviro reke Reke na hrvaški strani.

njegovih svojcev, ki verjetno niso nikoli zvedeli, kje leži njegovo truplo.

Prijatelj Jože, ki je prehod na petsto metrov višje sedlo že prehodil, nas je varno vodil po strmih razbrzdanih prehodih, ki so jih gozdarji s posekom lesa le še otežili. Po dveh urah smo dosegli gozdno cesto nad Dletom in od tod po 15 minutah hoje še vrh Liščiča. Kar nismo se mogli načuditi, kako lep razgled je na našo dolino, ki se je pred nami kazala kot na odprti dlani.

Naše planinke, željne daljše hoje, sva popeljala še onkraj ceste na bližnjo 940 metrov visoko Grmado, ki je



Liščič (884 m): z vrha je enkratno razgled na zgornjo dolino reke Reke z Ilirsko Bistrico. Na sliki je skupina ilirskobistriških planincev – upokojevcem na jesenskem izletu.

že odkrivala nove razglede proti morju in na Kvarner-ske otoke. Bilo je enkratno: nikjer nobene markacije, hodili smo po deviškem zelenilu zgodnjega poletja, ki so mu beli kraški kamni dajali vtis razsutih školjk. Sledila je še enourna hoja po trdi cesti do Klane, od koder nas je redni avtobus popeljal do Šapjan na vlak in polne novih vtisov nazaj: naju z Jožetom v Bistrico, naše planinske gostje pa v Ljubljano.

NOVE MARKACIJE NA VRHOVE

Izlet na Liščič smo po desetletju znova ponovili s skupino planincev – članov domačega društva upokojevcem sredi lanskega oktobra. Nova državna meja, ki poteka skozi Dleto tik pod Liščičem, nam je zaprla možnost neposrednega dostopa na goro, čeprav jo tako lepo opazujemo z vseh koncev bistriške doline. Pri ruskem grobu se državna meja kar nekajkrat sprehodi čez dostopno cesto in seveda nikogar ne mika, da bi imel sitnosti z obmejno policijo.

Tako je skupina z osebnimi vozili morala preko običajnega mejnega prehoda pri Jelšanah, pa skozi Rupo,



Pliš (933 m): razgledni vrh, odprt na slovensko stran in proti Kvarnerskemu zalivu.

Foto: Vojko Čeligoj

Lipo in Škalnico do Klane, občinskega središča naše sosednje občine. Tu so nas že pozdravili planinski kažipotni in prve Knafelčeve markacije, ki naj bi nas pripeljale na Grmado in Pliš. Odkar imajo v novi državi tudi v Klani svojo občino, so marljivi Klanci postorili veliko novega. Med drugim so ustanovili tudi planinsko društvo z imenom Pliš in odlično označili poti do njegovega 933 metrov visokega vrha. Popotnik res ne more zgrešiti poti ob tolikih kažipotih in oznakah. Na Pliš se lahko poda po krožni poti kar iz Klane skozi vasico Laze, kar predstavlja v eno smer le dve uri planinske hoje.

Naša skupina se je po asfaltu z vozili podala še štiri kilometre dalje od Klane do vasi Lisac, od koder smo pri avtobusni postaji pred vasjo krenili z vozili še dober kilometer po gozdni cesti v sedlo med Liščič in Grmado. Tokrat je sončna jesen čudovito obarvala gozdove in raznovrstne gobe so se kar same ponujale pod drevesjem.

Pot na Liščič ni označena; verjetno domačinom ni do tega, kot je bilo nam, da se z višine razgledamo po naših domačih krajih. Izognili smo se vrhu, ki je zaraščen. Borovo drevje je podrast prepredla z robido in bolj spominja na Trnuljičin grad. Pač pa smo po 20 minutah dosegli desni skalni rob, ki je brez drevja in ponudi enkratno razgled na celotno našo dolino reke Reke, na vasice, ki se gnetejo ob Veliki vodi, in na one, ki se stiskajo v obrobje Brkinov ali na drugi strani pod skalni rob Kozleka, Ahca in Šembijskega vrha vse tja čez Prem do Vremščiće. Iz tovarniških dimnikov Lesonita se dviga para; takoj se strinjamo, da je to dober znak. Vasica Fabci je pod nami kot v zelenem gnezdu. Pa vasica Podgraje, potisnjena pod stalni gorski rob z nekoč božjepotno cervkico nad vasjo. Na Kozleku slutimo planinsko zastavo pred kočjo.

Desno od vrha je znano Kuteževsko gradišče in kar nekaj gradišč lahko naštejemo od tu z Liščiča. To je dokaz več, da je bilo tudi na kraju, kjer stojimo, pred dvema tisočletjema in več gradišče, prebivališče prvotnih ljudstev, verjetno Japodov.

Kar težko smo se poslovlili od tako čudovitega razgledišča. Vrnili smo se do izhodišča in se čez cesto prepustili kažipotni in markacijam.

ŠIROKA ZAPRTA CESTA

Desno od naše poljske poti, ki se počasi dviga, se vzpenja 940 metrov visoka Grmada, ki je postala v zadnjem desetletju neprijazna in poraščena. Obšli smo jo z leve in se v blagih klancih znašli pred travnatim vrhom, na katerem smo že od daleč prepoznali vršni betonski steber.

Duhovito speljana steza nas je pripeljala do tod skoraj po ravnem travnatem grebenu. Vrh z vpisno knjigo, žigom, v kovinsko ploščico vtisnjenim imenom Pliš in njegovo višino 933 metrov potrjuje, da za vse to skrbi marljivo planinsko društvo.

Z razgledom proti jugu, morju in Kvarnerju tokrat nismo imeli sreče. Sonce je dvignilo meglico, v kateri smo le slutili prostran pogled na morje z njegovimi otoškimi bi-

seri. Priti bo treba vnovič in se nagledati! Pač pa so nas pozdravili na vzhodu vrhovi Obruč (1376 m), Fratar (1353 m) in gola Čunina glava (1158 m) ter nižji travnati Zapodi, ki se spuščajo do Podkilavca in prvih vasi nad Reko. Topel jesenski dan nas je zadržal na vrhu Pliša dlje, kot smo predvidevali.

Med vračanjem smo se ustavili še v vasi Lisac, ki s svojimi stopetdesetimi prebivalci vztraja na sončni strani Liščiča. V pogovoru z devetdesetletno domačinko **Marijo Gajtarjevo**, najstarejšo vaščanko, smo zvedeli marsikaj zanimivega o življenju ljudi in vasi pred deset-

letji, ko so vaščani Sušaka, Novokračin, Nove vasi in Fabcev na tem prostoru še živeli brez mej, se ženili med seboj in skupaj hodili na delo v Ilirsko Bistrico, ko je skozi vas Lisac redno vozila »korijera« z Reke in skozi slovenske podgorske vasi do Ilirske Bistrice, Trsta in nazaj...

Široka cesta vodi na slovensko stran. Toda kaj poma-ga, ko pa je le kilometer pod vasjo državna meja s ta-blo, na kateri preti grožnja o omejenem gibanju! Kako le motijo takšne človeške izmišljotine!

Narava pa je na obeh straneh tako lepa in vabljiva!

SKOZI BISTRIŠKO DOLINO PROTI HUDIČEVEMU BORŠTU

BREZPOTJE PELJE NA GORO

DARIO CORTESE

Ni je poti, ki bi se je ne dalo narediti bolj zanimive in privlačne. Korak stran od markacij – in že si v neznanem svetu, ki ob primerni raziskovalni vnemi in ne prehudo nasršeni pobočjih nudi obilo užтков odkrivanja in spoznavanja novega. Ne glede na nadmorsko višino – visokogorje še zdaleč ni zagotovilo za najboljša brezpotja – se lahko raziskovalne hoje lotiš na nadmorskih višinah, ki so zelo blizu ničli in se čez doline in grebene podaš v neznano. V najbolj raznolikem svetu gozdov, grap in drugih samotnih predelov ni nikoli dolgočas. Še več, za zabavo vedno poskrbijo orientacijske uganke in podobe spreminjave pokrajine, kjer je edina stalnica, da nič in nikoli ni enako.

Tako me je nekoč skozi neznano zaneslo v Hudičev boršt. »Pa kaj boš lazil samo tja gor!« mi je prigovarjal višjeleteči gorniški duh. »Spravi podse vsaj Zaplato, in ko boš tam že dovolj visoko, se ne boš mogel upreti vabilu Storžiča!« Ampak ne, namenil sem se prav tja, in to ne kakorkoli. Označene poti so res udobne, toda brezpotja so veliko privlačnejša in ne nazadnje se tudi tam pogosto zarašča kakšna steza, ki olajša obiranje strmin. Zato kar navzgor po Bistriški dolini, skozi katero tako ali tako drži široka gozdna pot!

GRIZENJE V TRAVNE STRMINE

Samota in mir ob Bistrici sta ravno pravšnja za postopen odmik od »zunanjega sveta« in zблиžanje s skrivnostni pod Zaplato. Kdo bi mislil, da se tu skriva čudovito divja dolina in kot otok v času in prostoru odpira svoj svet vsakomur, ki je pripravljen na srečanje z neznanim! V spodnjem delu je dolina prav umirjeno prijazna, višje ob toku pa se začnejo njeni bregovi postavljati bolj pokonci in vsa narava začne dobivati drugačne poteze.

Ko se pot v zgornjem delu nenadoma konča pred skalnimi podobami soteske, se odpre svet, v katerem je človek bolj redek gost. Bistrica žubori med balvani, njen preboj skozi skalovje označujeta vedno višji skalni steni. Kljub veličastni divjini in strminam prehod v strugi med njima ni težak in šele čez čas se znajdem pred izbiro, ali naj si navzgor pomagam s kombinacijo mo-



Skalna divjina zgornjega toka Bistrice

Foto: Dario Cortese

krotnega skaloplezjenja in vodnega čobodranja ali naj se zagrizem visoko v travne strmine.

Tokrat mi nekako najbolj diši slednja možnost in ne nazadnje se v strminah kaže celo nekakšna steza. Po bližnjem srečanju z njo med njene uporabnike štejem predvsem gamsje, vendar se kljub temu in prav zato – saj so gamsje stečine le najlepša olajšava hoje po brezpotju – odpravim po njihovih sledeh. Ampak gamsi imajo štiri noge in drugačno spretnost od tiste, ki tiči v mojih nogah in glavi in kmalu se na travnem robu lahko

Zimski sprehod

JOŽA BEŠTER

*Ravno polje sneg pokriva,
na debelo je zasuto,
golo drevje zdaj počiva,
v zimsko spanje je usnuto.*

*Ozka gaz na polje pelje,
težka je po njej stopinja,
sneg se pod korakom melje
in nesnago vso pokriva.*

*Mrzel veter čez ravnine
se vsiljivo zaletava,
ko pa sonce nam posije,
zvezdic tisoče zaplava.*

*Nedotaknjenost okolja
k tej idili zimski sodi,
v gozdček sredi polja,
zajčja sled čez celec vodi.*

*Ptica se je umaknila
prav do hiše na dvorišče,
vsaka bi na kopnem bila,
hrano tam si skromno išče.*

*Stari hrast ob poljski poti
dostojanstveno samuje,
mraz in sneg ga nič ne moti,
pomlad prijazno pričakuje.*

*V gozdu tam so vitke smreke
kakor piramide bele
oblekle bele so obleke,
kot iz pravljичne dežele.*

*Strme gore tam v daljavi,
v poletju ostre, kamenite,
zima videz ta popravi,
lično zdaj so v sneg zavite.*

*Otroci hribček so zavzeli,
lička rdeča jim žarijo,
sankajo se vsi veseli
in brezskrbno žvrgolijo.*

*Starko sivo in betežno
zimo so imenovali,
to je trdo, nehvaležno;
ime krivično so ji dali.*

*Zima je kot skrbna mati,
utrujena se bo spočila,
zdramijo jo žarki zlati –
pomlad cvetočo bo rodila.*



Bistriška dolina se zarezuje med Potoško goro in Cjanovco oz. Zaplato, pogled z višin nad dolino pa seže daleč proti Loškemu hribovju.

le sprašujem, kod in kam. Z njega se resda odpira pogled na čudovito skriven zgornji del doline, od vseh strani zavarovan s strminami, ob potoku pa v znaku razdrobljenih kamnitih pobočij; tam nekeje šumi celo slap, toda do tega sijočega amfiteatra z mojega stojišča lahko le poletim. Saj, v mislih že, sicer pa... Raje se spet odločim za strmine, ki se mi zdijo varnejše. In kjer so s travo obraščene strmine, je tudi pot. Skrivna in drobna, vendar neznansko prijazna. Če po njej hodijo gamsi, imajo tudi ti radi veličastne razgleda, kadar po njej stopa človeška noga, to verjetno počne v iskanju neznanske lepote.

DROBNA STEZICA POMENI PRESENEČENJE

Ozek greben, na katerega pridrži tanka sled, je kot prestol, s katerega je samotni, z gozdovi obdan, vendar belo nasršen del bistriške divjine najlepši. Lahko le stojim in gledam, kako se čez to pokrajino s spreminjavo svetlobo in sencami rišejo najlepše slike narave, lahko poslušam oddaljeno šumenje slapa, lahko odmišlim ves svet, kajti ves svet je tu, pod menoj in okoli mene. Kaj takega nisem niti najmanj pričakoval, zato se mi zdi pokrajina še lepša in bolj privlačna. Po melišču bi se lahko spustil prav v njeno srce, ampak tokrat se mi zdi dovolj, da jo opazujem le od zgoraj. In ne nazadnje sem namenjen v Hudičev boršt – ampak vse kaže, da bo tokratni cilj ostal v senci pokrajine pod njim. Še eno potrdilo, da je cilj samo predstava v glavi in če se na poti do njega pokaže še več »ciljev«, ni nič narobe, če se vsi skupaj združijo v celoto. Potem cilj itak ni več pomemben.

»Ampak saj to ni nič novega, spravi se no že v višave!« se spet oglasi duh gorá, ki se mu tokrat, priznam, precej izneverjam. Toda višave so že tukaj, strmine prav tako pokonci kot višje na Zaplati, in na njih, pripravljen na vsa brezpotna presenečenja, naletim celo na tenko stezo. Na, tudi to je presenečenje – in udobje!

Po stezi očitno lovskega izvora vijugam navkreber, se pridružim širši poti in se po njej napotim v gozdove pod Zaplato. Ta je bogata z njimi, ampak le en gozd na svetu je Hudičev boršt. Zdaj me »vleče« navkreber prav ta – morda pa le čisti užitek hoje naravnost in navzgor? Poti seveda ni več, zato ovinkarim okoli bukev in opre-

zam, kdaj bo mimo prišla označena steza. Brezpotja sem in tja, toda tudi kakšna markacija se kdaj prileže. Pravzaprav mi je kar všeč, ko se srečam z njo, po skoraj vodoravnem udobju se napotim proti gozdu sredi Zaplatingih strmin in pridem tja gor, kamor sem namenjen.

V njem so starodavne bukve, povsod okoli njega travne strmine. Na spodnjem robu lovška kočica, steza, izvir. In razgledi, širni, daleč naokoli.

Seveda je bilo vredno priti sem; tu gori ali tam spodaj, kjerkoli, povsod narava vabi v doživetja svojih spre-

minjavah podob. Neznane poti pomenijo enako in tista, ki drži nazaj proti Bistriški dolini, se izkaže za prav udobno. V okljukih se spušča navzdol in, kot se to rado zgodi, še bolj zagreje telo kot hoja navkreber. Ko se privalim na pot nad Bistrico, sem že na znanih tleh.

Malo sem, malo tja in vse kaže, da je tokratne klatbe konec. Še obraz pomočim v hladno Bistrico, čevlji se ne držijo več nog in, ah, kaj bi pravil, tudi to je enakovreden del motoviljenja čez hribe in doline. Morda kar najlepši.

VOŽNJA Z ŽIČNICO JE LAHKO ŠALJIVA ALI GROZLJIVA

STRAH NAD PREPADI

DUŠAN ŠKODIČ

Emil je smučar. Rad smuča že od otroštva in vsako zimo in pomlad preživi nekaj tednov na snegu, če ga je le dovolj za njegovo navdušenje. Toda to je vprašanje višje sile, s katero se je že zdavnaj sprijaznil, hvalabogu pa splošni napredek v obliki snežnih topov že kar uspešno ruši trdnjavo tople grede nad Alpami.

Emil ima tudi najnovejši smučarski kombinezon, tistega s štirimi plastmi gore-texa, dve sta menda zgolj za odvajanje zunanje, bi se reklo meteorne vode, medtem ko sta notranji dve za toplotno izolacijo in prepuščanje vodne pare navzven. Kam se v tem primeru steka odvečni kondenz, ne ve verjetno niti sam izumitelj Gore, je pa kombinezon po uporabi težak kot že uporabljena plenica.

Toda Emil ima najboljše kose opreme spodaj, kjer se noge dotikajo belega opoja. Pancerji so rdeči, dišeči in bleščeči, ne ve se, ali je noga ulita po njih ali obratno, toda če bi sam **Josif Visarionovič-Stalin**, kot kip seveda, v času prevratne perestrojke stal na Rdečem trgu obut vanje, ga množice, spuščene z verig, ne bi niti do današnjega dne prevrnile.

Emil ima tudi smučiči. Seveda, če se tem zakrivljenim pluskvam sploh še lahko tako reče. Z njimi se lahko v zavoju nagneš kot pendolino (ponos Slovenskih železnic, ki na naših starih šinah nikoli ne bo vozil tako, kot bi lahko), zarežeš v breg brazdo, čez katero se kasneje lomijo povprečneži in te kolnejo starši z otroci, ker jim mladež med učenjem smučanja potegne povprek po strmini, medtem ko jih oni hočejo naučiti svoj smučarski evangelij, ki se imenuje zavoj k bregu. Toda kaj, v tem je tudi žur, v tem je ves štos in tega Emil tudi ima.

Ima pa tudi staro teto Emo in če ne bi imel tudi nje, bi se lahko skupaj s povprečneži lomil čez *carverske* brazde. Teta Ema je namreč prav nesramno obremenjena z denarjem in na njegovo srečo si je za razliko od svojih sestri in bratov izbrala ravno njega, da bi ji lajšal stese na bančnem računu. In tako jo je moral neko pozno pomladno soboto vzeti s seboj na smučišče visoko nad Bohinjem. Teta Emo je venomer preganjala nostalgija za starimi časi, ko so na pobočjih nad jezerom posneli

film *Ne čakaj na maj*, v katerem je okrogla Hiperbola prepevala svoj »Olé, olé«. »Oh, ja, to so bili lepi časi!« je rada pogodrnjala, čeprav je bila takrat še revna kot cerkvena miš, zato je Emil ni ravno dobro razumel.

Že po minuti ali dveh se je nihalna žičnica kot podmornica dvignila iz mlečne megle. Sonce je posvetilo skozi zamazana stekla v notranjost, ki je bila napolnjena manj kot do polovice svoje zmogljivosti. Pobočja nad Komno so sijala kot bela ogledala, ker so čez dan omeščane površine ponoči zmrzile v bleščečo steklasto skorjo. Triglav se je zarisal na bližnjem obzorju kot neosvojljiva snežna piramida, obdana z mogočnimi ledenimi obzidji. Potniki v kabini so bili večinoma tiho, držali so se za drogove v sredini, razen nekaj posameznikov, ki so kot uročeni zrlji v globino, ki je sproti nastajala pod njimi.

V nekem trenutku so kabino stresle rahle vibracije, kajti zapeljali so se ravno pod nosilnim stebrom.

»O, Marija, Marija, kaj pa je to?« se je zgrozila teta Ema. »Da ni kaj narobe!«

»Ma dej, teta, nikar ne bljuzi!« jo je z odločnim glasom miril Emil. »Mar ne veš, da je to ena od najzanesljivejših vrst prevoza! Še celo bolj zanesljiva od letala!«

»Lepo te prosim, ne dajaj mi takih primerjav, ker če bi jaz sedla na letalo, bi se ravno pri meni pokvarila stativka. To pa zato, ker mi ni bilo v življenju nikoli nič prihranjeno!« Emil je ob tem pogledal barvo stropa, toda pametno je zamolčal stavek o njeni konvertibilni poroki, ki ga je s slino pogoltnil naravnost v želodčno kislino.

»Si bil še premajhen, da bi se spomnil,« je nadaljevala, »toda gondola nad Kamnikom je že enkrat letela v dolino, se še dobro spomnim, le da na srečo v njej ni bilo potnikov kot predlani, ko so iz vsega naredili tako avanturo, da so jim skoraj zaračunali za tisto reševanje, ker so se lahko tako odmevno pojavili v medijih. Pa tudi tista nad Mozirjem je že enkrat klestila po smrekah, in to že nekaj mesecev po tistem, ko so jo zamenjali s popolnoma novo in narejeno po zadnji tehnologiji.«

»Teta, posluš! Tega se pa tudi jaz spomnim, sem pa takrat že hodil v šolo, da veš! Tisto je bila nesreča in

splet nesrečnih okoliščin, menda se je vlečna jeklenica snela in padla na nosilno. Potem je pa prežagala nosilno in je b'lo konč veselice, ampak to je sám slučaj, a štekaš?« se je trudil Emil.

»Sinko, kolikor jaz 'stekam', je bil rezultat na koncu zelo nizek in ga lahko vidim skozi okno, če bi se upala ozreti navzdol!«

V tistem je kabina že spet zanihala in se stresla, ker so zapeljali pod naslednjim nosilnim stebrom. Emil je bil preveč zatopljen v pogovor s teto, da bi to opazil in ji to tudi povedal, tako pa se je tudi sam že malo zaskr-

ljeno ozrl naokoli. V kotu pred njima je stal moški ogromne postave, z desno se je držal za oporno palico, v levi pa je držal kratko cigareto brez filtra, ki jo je počasi vlekel. »Zeta« brez filtra, se je spomnil Emil, ker jo je moški prižgal takoj po vstopu v kabino, ko jo je izvlekel iz zelene kartonske škatlice. Tip je bil izrezan Črnogorec, mirno je zrl v globino in vlekel svoj dim iz cigarete. Čeprav je prižgal takoj po odhodu z vstopne postaje, ga sprevodnik ni niti slučajno opazil. Morda bi ga, če bi se kdo oglasil, tako pa se mu ni niti najmanj zahotelo prebujati spečega leva. Resda je bil bolj podoben dva metra visokemu spomeniku počasnih gibov, toda tudi sprevodniška plača je prav nesramno počasna v plazenju za uradno napovedano inflacijo.

Tretji steber stoji na najhujši strmini, zato je tokrat kabino še huje streslo. Teta Ema ni več zdržala.

»Ljubi bog, Emilček, mar je to sploh še normalno, da tako trese, ali nas bo res streslo v dolino?«

Tedaj je moškemu z *Zeto* brez filtra med prsti levice končno zmanjkalo potrpežljivosti. Počasi, še počasneje, kot se da prebrati takole dolg stavek, se je obrnil in pogledal najprej Emila in potem naokoli po kabini ter nato še samo teto Emo. Oči je imel motne in rdeče, verjetno je bil do roba poln Nikšičkega piva, toda brez dopinga ni vrhunskih rezultatov in če se hočeš pohvaliti vnukom, da si bil »skoraj« na Triglavu, je pač treba vzeti stvari v svoje roke! Sedaj pa mu neka stara matróna tam s prestrašenim glasom ugotavlja, kako se vse trese in postavlja njegovo moškost na preizkušnjo! Z globokim basom ji je naglas, da so lahko slišali tudi ostali, razložil:

»A ma, ljudi, trese se i od kobile rep, pa ne odpadne!«

Nekaj ljudi se je zasmejala, živčna napetost, ki jo je teta Ema raztrosila po kabini, se je porazgubila v špranje in kar naenkrat so se vsi nasmihali in tudi dihati je bilo precej lažje kot pred nekaj trenutki. Črnogorec je po izlivu ljudske modrosti pametno utihnil, kot sova, ki na samem pogrebu ne more več oznanjati svoje daljnovidnosti glede smrti. Mirno se je zopet zazrl skozi steklo, na debelo obloženo s prstnimi odtisi.

Tam v tretjem kotu pa sta stala mlada mamica in sinko. Fantek verjetno niti v šolo še ni hodil in tudi strah ga je bilo še najmanj, ker zaradi svoje majhnosti ni mogel videti prepada spodaj, temveč je le opazoval zasnežene vrhove, ki jih je lahko videl skozi okna. Pocukal je mamo za rokav:

»Mami, zakaj pa se vsi tako smejijo?«

Mamica v otroških letih nikoli ni brala stripov v »tistem« jeziku, morda pa je tudi slabo slišala, kaj so govorili.

»Matiček, tisti stric pravi, da se trese od kabine *pleh*, ampak zato še ne odpade!«

Današnji otroci so pametni, gledajo ameriške risanke in se igrajo računalniške igrice. Zato je poznal tudi nekaj angleških besed, in sploh se je zavedal, da je napreden otrok. Da pa bi se smejal bedarijam, mu sploh ni padlo na pamet. Oh, ti starci! Nakremžil je svoj obrazek, da se mu je prifrknjeni nosek podaljšal kot Ostržku in bleknil:

»Verry funny!«

Spominjanja

HELENA GIACOMELLI

Nedelja je danes. Odšla bom na svoje hribovsko romanje. Stopala bom po mehki, z rumenimi, modrimi, rdečimi, vijoličastimi in belimi cvetovi posuti pašniški trati, do skal, do stene, vse višje pod obok neba, v dotik sonca – do vrha gore.

Odložila bom nahrbtnik. Počivala. Sama v tihoti prostiranih daljav. A vendar ne bom čisto sama... mehke stopinje čutim za seboj... prišli so, moji hribovski prijatelji in znanci, ki so dosanjali svoje sanje v naročju gorá, skozi vrata srca na naša tih, nema srečanja.

*Nekega dne
na visoki gori
rohnečih vetrov
daljne Himalaje,
v njeni beli
mrzli zahodni steni –
topli koraki dveh.*

*Na razviharjenem vrhu
dotik dlani,
radost v očeh,
utrujen, srečen nasmeš
na izžetih, razbrazdanih licih.*

*Samoten korak naprej,
po rezi grebena...
... v nebo izginjajoče stopinje...*

*... Tišina.
Praznina...
kot brezno globoka.
Bolečina.*

*V nove dni se
sonce prebujá.
Na obsijanih vrhéh
stisk prijateljskih rok
povezuje
cvetje spomina
v življenja svetel krog.*

KAJ VSE SE DOGAJA V HRIBIH IN KOGA VSE TAM ČLOVEK SREČA

ZGODBE SPOD TRIGLAVA IN VRŠIČA

SLAVKO KOBLAR

Lepo nedeljsko jutro 28. septembra 1975 me je našlo v postelji. Spet bi šla lepa nedelja po zlu, če se ne bi hitro odločil, da grem na Triglav, da le ne bi izgubil tako lepega dne. Brž sem odhitel v Vrata, pri Aljaževem domu pustil avto in se brez vsake opreme – kot navadno, kadar sem sam šel na Triglav – podal proti Triglavski steni. Kot običajno sem se tudi tokrat namenil v Slovensko smer. Ura je bila že kar pozna, zato sem od Aljaževega doma skoraj tekel, da sem bil prej kot v eni uri že pri vstopu.

OČA V SLOVENSKI

Malo pred menoj so vstopili štirje fantje, opremljeni kot vrhunski plezalci, da sem bil v primerjavi z njimi videti kot star drvar, ki je pravkar izpustil sekuro iz rok. Namesto pozdrava, kot smo stari planinci vajeni, me je prvi že nad vstopno prečko zviška nagovoril:

»Oča, kam pa?«

»Na Triglav sem namenjen!«

»Pa kar tle gor?«

»Ja, seveda!«

»A bomo jutri kej bral v cajtengah?«

»Kaj pa že bomo, saj jih zato tiskajo!«

»Oča, zdej pa brez heca – tle gor ni pot!«

»Kaj pa potem vi delate tukaj? A ste zašli?«

To mu je bilo pa že preveč. Zarohnel je name:

»A toko! Poj pa kar tle gor, nagliho! Pod mano je markacija!«

»Pa je ne vidim. Najbrž imam prešvih špegle!«

Prijaznega dvogovora je bilo konec. Dva fanta sta bila že nad vstopno prečko, eden je bil še spodaj, tretji pa se je motovilil v prečki in nikakor ni mogel izpeti vrvi iz vponke. Ponudil sem mu, da ga izpnem, kar pa je hvaložno odklonil.

Obšel sem ga in se nad prečko toliko ustavil pri prejšnjem sogovorniku, da sem ga vprašal, kam so namenjeni. Zaupal mi je, da gredo v Kratko nemško. Čeprav sem plezal že več kot 20 let in preplezal vse klasične smeri v Triglavski steni, sem tokrat prvič slišal, da Zimmer-Jahnovi smeri pravijo tudi Kratka nemška. Pojasnil mi je, da sta dva še začetnika, zato da so tako počasni. Zaželel sem jim srečo, nato pa okrog roba zavil v Slovensko.

Slovenska smer je v Triglavski steni najlažja in najkrajša in sam sem jo preplezal že tolikokrat, da sem poznal vsak stop in oprimek. Hitro sem napredoval. Po izstopu ob oknu in naprej preko Frelhove traverze sem bil prej kot v dveh urah od vstopa že na ledeniku. Imel sem še dosti časa, da sem kot vedno pohitel še na vrh. Ko sem med vračanjem z vrha gledal na ledenik, mojih junakov ni bilo še nikjer.

Ko po toliko letih večkrat obujam spomine na tiste čase, se spominim tudi tega zabavnega dvogovora.

Takrat sem bil užaljen, ko mi je fant komaj petdesetletnemu rekel »oča«, sedaj, ko sem že praded, mi je pa še všeč, če mi rečejo »dedek«.

No, ja, časi se pač spreminjajo in ljudje z njimi. Spomini pa ostanejo.

SREČANJE POD TRIGLAVOM

Leta 1986 sem bil že nekaj let v pokoju. Časa mi ni manjkalo, zato sem si marsikakšno turo ali izlet lahko privoščil tudi med tednom. Avta nisem imel več, ostal pa mi je še moped in z njim sem si časovno skrajšal poti, ki bi jih moral prehoditi. Tako me je včasih pripeljal v Bohinj, v Vrata in še marsikam.

Tudi v četrtek, 7. avgusta, me je lepo vreme zvalo od doma. Moped je kar sam zavil v Vrata in kot največkrat, kadar sem sam šel v gore, sem se tudi tokrat takoj odločil, da grem na Triglav. Pripeljal sem se prav do konca kolovoza pred Bistrico in tam pustil moped, bundo in čelado pa skrnil v bližnje grmovje, saj me je izkušnja izpred 20 let izučila, da tudi v gorah ne smeš več zaupati vsem ljudem. So pač drugi časi!

Medtem sta mimo mene prišla mlajša planinca. Kot sem bil navajen, smo se pozdravili in odšla sta naprej. Samo malo dalje pa sta me počakala. Rekla sta, da sta mi prisodila, da sem starejši planinec, ki bi jima gotovo vedel povedati marsikaj, kar ju zanima. Nista se zmotila. V prijetnem kramljanju smo nadaljevali pot. Povedala sta mi, da sta Notranjca in prvič v Vratih. Eden da je zaposlen v Kropi, prijatelj pa ga je prišel obiskat. Skupaj sta se odločila, da gresta na Triglav in zdaj sta tu.

Med takim pogovorom smo prišli pod Spodnji Prag. Tu se je eden od fantov zagledal v steno: »Tu je pa grdo; gotovo nihče ne pride tu čez!«

Pa sem mu pojasnil: »Ljudje smo različni. Nekateri uživajo v gorah, če hodijo po poteh, drugim pa je to premalo. Ti se poizkušajo v stenah. Smo pač vsak po svoje 'cepljeni'. Zato je bila tudi ta stena že neštetokrat preplezana.«

Prišli smo do kraja, kjer se od poti odcepi komaj opazna stezica proti vstopu v Slovensko smer. Tam sem se poslovil in jima zaželel srečno pot ter zavil v desno.

Začudeno sta me pogledala: »Kaj ne greste na Triglav?«

Pa sem jima pojasnil: »Seveda grem, ampak tudi jaz sem 'na to stran cepljen'.«

Odšel sem v steno, fanta pa po poti naprej.

Kar hitro sem izplezal in preko ledenika in mimo Kredarice šel še na vrh. »Moja« fanta sem srečal že pod vrhom Malega Triglava, ko sta se že vračala. Povedala sta mi, da sta me videla z grebena, ko sem šel preko ledenika. Prijateljsko smo se poslovili in odšli vsak na svojo stran.

Mislim, da smo imeli vsi prav lep dan. Vsaj meni je ostal v prijetnem spominu.

PRESTRAŠENA ANGLEŽA POD VRŠIČEM

V letu 1987 že dolgo nisem imel več svojega avtomobila. Da ga nisem preveč pogrešal, mi je včasih Jani posodil svojega rekorda, da sva se z Jankom popeljala kam v hribe. Tako sem si lepega poletnega dne spet sposodil avto in z Jankom sva se namenila na Vršič, od tam pa bi šla brez avta še kam naprej.

Pri Eriki sva dohitela starejša človeka, ki sta koračila po vršički cesti. Po svoji stari navadi sem ustavil in ju vprašal, če gresta na Vršič. Prikimala sta, razumela pa sta samo Vršič. Bila sta Angleža. Kljub temu sem ju povabil v avto. To pa sta razumela in se kar hitro vkrcala. V prijetni vožnji, sicer molče, smo se pripeljali do Starega Tamarja.

Tam pa sem se spomnil, da se prav od tu izredno lepo vidi Ajdovska deklica v severozahodni steni Prisanka. Zato sem avto ustavil ob cesti, z Jankom sva izstopila in tudi Angleža sem povabil ven, da bi jima jo pokazal. Začudeno sta pogledala, saj nista mogla vedeti, kaj se greva. Končno sta le izstopila in mož je vzel s seboj še

boršo, ki pa sem mu jo vzel in jo vrnil nazaj v avto in pokazal tudi ženi, ki je vzela torbico, naj jo da nazaj v avto.

To pa je izbilo sodu dno. Bila sta na smrt prestrašena. Gotovo sta bila prepričana, da ju bova oropala, če ne še kaj hujšega.

Obotavlja se sta mi sledila, ko sem ju povabil čez cesto in jima kazal v steno. Verjetno v strahu nista sploh nič videla. Pa sem se spomnil, da se po angleško reče deklica »girl«. Povedal sem mu to edino angleško besedo, ki sem jo poznal, in mu obenem še pokazal ženin obraz.

Končno jo je le zagledal. Obraz se mu je razjasnil in hitel jo je kazati tudi ženi, ki se je medtem, ko je spoznala, da jima ne grozi nobena nevarnost, že umirila.

Vkrcali smo se nazaj v avto in odbrzeli proti Vršiču. Tam sem ju odložil in mislim, da sta bila kljub prestanemu strahu kar zadovoljna.

Midva z Jankom sva odšla naprej proti Mojstrovki, smešen dogodek pa mi je še po toliko letih ostal v spominu. Angležema najbrž tudi.

odmevi

Nihče ni izbrisan in pozabljen

V Planinskem vestniku 3/2001 je bil v rubriki Namesto komentarja objavljen prispevek Izbrisani in pozabljeni. Prispevek nepopolno in napačno prikazuje status gorskega vodnika **Marjana Keršiča Belača**. Upravni odbor Združenja gorskih vodnikov Slovenije (ZGVS) je na seji 13. marca 2001 ugotovil naslednje:

Marjan Keršič Belač je na zboru gorskih vodnikov 3. februarja 2001 prejel potrdilo, da je leta 1947 opravil strokovni izpit za gorskega vodnika. Potrdilo je po Zakonu o gorskih vodnikih javna listina. Tako kot vsako spričevalo ima trajno veljavo.

Marjan Keršič Belač se je 3. februarja 2001 odločil, da bo prenehal z aktivnim gorskim vodništvom in bo postal prostovoljni član ZGVS. Zato je v skladu s statutom ZGVS dobil v izkaznici gorskega vodnika dva dodatna vpisa. Ker je prostovoljni član ZGVS, mu ni treba skleniti sicer obveznega zavarovanja odgovornosti. Zato so nekateri vpisi v njegovi vodniški izkaznici postali neveljavni.

V brošuri ZGVS 2000/2001 so navedeni vsi gorski vodniki, ki so bili v tem registracijskem letu člani ZGVS. Marjan Keršič-Belač v tem registracijskem letu ni bil član ZGVS. Naveden bo spet na seznamih v brošuri 2001/2002, ko bo ta izšla, ter na spletnih straneh ZGVS, ko poteče rok za registracijo, ki je konec marca 2001.

Zahtevamo, da to sporočilo objavite na 3. notranji strani aprilske številke Planinskega vestnika 2001 v enako poudarjenem tisku, kot ste to storili pri prispevku, na katerega se nanaša to sporočilo.

Roman Robas,
predsednik ZGVS

Izbrisani, pozabljeni

General **Charles de Gaulle** je nekoč rekel: »Vso čast in priznanje bojevnikom odpora in pozabljenje...!«

Vso čast in priznanje **Marjanu Keršiču Belaču**... pozabljenje pa ga ne bo nikoli doletelo, saj bo spomin nanj živel v njegovih delih, predvsem pa pod Peco v liku kralja Matjaža.

Gospod Marjan Keršič Belač je nosilec številnih priznanj, med drugim tudi s strani Planinske zveze Slovenije in Gorske reševalne službe. Čez 50 let aktivnega dela v člo-

vekoljubni organizaciji je hvalevredno – toda za aktivnega mednarodnega gorskega vodnika in niti za navadnega gorskega vodnika ne more dobiti več potrjene licence za vodenje. Tako velevajo predpisi.

Tudi za pilota letala, voznika avtobusa in navadnega voznika B kategorije, naj bo še tako bleščeče dober, veljajo omejitve. Zakaj ne bi veljale tudi za tiste, ki jim zaupamo svoja življenja, da nas varno popeljejo v prečudoviti gorski svet?

V primeru kakršne koli nesreče bi svojci udeleženih takoj znali potrkati z odškodninami na vrata organizacije, ki ne spoštuje mednarodnih norm glede gorskega vodništva.

Boris Bertonec
Ljubljana

Izbrisan, pozabljen pa še ne

Včasih se zdi, kot da bi govorili drug mimo drugega in prebrali samo tisto, kar nam je všeč, vse drugo pa bodisi prezrli, bodisi razumeli popolnoma drugače, kot je bilo napisano in mišljeno.

V svojem zapisu »Izbrisani, pozabljeni« v letošnji marčni številki Planinskega vestnika sem napisal samo to, da **Marjan Keršič Belač**, 80-letni zaslužni slovenski alpinist, gorski reševalec in gorski vodnik, ni

vpisan na nobenem od seznamov slovenskih gorskih vodnikov, čeprav je izprašan gorski vodnik z ustreznim izpitom že od leta 1947. Nikjer nisem niti omenil, da bi Belač zdaj hotel ali želel biti aktiven gorski vodnik, ki bi mu bilo s sedaj veljavno izkaznico dovoljeno voditi kliente kamorkoli v gore. Belač, starega kova preudaren mož, sam dobro ve, kaj zmore in zdaj na zahtevnejšo gorsko pot ne bi peljal niti samega sebe, kaj šele koga drugega. Napisal sem samo to, da je upravičeno užaljen, ker ga ni na nobenem seznamu gorskih vodnikov, kjer so od njega še starejši gorniki, nekdanji vodniki in tudi planinci, »ki razen prijateljev sploh nikoli niso nikogar peljali v gore«.

Marjan Kersič Belač ni žalosten zato, ker ga zdaj ni na seznamu **aktivnih** gorskih vodnikov, saj se ni nikoli v življenju silil tja, kaj ne sodi, ampak je razočaran nad organizacijo, ki ga je črtala z **vseh** svojih seznamov. Ni prepričljiva trditev podpisanega predsednika Združenja gorskih vodnikov Slovenije **Romana Robasa** (čeprav ne vem, zakaj mi je odgovor z grobo in neobičajno zahtevo poslal podpredsednik PZS in član ZGVS **dr. Janez Duhovnik**, ki me je tudi po telefonu povprašal, ali je elektronska pošta prišla na pravi naslov), da je Belač šele februarja letos prejel potrdilo, da je leta 1947 opravil strokovni izpit za gorskega vodnika in da v registracijskem letu 2000/2001 ni bil član ZGVS, saj ima v svoji vodniški izkaznici (s številko 18!) vse od leta 1997 znamkice z žigi, ki potrjujejo njegovo članstvo v ZGVS.

Marjan Raztresen

Kdo si želi sporov?

»Mirno reševanje sporov« je bil naslov prispevka **Edija Mavriča** v PV št. 2/2001, v katerem s citiranjem posameznikov poskuša v krajšem razdobju ponovno vnašati nemir med celjske planince. Celjani znamo odkrito povedati resnico, predvsem z argumenti, to pa nekatere tudi prizadene. Načelnih razhajanj in nedorečenosti med PD Celje in S

MDO ni, kako gleda na to g. Mavrič, je njegov problem.

Ni mi jasno, zakaj je potrebno pisati o mirnem reševanju sporov, ker teh sploh ni, vsaj Celjani jih ne čutimo, še manj pa želimo. Zato so vse takšne razprave brezpredmetne, tratenje časa, moči in sejanje nezaupanja. V PD Celje ne želimo in ne zahtevamo nič več, kot nam je nekoč pripadlo. Dolžni smo samo varovati dodeljeno dediščino in to delamo dostojno in s ponosom. Ukvarjamo se z današnjimi problemi, delamo z veseljem, da bo tudi naša generacija zanamcem pustila kaj dobrega. Nikomur nič ne dolgujemo in nič ne zahtevamo, želimo ustvariti samo še več in bolje. Morda je za nekatere ravno to kamen spotike.

Dragi planinski prijatelji, če to v resnici ste, prenehajte z natolcevanjem in ljubosumnostjo! Vem, ker vas poznam, da vam grede besede pohvale ali priznanja težko z jezika, zato nas vsaj pustite, da delamo v miru in sožitju.

Kar pa se spomenika v Logarski dolini tiče, ki smo ga postavili kot trajen spomin ob praznovanju častitljive 100-letnice PD Celje leta 1993, pa samo tole. Takrat sem bil predsednik organizacijskega odbora za postavitev, zato vem več kot vidva, g. Mavrič in **g. Aubrecht**, tudi o sodelovanju s sosednjimi PD in domačini. Vendar pustimo, tudi to je že zgodovina.

Celjani zelo dobro sodelujemo s firmo Logarska d.o.o. v Logarski dolini na nekaterih skupnih projektih in s PD Ljubno ob Savinji, zato nimamo slabe vesti in ostajamo odprti. Gradimo na dobrih in poštenih odnosih, da bi nam bilo lepše in da ohranjamo zapuščino, ki sta nam jo zapustila **Kocbek** in **Frischauf**.

Predsednik PD Celje
Edvard Stepišnik

Loško zbelovska pot

Prijetno me je v vašem in našem Planinskem vestniku presenetil opis pohoda po Loško-zbelovski planinski poti, objavljen v lanskim 12. številki Planinskega vestnika.

Vendar naj vas popravim. Gre namreč za ločko in ne loško pot, saj je pridevnik izpeljanka iz krajevnege imena Loče in ne Loka ali kaj podobnega.

Bodite lepo pozdravljeni!

(Podpis nečitljiv)

Nepotrebna IPP?

V čast 50. obletnice Labinske republike (1921–1971) so leta 1971 po osrednjem delu Istre označili Istrsko planinsko pot (IPP) Labinske republike. Pred letošnjo 80. obletnico pa se nekateri sprašujejo, ali je ta pot sploh še potrebna in ali naj bi jo še vzdrževali. To vprašanje so namreč načeli nekateri člani Planinskega društva Glas Istre iz Pulja na Hrvaškem.

Pobudo za ureditev te poti so dali člani PD Željezničar iz Zagreba, ki so na osrednjo proslavo ob 50-letnici Labinske republike 1. maja 1971 prišli v treh dneh v Labin peš iz Kopra oziroma Ankarana skozi Gračišče, Buzet, Pazin, Podpižan in Šumbor.

IPP Labinske republike ima naslednje kontrolne točke: Slavnik (1028 m), Kojnik (802 m), Žbevnica (1014 m), Gomila (1000 m), Račja vas in Sv. Helena (692 in 860 m), Orljak (1106 m), Brajkov vrh (1092 m), Planik (1273 m), Poklon (922 m) in vrh Učke (1396 m). Na to pot se pride iz Divače oziroma kraja Hrpelje-Kozina, Prešnice in Podgorja v Sloveniji ter Buzeta (Počekaj), Sluma in Bresta, nadalje iz Mugle in Ročkega polja ter iz Lupoglava in Semicu do Brgdudca (ki je najvišje naselje v Istri, 747 m), Klenovščaka in Trstenika z južne strani, s severne strani pa iz Malih Mun, Vodic in Dan ter iz Lisine oziroma Veprinca.

Doslej je pot prehodilo približno 2500 planincev, na nekaterih vrhovih, predvsem na Žbevnici, Orljaku in Planiku oziroma na Brajkovem vrhu, pa jih je bilo več tisoč (da seveda ne govorimo o Učki). Zavetišča oziroma planinske kočice so na Slavniku, pod Žbevnico, v Račji vasi, na Brajkovem vrhu in Poklonu. Ob poti sta tudi dve bolj znani kraški jami, Rašpor in Semicu. 179

Menim, da je treba planinske poti po Čičariji obnoviti in jih nemara še razširiti, saj so podaljšana roka turizma. Opustitev ni upravičena, saj planinci vzdržujejo marsikatero pot, ki je celo mnogo bolj oddaljena od naselij kot je IPP.

Poleg dnevnika po IPP v hrvaškem jeziku so v Trstu izdali tudi dnevnik po Istrski planinski poti v italijanščini, kar priča o tem, da hodijo po njej poleg Hrvatov in Slovencev tudi Italijani.

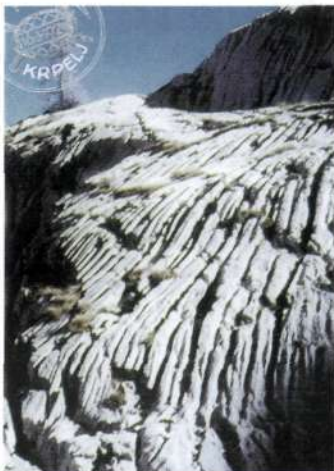
Josip Sakoman, Zagreb

iz planinske literature

Krpelj – glasilo tolminskih planincev

O boljši obveščenosti in seznanjanju članov o kar pestrem dogajanju v našem društvu smo sicer že dolgo razmišljali, vendar se je ta naloga vedno umaknila pred drugimi, za katere smo mislili, da so bolj nujne, dokler se na pobudo predsednice ni odzval sicer naš najboljši »pismen« član **Žarko Rovšček**.

Predvsem njemu gre zasluga, da smo v preteklem letu v mesecu marcu planinci prebirali prvo številko glasila Krpelj, v kateri je bilo namenjenega največ prostora poročilom posameznih odsekov društva



in načrtom za delo v prihodnosti, konec leta 2000 pa smo o zanimivostih iz življenja in dela planinskega društva izvedeli iz druge številke glasila. Mnogi so verjetno tako prvič izvedeli vso zgodovino pridobivanja lastnih društvenih prostorov, v zanimivem prispevku so lahko prebrali, kako so tolminski planinci doživljali Južno Ameriko, iz pripovedovanja oskrbnice Koče na planini Razor so prišli na dan mnogi zanimivi doživljaji, spoznali smo našo planinsko vodnico Slavico, kot je mogoče do sedaj nismo poznali, se še enkrat poslovili od naše častne članice **Marije Puc** ter se seznanili z zbornikom Nad prezrtjem in mitom, ki je bil izdan ob 100-letnici rojstva **Zorka Jelinčiča**.

Tako kot je bil idejni vodja glasila **Žarko**, je bila njegova tudi pobuda, da glasilo poimenujemo po Planinskem klubu Krpelj. Med prebiranjem in študijem gradiva za zbornik ob 100-letnici Soške podružnice SPD v letu 1996 ga je obdobje dvajsetih let preteklega stoletja tako zasvojilo, da se mu je takoj porodila ideja, kako bi tudi s poimenovanjem glasila izkoristil še eno priložnost za obeležitev spomina in negovanje tradicije.

Planinski klub Krpelj je nastal leta 1924, ko so se trije rodoljubi – **Jože Bevk**, **Evgen Božič** in **Zorko Jelinčič** – med zimskim vzponom na Porezen 16. marca, opremljeni s krpelji, ki so jim pomagali premagovati debelo snežno odejo, na vrhu gore med Cerkljanskim in Baško grapo odločili, da se bodo povezali v planinski klub, ki so ga poimenovali Krpelj.

V tistih za Slovence nenaklonjenih časih je Soška podružnica SPD namreč vedno bolj životarila, dokler ji leta 1918 niso zaplenili arhiva, zadnjega predsednika **Franceta Štruklja** pa celo aretirali. Potreba po ohranjanju slovenstva na Primorskem s pomočjo planinske dejavnosti v tistem času je narekovala nujno nadomestilo – in to je postalo **ilegalno društvo Krpelj**.

Klub je imel tudi svoj žig, ki ga je oblikoval Franc Štrukelj, zavzet planinec in rodoljub z Modrejca pri Mostu na Soči. Prav ta žig je našel svoj

prostor na ovitku novega glasila Krpelj.

Uredniški odbor si je postavil za cilj vsaj dve številki glasila letno. Tako bi svojim članom lahko predstavil celotno zelo razvejano dejavnost društva, v glasilu pa bo prostora tudi za literarne prispevke, ki sicer ne bi ugledali luč sveta.

Poleg informacij in koristnih napotkov bomo v Krplju občasno predstavili tudi svoje člane, za katere želimo, da bi jih vsi bolje spoznali.

Glasilo prejema družveni člani brezplačno. Po odmevih bralcev je bilo zelo dobro sprejeto, saj smo od mnogih prejeli čestitke in pohvale, po njihovih komentarjih pa sklepamo, da so glasilo tudi skrbno prebrali, kar je seveda tudi naš namen.

O vsebini posameznih številok se bomo dogovarjali sproti, k sodelovanju pa želimo pritegniti tudi vse člane, ki bi želeli sporočiti karkoli zanimivega.

Glasilo Krpelj izdajamo tolminski planinci v nakladi 400 izvodov. Prva številka je izšla v obsegu 38 strani, naslednja pa ima 48 strani. Prispevki so opremljeni tudi s črnbeliimi fotografijami, večina iz arhiva društva ali last posameznikov.

Cvetka Jug

Kres na Grebljici

Sredi lanskega novembra je pri založbi »Kmečki glas« izšla knjiga ljudskih povedk z Loškega pogorja z naslovom Kres na Grebljici. To je že 22. knjiga zbirke Glasovi, ki jo ureja **dr. Marija Stanonik** z ZRC SAZU. V tej knjigi je **prof. Janez Dolenc**, ki je svojčas v Planinskem vestniku sodeloval tudi kot planinski pisec (članki Stari vrh, Mladi vrh in več prispevkov o poljanskem očaku Blegošu), objavil 285 poljanskih povedk v kar 400 različicah.

Grebljica iz naslova zbirke je vzpetina na pobočju Starega vrha, kjer domačini vsako leto v začetku avgusta za dan oglarjev zakurijo kopo. Da je v knjigi veliko motivov z gorá, nam povedo že naslovi Bela kača v Blegošu, Divji mož in divja žena v Mladem vrhu, Divji mož v Blegošu, Divji mož v Lubniku, Kva-



trnica pod Blegošem, Krota na poti na svete Višarje, Mrkuš in njegov hlapec v risu (na Kalu), Srebrna in zlata žila (v Blegošu), Šac vrh Koprivnika, Šac v Gabrški gori, Šac v Mehilskih robah, Šac na Malem Blegošu, Od kod ime Grebljica, Brezno v Blegošu, Medvedka v Blegošu, Kače pod Kačjim robom, Turki hočejo oropati cerkev na Gori, Karloški Ajnžk (Tavčarjev Anžon iz Cvetja v jeseni), Ravbarji v Lubniku, Rokovnjači, Kopar Jaka v Mladem vrhu itd.

Čprav je prof. Dolenc povedke na terenu zapisoval v poljanskem narečju, jih je zaradi boljšega razumevanja za objavo prenesel in poljanski pogovorni jezik, ki ohranja slog in izvirmo besedišče. Razlaga tega pa je v dodanem slovarčku. Trideset povedk je objavljenih v narečju in posnetih tudi zvočno na priloženi zgoščenki. Barvne in črno-bele ilustracije je prispevala akad. slikarka **Jana Dolenc**.

Janez Dolenc je poljanske povedke zbiral in zapisoval takoj po drugi svetovni vojni, ko je po internaciji v Dachau okrevljal na domači kmetiji v gorski vasi Četena Ravan pod Grebljico, preden je spet nadaljeval šolanje na realki v Ljubljani. Poleg opravljanja vseh vrst kmečkih del je na območju nekdanje občine Javorje obiskoval starejše domačine in si zapisoval njihove pripovedi. Skoraj vsi njegovi informatorji so sedaj že pokojni, zapisi pa so po preteku več kot pol stoletja končno

objavljeni in izpričujejo kulturno bogastvo preprostih hribovcev Loškega pogorja.

Janez Gorjan

Logarska dolina in njen trajnostni razvoj

Iz tiska je izšla nedavno tega brošura z naslovom »Trajnostni razvoj v krajinskem parku Logarska dolina«. Izdajo sta financirala Ministrstvo za okolje in prostor RS ter Logarska dolina d.o.o., kot izdajatelj pa je naveden AGROS ter urednik **Vojko Strahovnik**. Besedilo sta napisala **Marko Lenarčič** iz EPSI d.o.o. in **Avgust Lenar** iz Logarske doline d.o.o. Fotografije je prispeval **Matevž Lenarčič**, pokrajinsko kartograf Panart, brošuro je oblikoval **Gregor Žohar**, lektoriral **Marjan Pušavec**, repro je delo Scanart, natisnila pa jo je Unigrafika. Brošuro so izdali z namenom, da bi seznanili domačo javnost s prizadevanji predvsem domačinov in tudi drugih sodelavcev za ohranitev krajinskih in drugih vrednot, pa tudi nadaljnega trajnostnega razvoja doline.

V uvodu pisca poudarjata pomen trajnostnega razvoja, ki ne bo škodoval naslednjim generacijam in ne bo degradiral okolja. Trajnostni razvoj omogoča tudi razvoj prostora in prebivalcev ob upoštevanju vseh naravnih danosti in omejitev ter tradicionalnega gospodarjenja; s tem naj bi izboljšali življenjsko okolje in zagotovili nova delovna mesta. Pod trajnostnim razvojem je mišljen tudi usklajen gospodarski razvoj območja z njegovimi naravnimi in družbenimi danostmi, ki prebivalstvu zagotavlja solidno življenje in hkrati krepi primerjalne prednosti tistih potencialov, ki omogočajo trajno uživanje sodobnih socialnih pridobitev. Naravnih in družbenih danosti, kakor pravita pisca, ni težko prepoznati in jih ovrednotiti, mnogo težje je uskladiti posamezna gospodarska področja v razvojni model, ki ne bo imel notranjih nasprotij, ampak se bo razvoj tradicionalnih in novih dejavnosti medsebojno spodbujal. Model trajnostnega razvoja v krajinskem parku Logarska dolina se zavoljo

pozitivnih izkušenj že prenaša na celotno območje Solčavskega, kar je že izjemnega pomena za ta del naše domovine.

V brošuri je v začetku opisan obseg krajinskega parka Logarska dolina glede na naravne danosti in poselitev, nadalje je opisano zaščiteno območje parka z navedbo najbolj znanih naravnih znamenitosti (slap Rinka, gozdni rezervat Matkov kot – Logarska dolina, gozdni rezervat Klemenškova planina, macesna na Klemenči jami, slap Palenk, izvir Črne, ki je drugi izvir Savinje, Logarjeva lipa in Plesnikov brest), pa tudi najpomembnejših kulturnih in etnoloških zanimivosti (muzej Pottočke zizjalke, cerkva Kristusa Kralja, Podbrežnikova kapelica, naravoslovno-etnografska Pot po Logarski dolini, olcarska in oglarska bajta). Kmetije se ukvarjajo z gozdarstvom, živinorejo in dopolnilno dejavnostjo turizmom.

Posebno poglavje je namenjeno turizmu v Logarski dolini z opisom nastajanja krajinskega parka, ki ga je razglasila Skupščina občine Mozirje leta 1987. Opisana je tudi ustanovitev Logarske doline d.o.o., podjetja za razvoj doline. To podjetje vodi kot direktor domačin Avgust Lenar, po poklicu inženir gozdarstva. Ustanovni člani so se dogovorili o usmeritvah, na katerih temelji razvoj doline, in te usmeritve so posebej omenjene.

Posebno poglavje obsega strategija razvoja krajinskega parka Logarska dolina in tradicionalno gozdarstvo z najpomembnejšimi projekti trajnostnega razvoja, vključno z živinorejo, vodo ipd. Med gospodarskimi alternativami je opisan razvoj turizma in turističnega obiska, razvoj dodatne turistične ponudbe, energetska neodvisnost, izdelava in trženje domačih proizvodov ipd. Pomemben za razvoj doline je tudi promet in transport, ki med drugim vključuje umiritev individualnega motornega prometa, razloge za to prometno umiritev in tudi glavne cilje in usmeritve prometne razbremenitve krajinskega parka. Na kratko so opisana tradicionalna kultura, izobraževanje, delovna mesta in prednosti takšnega pristopa v zavarovanih območjih.

Moto celostnega razvoja Logarske doline je v ravnovesju zelenega in možnega.

Na koncu brošure je zapisanih trinajst zaključnih misli o trajnostnem razvoju tega območja.

Model razvoja, ki ga izvajajo v zavarovanem območju krajinskega parka Logarska dolina, je posebnost tudi v okviru celotnega območja Alp in kot tak lahko služi za dobro podlago tudi drugim primerljivim območjem. To pa že ima določeno težo in vrednost.

T. L.

Izšla je 10. številka Planinskega popotnika

V februarju je Mladinski odsek pri PD Šoštanj izdal že 10. številko svojega internega časopisa Planinski popotnik.

V tej številki razmišljajo o prihodnosti PZS in planinske dejavnosti, predstavijo zloženko o Trški poti, ki je izšla v preteklem letu, nekaj besed namenijo 5. obletnici Mladinskega odseka, svoje strani pa za predstavitev dobijo tudi posamezne planinske skupine, ki delujejo v okviru društva (skupina v vrtcu, skupini na OŠ ter dijaška in študentska skupina). V nadaljevanju nas s planinskimi nasveti poučijo še o planinski opremi in mišičnih krčih. Predstavljena sta tudi plana načrtovanih akcij in izletov društva ter Mladinskega odseka, ki jima sledijo opisi posameznih načrtovanih izletov v letošnjem letu.

Koristne so tudi informacije o virtualnem planinstvu, mobilni telefoniji v gorah, evropohodu, ugodnostih za člane... Ne manjkajo niti uradne objave, vse skupaj pa zaključijo s pesmico in notnim zapisom Treh planik.

Planinski popotnik je glasilo, ki ga člani PD Šoštanj s ponosom pokazujejo in podarijo tudi drugim. Za njegov nastanek so se v letošnjem letu potrdili **Andreja Konovšek** (urednica), **Bojan Rotovnik** (glavni pomočnik) ter uredniški odbor v sestavi **Martina Pečnik**, **Matej Kortnik**, **Barbara Mavsar** in **Brina Jerič**. K sodelovanju so pritegnili še nekaj novih piscev člankov. Ob

tem, da je bil časopis sploh izdan, pa ne smemo pozabiti na sponzorje, ki so odigrali pomembno vlogo: Občina Šoštanj, KS Šoštanj in PD Šoštanj. Vsem hvala!

Andreja Konovšek

društvene novice

Tomaž Rovšček (*22.3. 1952, †17. 2. 2001)



Tomaž je 17. februarja letos pod vrhom Meje nad planino Razor stopil svoj zadnji korak na poti v svet tišine, v svet, ki ga je ob vsakem oprijemu in stopinji na svojih številnih gorskih poteh in brezpotjih tako srčno srkal vase. Ni hlástal za ekstremnimi smerni. Njegova duša ni potrebovala rekordov. V gorah je užival in iskal neodkrita lepote. Častil je poslednje samotne kotičke. O svojih doživetjih je vselej rad spregovoril, ko se je vračal med svoje najbližje, med vse nas. Vtise je neutrudno beležil s fotoaparatom, skiciral in si jih zapisoval. Velikokrat jih je v valu zanesenosti zložil tudi v verze. Zdi se, kot da je tam gori iskal in našel samega sebe, bistvo svoje umetniško ubrane duše. Vse do usodnega dne se je razposajen vračal v dolino, kjer je, utesenjen, dobesečno vegetiral do naslednjega obiska gora. Bil je zadnji izmed četverice Ivancovih pobov z Mosta na Soči, ki jih je

omamni pogled na venec Peči izpred vrat očetove delavnice zapeljal v gorski svet. Zadnji – ne samo zaradi tega, ker je bil najmlajši, ampak tudi zato, ker se je za ta korak odločil sorazmerno pozno – kot da bi okleval in razmišljal, kaj mu je storiti v življenju poleg poklica. Iskal je ravnotežje med realnostjo vsakdanjika in svojimi mladostnimi sanjami o vsem lepem tega sveta. Naenkrat je zaživel in si obogatil življenje. Želel je še več, zato je začel zajemati z veliko žlico. Hotel je nadoknaditi tisto, kar so njegovi bratje in nekateri vrstniki že užili. Začel je plezati po domačih gorah. Še posebej je ljubil Trento in vršace nad Zapotokom. Spoznaval je smeri v Dolomiti in Paklenici. Dvakrat je plezal in smučal v perujskih Andih in se povzpел na njihov najvišji vrh – Huascarán. Prednost je dajal turnemu smučanju in kadar je le utegnil, se je podal na vrhove nad planino Razor, ki jih je odlično poznal. Kot dopolnitev teh prizadevanj je gojil tudi gorsko kolesarstvo.

Član PD Tolmin je postal že v mladih letih, aktivneje pa se je vključeval v organiziranje planinskih izletov po letu 1991, ko si je pridobil naziv planinski vodnik (za vodenje težkih in lahkih zimskih tur). Vsako leto je organiziral do deset predvsem težjih društvenih izletov. Kot član Odseka za izletništvo pri PD Tolmin in član Upravnega odbora od leta 1989 dalje je pomagal tudi pri drugih društvenih dejavnostih in se vedno rad udeleževal delovnih akcij. Njegovo estetsko doživljanje narave je motil vsak najmanjši tujek. Da, celo proti pretiranemu označevanju planinskih poti je kdaj dvignil glas. Pa to ni bilo vse. Bil je tudi dejaven član pevskega zbora Zdravko Munič, prepeval je v cerkvenem zboru in bil član upravnega odbora Kulturnega društva Ivan Pregelj na rojstnem Mostu na Soči. Svojo nemirno in čutečo dušo je potešil z risnjem portretov in gorskih motivov.

Tomaževo slovo je bilo nenadno in prezgodnje. Naenkrat je bilo sklenjeno snovanje prve samostojne likovne razstave, pisanje pesmi in drugih tekstov, predvsem s pla-

ninsko motiviko. Izgubili smo nekoga izmed nas, ki je vsakokratna družjenja napolnil z vedrino in našemu početju dajal prepotrebne-ga duha. Izgubili smo tudi del sebe. Naj nam bo v uteho, da se mu je življenje izteklo prav sredi gorskega sveta, ki ga je tako ljubil.

-žr-

Vlado Šorli – častni član PD Tolmin

Vlado Šorli (roj. 14. 7. 1931) se je že zelo mlad zapisal goram. Leta 1954 je prvič postal član Upravnega odbora PD Tolmin, nato pa je svoje članstvo v odboru nadaljeval v razdobjih 1957–1960 in 1963–1979. Od leta 1984 do 1988 je bil član Nadzornega odbora, nato pa od leta 1989 do letos spet član Upravnega odbora. Njegovo odborništvo je povezano s skoraj pol stoletja aktivnega dela v dobrobit matičnega planinskega društva. Deloval je v markacijskem odseku, gorski reševalni službi in na gospodarskem področju.

Ko je leta 1954 prevzel funkcijo načelnika markacijskega odseka, so bile po njegovi zaslugi obnovljene in označene skoraj vse pomembnejše poti na območju PD Tolmin vključno s transverzalo. Zastavljeno delo je nadaljeval še v naslednjem letu, ko je že počasi prevzemal naloge v gospodarskem odseku in bil kot markacist na rednem občnem zboru prvič javno pohvaljen. K temu področju svojega dela iz rane mladosti se je na lastno pobudo ponovno vrnil zadnja tri leta, odkar ni več oskrbnik Koče na planini Razor. Dela na zaraščenih poteh, ki jih je poškodoval še zadnji potres, se je lotil z izkušnjami in predano ter tako spet opravil za društvo zelo pomembno delo.

Leta 1954 je vstopil v GRS kot pripravnik, od leta 1961 dalje pa je član. Spada v prvo generacijo članov GRS, ki je opravila izpite leta 1960 na planini Razor. Za delo v GRS je v tem času prejel Srebrni znak GRS (za 25 let dela), plaketo postaje GRS Tolmin (za 30 let dela) in listino Zaslužni član GRS (za 35 let dela).



Vlado Šorli

Najbolj viden je njegov prispevek na gospodarskem področju. Ko je leta 1955 sprejemal funkcijo gospodarja, na katero je bil formalno imenovan leto dni kasneje, je prevzel skrb za tri glavne društvene objekte: Kočo na planini Razor, okrepevalnico v Tolminskih Ravnah in planinski dom Jalovec v Trenti, pa še vse drugo, kar je sodilo zraven. Društvo je kasneje usmerilo vse sile v Kočo na planini Razor, ostale objekte pa je sčasoma opustilo. Društveni viri poročajo o tem, kako je v družbi še dveh delavcev med 30. oktobrom in 22. novembrom leta 1956 v mrazu in snegu pripravil 18 ton gašenega apna za gradnjo in tako pomagal prihraniti društvu dragocen denar. Tako resno in zavzeto je nadaljeval svoje delo vse do zadnjih let.

Njegov prispevek je tesno povezan z rastjo in razvojem naše planinske postojanke. Vanjo je vgradil na stotine prostovoljnih delovnih ur. Z manjšimi prekinitvami je bil vodja gospodarskega odseka skupno 20 let (1956–1959, prekinitve zaradi odhoda na šolanje, 1963–1965, vmes pomočnik gospodarja, 1968–1978 in 1987–1989). Od leta 1990 do vključno 1997 je bil oskrbnik v koči. V letih neprestanih gradbenih posegov v Koči na planini Razor se je delo gospodarja prepletalo z delom vodje gradbenega odseka. Nema lokrat ga je opravljala kar ista oseba.

V času, ko je bil oskrbnik, se je v akciji Dela Išcemo najprijetnejše

planinsko domovanje koča kar pet let zapovrstjo uvrstila v sam vrh: 2. mesto med kočami v sredogorju za leto 1991, 1992, 1993, 1994 in visoka uvrstitev leta 1995. Prejel je naslednja priznanja: Srebrni in Zlati častni znak PZS, Srebrni in Zlati častni znak PJZ ter državni odlikovanji Red dela s srebrnim vencem (1976) in Red zaslug za narod s srebrno zvezdo (1986).

Komisija za priznanja in Upravni odbor PD Tolmin sta upoštevala predvsem njegovo dolgoletno delo v naši organizaciji in velikanski prispevek h krepitvi materialne osnove planinskega društva. Zato sta predlagala, da se mu na občnem zboru 9. 3. 2001 podeli listino častnega člana PD Tolmin. Ob prejemu tega visokega društvenega priznanja in prihajajočem sedemdesetletnem življenjskem jubileju Vladu Šorliju iskreno čestitamo!

Žarko Rovšček

Janko Koren – častni član PD Tolmin

Janko Koren (roj. 10. 12. 1931) je bil član Upravnega odbora PD Tolmin od leta 1961 do 1969, vmes je bil v letih 1970–1977 član Nadzornega odbora, nato pa od leta 1978 vse do letos spet član UO PD. Vsega skupaj beleži torej okroglo 40 odborniških let. Če upoštevamo, da je bil pred tem že zelo mlad član planinske organizacije, lahko reče-



Janko Koren in njegov zvesti Lando

mo, da ji je zvest že več kot pol stoletja.

Hojo po nadelanih poteh je že kmalu nadgradil s prvimi poskusi v plezanju. Z alpinizmom se je začel resneje ukvarjati leta 1951, ko je bil na pobudo **Franca Ceklina** ustanovljen prvi alpinistični odsek pri PD Tolmin. Iz tistega časa je zabeležen njegov kar odmeven prvenstveni vzpon preko 800 metrov visoke zahodne stene Krna, ki ga je opravil v družbi s **Petrom Bergincem** in Francem Ceklino. V letih 1961–1964 je bil načelnik Alpinističnega odseka pri PD Tolmin, kmalu pa se je povsem posvetil delu v GRS.

Po snežni ujmi na Tolminskem februarja 1952 se je prvotno bolj formalna organizacija GRS na Tolminskem začela bolje organizirati. Dokler sta bili skupini (kasneje preimenovani v postajo) GRS v Tolminu in Kobaridu še ločeni, je Janko Koren vodil kobarške reševalce. Sledila je krajša prekinitev intenzivnosti dela, ki pa se je nadaljevalo leta 1959, ko sta se načelnika kobarške in tolminske postaje vrnila s šolanja. Po sklepu reševalcev iz Tolmina, Kobarida in Podbrda na izrednem zboru 16. 5. 1959 je prišlo do združitve.

Janko Koren je spadal v prvo generacijo izprašanih tolminskih gorskih reševalcev, ki so opravili izpite leta 1960 na planini Razor. Svojo aktivnost znotraj organizacije je stopnjeval do mesta načelnika leta 1975. Od takrat naprej pa do letos, ko je fo funkcijo predal svojemu nasledniku, beležimo rast števila članov kakor tudi kvalitete dela in krepitev materialne osnove postaje GRS v Tolminu. Postaja je pod njegovim vodstvom postala nepogrešljiv člen civilne zaščite na Tolminskem. S številnimi odmevnimi demonstracijskimi vajami pa se je promovirala tudi v širšem slovenskem prostoru. Za današnje pojme klasična gorska reševalna služba je pod njegovim vodstvom znala prisluhni tudi sodobnim potrebam, ki jih narekuje razvoj turizma in alternativnih športov v Posočju.

Kot načelnik postaje GRS Tolmin je vseskozi tudi član upravnega odbora PD Tolmin. Pri tem se v razpra-

vah in aktivnem delu ni omejeval samo na delo GRS, marveč je s tehtnim prispevkom sodeloval tudi na drugih področjih dela društva in se udeleževal številnih delovnih akcij. Njegov umirjen odnos do mlajših in starejših članov naše organizacije je nepogrešljiv. Veliko skrb posveča vzgoji mladih in preventivi. Sodeloval je na številnih predavanjih v okviru planinske šole in drugih vrstah izobraževanja. Zadnja leta je bil kot planinski vodnik dejaven tudi v okviru sekcije za izletništvo.

Njegovo delo je bilo znotraj planinske organizacije in izven nje deležno številnih priznanj: Srebrni znak GRS (za 25 let dela v GRS), Plaketa Postaje GRS Tolmin (za 30 let dela v GRS), listina Zaslužni član GRS (35 let dela v GRS), Plaketa GRS (l. 1997), Zlati častni znak PZS, Zlati častni znak PZJ, Plaketa PZS ob 60-letnem jubileju, Zlati znak civilne zaščite (1997) in Red zaslug za narod s srebrno zvezdo (jugoslovansko državno odlikovanje).

Prispevek Janka Korena k razvoju planinstva in gorske reševalne službe na Tolminskem in širše je trajen. Zato mu je bila ob zaključku 25-letnega vodenja tolminskih gorskih reševalcev na predlog Komisije za priznanja in Upravnega odbora PD Tolmin na občnem zboru 9. 3. 2001 izročena listina o imenovanju za častnega člana PD Tolmin. Želimo si, da to priznanje ne bi predstavljalo simboličen zaključek njegove planinske kariere, ampak da bi nas pri našem delu še naprej aktivno spremljal. Ob prihajajočem sedemdesetletnem življenjskem jubileju mu želimo še veliko prijetnih gornjskih doživetij!

Žarko Rovšček

Stoletnica rojstva Blaža Arniča

Dne 31. januarja pred sto leti se je nad Lučami pod Raduho rodil slovenski skladatelj **Blaž Arnič**, ki je umrl leta 1970. Tudi letos so se ga spomnili na osnovni šoli v Lučah, ki se imenuje po njem. Kaj pa v Ljubljani?

In planinci? Tudi ti nadaljujejo tradicijo iz leta 1991, ko sta se Planinsko društvo Luče in Savinjski MDO PD odločila organizirati in sta 16. marca istega leta izvedla prvi enodnevni zimski pohod na Raduho (2062 m, iz Luč do vrha je 1542 metrov višinske razlike). Posvečen je bil 90-letnici skladateljevega rojstva in 35-letnici društva, imenovali pa so ga Arničev pohod.

Peca in Raduha sta edina dvatisočaka v Sloveniji, na katero so v zadnjem desetletju 20. stoletja v času koledarske zime redno organizirali množične vzpone. To je bila zasluga dveh društev, Mežice in Luč, pa tudi GRS, še predvsem Postaje Prevalje. Vendar je v Sloveniji nad 200 planinskih društev in nad 250 dvatisočakov!

Dosedanjih desetih Arničevih pohodov na Raduho se je udeležilo nad dva tisoč ljudi; na prvem jih je bilo 160, nato 210, 300, na zadnjem pa spet 160. Med ljubitelji Luč, Loke in Raduhe smo opazili tudi gospo **Margaret Davis** iz Velike Britanije, ki je zaposlena na Filozofski fakulteti v Ljubljani in ki je po katastrofalni poplavi 1. novembra 1990 tudi sama denarno pomagala, dirigenta **Lovrenca Arniča** in nekdanjega predsednika slovenske skupščine **Jožefa Školca**.

Pohod je po pravilu vsako tretjo soboto v marcu.

Miroslav Žolnir

Občni zbor PD Šoštanj

PD Šoštanj je imelo v soboto, 3. marca, svoj redni letni občni zbor. Ker je bil volilen, je bil še toliko pomembnejši.

V začetku so bila podana poročila predsednika, blagajnika in posameznih odsekov. Dosedanji predsednik **Leon Štrban** je v svojem poročilu poudaril, da je bilo delo v preteklem letu zelo uspešno. Veliko pozornost so namenili izobraževanju svojih članov, markacisti so obnavljali in skrbeli za poti, izdali so zloženko Trška pot, vodniški odsek je organiziral povprečno vsaj en izlet na mesec, med katerimi še posebej izstopa tisti na Jalovec, pri katerem so vsi udeleženci nosili če-

lade. S tem je bil opravljen korak naprej k zagotavljanju še večje varnosti pri obisku naših gora.

Posebej se je izkazal mladinski odsek. V preteklem letu so pridobili še eno planinsko skupino – v vrvcu, prvič so izvedli zimovanje (ali snežkovanje po njihovo), spomladi so izdali svoj časopis Planinski popotnik, se udeležili oz. pripravili tri poletne tabore (osnovnošolski, dijaški in študentski), uspešno sodelovali na planinskih orientacijskih tekmovanjih in na tekmovanju Mladina in gore. Za podmladek se ne bojijo, saj poleg omenjene PS v vrvcu delujeta še planinski skupini na obeh osnovnih šolah, dijaška in študentska skupina. Na občnem zboru so pripravili tudi razstavo o svojem delu in predstavitev letošnjega snežkovanja z diasi.

Novo vodstvo, ki bo delo društva usmerjalo v naslednjih dveh letih, sestavljajo **Miran Hudej** kot predsednik, podpredsednik je **Vlado Stropnik**, tajnica **Zinka Moškon**, blagajničarka **Metka Nahtigal**, načelnica vodniškega odseka **Martina Pečnik**, načelnica mladinskega odseka **Andreja Konovšek**, načelnik markacistov **Vinko Pejovnik**, mentorje zastopa **Vida Rehar**, člana upravnega odbora pa sta še **Leon Štrban** in **Matej Kortnik**.

Andreja Konovšek

Ultramaratonec na transverzali

Domicilni odbor kurirjev in vezistov NOV Slovenije, ki že dobrih 33 let deluje pri PTT oziroma Pošti in Telekomu Slovenije, je na letošnji februarjski seji med drugim obravnaval pobudo in ponudbo za sodelovanje **Radovana Skubica Hilarija**, gorskega ultramaratonca iz Zagorja ob Savi. Njegov glavni projekt v letošnjem letu je namreč tek po najdaljši planinski poti v Sloveniji, po Poti kurirjev in vezistov NOV.

Radovan Skubic namerava tisoč kilometrov kurirsko-planinske poti preteči v dobrih enajstih dneh, in sicer od 24. julija do 4. avgusta.

Njegov načrt je v glavnem takle: Start teka, ki bo po etapah, bo v Gančanih v Prekmurju, kjer se ta

zanimiva transverzala tudi začne, cilj pa bo na koncu poti na Slavniku na Primorskem. Na startu in na cilju ter v Kočevju, na Urhu pri Ljubljani in v Dražgošah bo položil vence pri spomeniku padlim borcem, na Mrzlici v Zasavju pa naj bi bilo ob njegovem prihodu tudi srečanje zasavskih borcev, vezistov in kurirjev.

Ultramaratonec bo v vseh večjih krajih in mestih, skozi katera bo tekkel, sprejemal pošto županov in lokalnih organizacij ZB ter jo ponesel do cilja na Slavniku. Tam naj bi jo na prireditvi, ki bo zaznamovala 60-letnico NOV oziroma vstaje slovenskega naroda in 10-letnico samostojne Slovenije, predal predsedniku države ali vlade.

Domicilni odbor kurirjev in vezistov bo v tem projektu ustrezno sodeloval. Ena od zamisli je, da bi sodelovali tudi planinci-kolesarji.

Bruno Fras (Škrjanček)

Orientacijsko tekmovanje

»Gora 01«

V tekmovalnem obdobju 2000/01 v Savinjski planinski orientacijski ligi (POL) je bilo 10. marca organizirano tekmovanje, ki ga je izvedlo PD Polzela, vodil pa **Zoran Štok**, registrirani vaditelj orientacije. Obe progi sta pripravila **Božo Jordan** in **Zoran Štok** s startom na igrišču pri osnovni šoli na Polzeli (289 m) in ciljem pri planinskem domu na Gori Oljki (725 m). Kontrolne točke (KT) sta označila na kraju samem **Oto Zagoričnik** in **Zoran Štok**. Na startu sta bila **Nandi Glavnik** in **Božo Jordan**, na cilju pa **Silvo Lapuh**, **Darinka Pavlič** in **Zoran Štok**. Bilo je tudi nekaj živih KT, kjer so bili **Franci Pavlič**, **Barbara Jurjavec** in **Jožica Štok**, pa **Martina Praprotnik** in **Silvo Plavčak**. Nekaj težav je bilo s KT 5, kjer sta zginita oznaka in žig. Ene KT ni našla le ena ekipa, vse druge ekipe so našle vse KT. Ena od ekip je doživela kaj čudno diskvalifikacijo: vrnila se je na start z uničeno karto in »veter« jim je odnesel kontrolni list. Izjavili so, da ga niso našli, na cilju pa ga je prinesla druga ekipa.

Sodelovali so PD Dobrovlje Braslovče (10 ekip), Polzela (10), Prebold (1), Vransko (3), Zabukovica

(8) in Žalec (8). Vseh ekip je bilo 40 s 152 tekmovalci (106 moških, 70 %; 46 žensk, 30 %).

V kategoriji A je bilo 11 ekip (34 moških, 15 žensk), vse ekipe so našle KT, ena ni našla KT 5. Povprečni čas hoje je bil 98 minut (min. 82 minut, največ 134 minut). Prvo mesto je dosegla ekipa Polzela A2 (307 točk), drugo Braslovče A2 (297 točk) in tretje Polzela A4 (293 točk). V kategoriji B je bilo 9 ekip (26, 12). Vse ekipe so našle vse KT. Povprečni čas hoje je bil 96 minut (67, 116). Na prvo mesto se je uvrstila ekipa Braslovče B1 (303), na drugo Vransko B1 (285), tretje Polzela B2 (279). V kategoriji C je sodelovalo 8 ekip (26, 23). Vse ekipe so našle vse KT. Povprečni čas hoje je bil 109 minut (86, 122). Prvo mesto je zasedla ekipa Vransko C1 (264), drugo Polzela C1 (262) in tretje mesto Žalec C1 (237). V kategoriji D je sodelovalo 5 ekip (10, 9). Vse ekipe so našle vse KT. Povprečni čas hoje je bil 115 minut (96, 147). Prvo mesto je zasedla Zabukovica D1 (254), drugo Braslovče D2 (244), tretje mesto Prebold D1 (233). V kategoriji E so sodelovale 4 ekipe (9, 3). Vse ekipe so našle vse KT. Povprečen čas hoje je bil 115 minut (101, 133). Prvo mesto je dosegla ekipa Polzela E1 (248), drugo Braslovče B1 (235), tretje Žalec E1 (213) in četrto mesto Zabukovica E1 (202). V kategoriji F sta sodelovali le dve ekipi (4 m, 4 ž), ki sta našli vse točke, čas je bil 81 in 77 minut. Ekipa Braslovče F1 je dosegla 315 točk, Polzela F1 pa deset manj.

Pokale za prvouvrščene ekipe je prispevala Zveza športnih organizacij občine Polzela. Dobila so jih PD Braslovče dva, Polzela dva, Vransko enega in prav tako Zabukovica. Vse ekipe so prejele diplome za udeležbo na tekmovanju.

B. J.

Predsedniki MDO na Homu

Druga seja predsednikov meddržavnih odborov je bila februarja v planinski koči Dragov dom, ki stoji na razglednem hribu Hom (607 m) nad Savinjsko planino. V imenu 185



Za prijetno počutje predsednikov MDO sta poskrbela občina Žalec in PD Zabukovica.

Foto: Ciril Sem

občine Žalec je zbrane nagovoril podžupan **Ferdo Haler**, nekdanj sam zagrizen hribolazec. V Žalcu so od nekdanj pripisovali planinstvu velik pomen, ne nazadnje je v kraju nekaj časa služboval **Franc Kocbek**, poznejši načelnik Savinjske podružnice SPD.

V preteklem letu so meddruštveni odbori planinskih društev (12) skupaj s planinskimi društvi posvetili izredno veliko pozornost vzdrževanju planinskih poti in transverzali ter planinskih koč. Zelo pomembno je pridobivati mlade za planinstvo, zato je bilo precej aktivnosti posvečenih vključevanju mladih. Zaradi vse bolj očitnih negativnih vplivov okolja, ki jim mladi vse prehitro podležejo, je delo z njimi še naprej ena od prednosti planinske organizacije.

Zaradi nedorečenosti pri ustanavljanju novih društev v preteklosti bodo odslej včlanjevali v PZS samo s soglasjem matičnega meddruštvenega odbora. Občutek je, da se želijo nekateri priključiti Zvezi skozi stranska vrata, je mnenja **Adi Vidmajer**, podpredsednik PZ Slovenije, ki obenem opozarja, da ne kaže komplicirati tam, kjer je delo transparentno in skladno s predpisi. Še naprej ostajajo pereč problem kadri tako v društvih kot v meddruštvenih odborih.

MDO naj predlagajo normalen razvoj izobraževanja, komisija za vzgojo in izobraževanje pri Planin-

ski zvezi pa bo morala imeti letno strategijo, kje in na katerih področjih šepa, je prepričan Vidmajer. Prvenstveno je potrebno izobraževati ljudi, ki bodo pripravljene prevzeti odgovorne društvene funkcije. Slovenski planinci opravljajo veliko poslanstvo, ki je pogosto medijsko prezrto. Gre za nepregledno množico ljudi, ki se žrtvujejo in ni naključje, da bodo prihodje leto ponovno organizirali srečanje slovenskih planincev.

Letošnja srečanja planincev posameznih meddruštvenih odborov bodo: ljubljanskega 20. maja na Šmarni gori, istega dne se bodo srečali notranjski planinci na Planini nad Vrhniko, pomurskega bo 23. junija v Jeruzalemu, kamniškega 22. julija na Kamniškem sedlu, Korošci bodo srečanje 25. avgusta združili z otvoritvijo koč Planinc na Pohorju, zasavskega in savinjskega 8. septembra na Grmadi nad Krškimi oziroma Loki pod Raduho. Posoški planinci datuma in kraja srečanja še niso določili, gorenjski planinci pa naj bi se predvidoma srečali prvo ali drugo nedeljo v septembru.

Edi Mavrič-Savinjčan

Na Prevaljah že dva tisoč članov

Število planincev, vključenih v PD Prevalje, se je v začetku letošnjega leta že povzpelo na prek 2000 članov (lani se je gibalo okrog 1900),

kar je največ doslej. Na Prevaljah sta vsak četrti krajan oziroma krajanka vključena v društvo, po absolutnem številu članov pa se prevaljsko PD že nekaj let uvršča na četrto mesto v Sloveniji za PD Ljubljana Matica, PD Kamnik in PD Radovljica. Lani so – tako kot že nekaj let doslej – najzvestejšim članom podelili priznanja: 38 članom so izročili zahvale za 25-letno članstvo, 40-letno zvestobo mu je izkazovalo 25 planincev in planink, 27 pa jih je bilo v PD včlanjenih že 50 let. Letošnja društvena statistika pravi, da ima 25-letni »staž« 25 planincev in planink, 19 je takih, ki so društveno izkaznico dobili že pred 40 leti, 50-letnih jubilarantov pa bo 9. Slednje bodo jeseni povabili na zakusko.

Na občnem zboru 10. marca je 255 udeležencev prisluhnilo poročilom o delu v lanskem letu in izbralo nov upravni odbor.

Na Prevaljah vestno skrbijo za vzgojo mladih planincev v vrtcih (vrstijo se izleti, vsako leto pripravijo planinski tabor v Kranjski Gori) in na osnovni šoli (del njihovega programa je tudi planinska šola), kar se jim bogato obrestuje. Vsako leto pripravijo za člane okrog 20 izletov. Aktivnih je 13 planinskih vodnikov kategorije A, B in D, ki vztrajajo že od leta 1981. Markacisti so lani za označevanje, čiščenje in trasiranje planinskih poti (predvsem na Volinjak, kjer so na vrhu tudi izsekali razgledne koridorje, in po delih Koroške planinske poti) porabili 130 ur. Planinski dom na Uršlji gori je obiskalo okrog 13.000 izletnikov, med njimi 180 tujcev. Tudi kulturna srečanja na Gori so že tradicionalna in znana daleč naokrog.

Najmanj so v društvu storili na področju varstva narave, a tudi s PZS ni pravih spodbud.

Podpredsednik PZS **Adi Vidmajer** je prevaljske planince pohvalil ne le za dolgo tradicijo in številno članstvo, temveč predvsem za dobro delo. Poudaril je, da se v sedanjih uspehih zrcali tudi srčno in – prav tako kot danes – prostovoljno delo prejšnjih generacij.

Zato tudi ne preseneča, da so članom na letošnjem občnem zboru podelili kar 19 bronastih, srebrnih in zlatih znakov PZS, priznanja MDO Koroške ter društvena priznanja.

V novem mandatnem obdobju bo PD Prevalje vodil **Jože Merc**. Nasledil je **Ivana Kompreja**, ki je bil na čelu društva 14 uspešnih let, za kar mu je MDO Koroške podelil bronasti kipec kralja Matjaža, predlagal pa ga bo tudi za dobitnika Svečane listine PZS. Predsednik MDO Koroške **Mirko Mlakar** je izročil priznanja še planinski vodnici **Tončki Mravljak**, mentorici planinske skupine v vrtcu **Marički Čreslovnik** in gorskemu reševalcu **Roku Zagerniku**.

Potem ko je za prijeten uvod v vsakoletno druženje planincev poskrbela skupina otrok z OŠ Prevalje s krajšim kulturnim programom in je pesnica **Veronika Viltušnik** prebrala nekaj svojih verzov, je po uradnem delu zazvenela glasba ansambla Vornšek.

Andreja Čibron-Kodrin

Srečanje ajdovskih planincev

V petek, 2. marca letos, so se v Kulturnem domu v Ajdovščini zbrali ljubitelji gorá iz ajdovske občine in okolice, da pretresejo svoje letoletno delo.

Z velikim zadovoljstvom so organizatorji ugotavljali, da je število tistih, ki jim je kaj do planin in narave, do lepega preživljanja prostega časa in do družbe, vedno večje.

V lanskem letu je bilo uradno vpisanih več kot 700 planincev.

ln kako je potekalo srečanje?

Uvod je bil kulturno obarvan. Sodelovali so najmlajši planinci iz vrtca. Zaplesale so plesalke iz Glasbene šole Vinko Vodopivec iz Ajdovščine. Vokalna skupina Prijatli iz Sela je večer obogatila s pesmijo, recitatorji pa so povezovali posamezne dele.

Uradni del so sestavljala poročila. Predsednikovo poročilo je poudarilo dobro delo in zahvalo vsem, ki so bili pripravljeni sodelovati v društvu. Predsednik je povabil vse na pohode in izlete, ki bodo v prihodnje še boljše vodeni, saj so štirje člani Planinskega društva Ajdovščina prejeli potrdilo o usposobljenosti za planinskega vodnika. Markacistovo poročilo je zagotavljalo, da se na

območju, ki ga oskrbujejo Ajdovci, ne more nihče izgubiti.

Gospodar je poročal, kako in kdaj so potekala dela pri obnovi Iztokove kočice pod Golaki. Pri delu je sodelovalo veliko sponzorjev in še več planincev, ki so s prostovoljnimi delom pomagali, da je kočica urejena in lepa.

Pohvalno je izzvenelo tudi poročilo o delu Planinske sekcije v Kamnjanah, saj je predsednik vse prisotne povabil na Malo Goro, kjer bodo vsakemu lahko postregli s toplim čajem, skuhanim v novem zavešču.

Delo z mladimi vzbuja včasih veselje in ponos, kako dobro poteka delo, drugič, ko človek vidi mlade, kako zapravljajo čas po ajdovskih ulicah, pa razočaranje in pesimizem. Vendar je delo dobro zastavljeno, in sicer že v vrtcu. Planincivodniki vodijo otroke s pomočjo vzgojiteljic na izlete v naravo.

V poletnih mesecih je bil organiziran tabor na Čavnu, prvič v sodelovanju z novogoriškimi planinci.

Tudi blagajniško poročilo in poročilo nadzornega odbora sta izzvenela optimistično.

Srečanja so se udeležili gostje iz sosednjih društev in zaželeli Planinskemu društvu Ajdovščina dobro delo tudi v prihodnje.

Predstavnik PZ Slovenije **g. Sbrizaj** je podelil bronaste in srebrne značke nekaterim zaslužnim članom društva. Presenečenje je bil sklep, da Iztokovi kočici pod Golaki spremeni kategorijo, ki jo je imela med kočami v državnem merilu. Povzpela se je po lestvici višje, kar ji daje večje ugodnosti, tudi na materialnem področju.

Razstava fotografij in plakatov je bogatila vhod v dom.

Pogovor o lepotah, izletih, načrtih in doživetjih se je nadaljeval v petkov večer.

Irena Šinkovec

27. srečanje markacistov SMDO

V soboto, 24. februarja, je bilo v osnovni šoli v Dramljah 27. srečanje markacistov Savinjske ob-

močne markacijske skupine, ki ga je vodil **Florjan Nunčič**. Na zboru je bilo 65 udeležencev, od tega 39 markacistov in dva pripravnika iz 27 planinskih društev in PS ŠD Andraž. Komisijo za pota pri PZS je zastopal načelnik **Tone Tomše**, prisotni so bili še predsednik Savinjskega meddruštvenega odbora **Martin Aubrecht**, **Uroš Vidovič** za evropske pešpote, vodja sosednje koroške območne skupine **Igor Glasenčnik** in kamniško-karavanške **Franc Vesel**, zasavsko je zastopal **Bogdan Brezovšček**. Povabilu se je odzval tudi tajnik Savinjsko-kozjanske zveze lovskih družin **Zdravko Mastnak**.

Pozdravila sta nas in zaželela uspešno delo ter prijetno počutje predsednik PD Dramlje **Jože Čede**, ki nam je predstavil postojanko na Uršuli (461 m), in ravnatelj osnovne šole **Stane Jančič**.

Poročil o stanju naših planinskih poti, ki naj bi jih posredovala PD, je bilo pravočasno poslanih le devet, na zbor so jih prinesli šest. Tako je zelo težko prepoznati realno stanje na terenu. PD Celje je zapisalo v poročilu, da so odprli novo pot Logarski kot – izvir Savinje. Planinska skupina v Andražu je spremenila del svoje poti od Bajhta, ki časovno ni daljša, tako da gre mimo rojstne hiše pesnice **Neže Maurer**. So pa nastali problemi tam, kjer so nastala nova planinska društva in se o delitvi ter vzdrževanju planinskih poti ob ustanovitvi niso dogovorili in delajo eni tako, drugi drugače. Nastala je tudi krožna pot PD Loče.

Na tem zboru smo zvedeli, da bomo sedaj markirali še evropske pešpote. V Obsotelju so tako del E-7 že označila planinska društva po dogovoru z ustanoviteljem, potrebno je še doreči mejo med posameznimi območnimi skupinami. Drugače pa je z delom E-6, ki ga imajo sedaj na skrbi naša društva in bo potrebno odseke med seboj podeliti. **Uroš Vidovič** je obširno razložil letošnji vseevropski pohod po teh pešpoteh.

Prvič, kar se srečujemo, smo se srečali s predstavnikom Lovske zveze, ker je nastalo nekaj navideznih problemov, saj našo markacijo uporabljajo tudi drugi. Razgovor je

bil konstruktiven in sklenjen v prid obeh organizacij.

Dva pripravnika PD Vitanje, **Matjaž Krznan** in **Tomaž Ošlak**, sta končala svoj pripravniški staž in sta prejela znački markacista (št. 541, 542).

Savinjski MDO je s pomočjo poslanca lani vložil v državni zbor ustni predlog za zaščito naše markacije. To je sedaj v postopku in upajmo, da bomo prišli do ustrežne zaščite, saj je sedaj na potezi PZS, da pripravi ustrezno gradivo, kot to zahteva državni zbor.

Na koncu je bila še malica, ki so jo prispevali sponzorji in prej določena PD. In vsak udeleženec je dobil za spomin na to srečanje lepo izdelan lesen obesek in zgibanko, kjer so na kratko zapisana načela pri delu na planinskih poteh – le za osvežitev spomina.

B. J.

PD Lisca na izpopolnjevanju na Komni

Naše gore terjajo vse preveč žrtev. Dejstvo je, da je vzrok zanje večkrat subjektiven. To lahko premagamo le z večkratno vajo oz. z dobrim znanjem. Tega se skušamo zavedati v PD Lisca, zato organiziramo tradicionalno preventivno tako poletno kot zimsko gorniško izpopolnjevanje. Tridnevno zimsko druženje je potekalo na Komni. Spoznavali smo varno gibanje v snegu, se spoznali z oblikami snežne odeje, obdelali nevarnosti gorá pozimi (praktično), izbirali smeri vzpona in sestopa s tehniko gibanja peš ali smučmi, z uporabo smučarskih palic, derez, cepina in smuč, izdelovali varovališča in sidrišča, se zaustavljali s cepinom, ocenjevali nevarnosti (subjektivne, objektivne, vse praktično), se seznanili z obnašanjem osebe, ki jo zajame plaz (samoreševanje), iskali zasutega (pregled plazine, sondiranje, iskanje z elektronsko žolno), izdelali zimske bivake in improvizirano transportno sredstvo, se pogovorili o odgovornosti gornika in vodnika, se učili z nesrečnega primera (lastna preventiva)... Povzpeli smo se na Bogatinsko sedlo in Srednji vrh.

188 Vodila sta nas gorska vodnika in



Tečajniki na debelo zasneženi Komni

Foto: Jasmina Marolt

inštruktorja **Danilo Škerbinek** in **Jože Rožič**. V razgovorih sta nam iz svojih bogatih izkušenj znala opisati veliko primerov, ki se dogode v gorah.

Menimo, da bi bilo prav, da bi tudi PZS organizirala več različnih »neformalnih« izobraževanj za široko planinsko javnost.

Jože Prah

Zbor vodnikov PD Nova Gorica

Vodniško izletniški odsek PD Nova Gorica je v začetku letošnjega februarja pripravil redni letni občni zbor, na katerem je predstavil poročilo o delovanju v minulem letu, hkrati pa nakazal nekatere smernice za delovanje v prihodnje. Kot se za gornike spodobi, je zborovanje potekalo v prijetnem vzdušju planinske kočice na Trstelju.

V odseku je v preteklem letu aktivno delovalo 18 registriranih planinskih vodnikov, med katerimi je večina s pridobljenimi kategorijami A, B in D, med njimi pa sta tudi dva inštruktorja PV. Od 51 programskega zapisanih izletov za leto 2000 je bilo izpeljanih 27, od tega pet v tuja gorstva, kamor je bil tudi osrednji društveni izlet, v Tatre. Žal je bilo odpovedanih več izletov. Med glavnimi vzroki za to sta bila predvsem skrajno nenaklonjeno jesensko vreme in nenadni izpad dveh vodnikov. V gore so peljali 496 planincev – pohodnikov, kar je sicer manj kot v preteklih letih, poudariti pa velja, da so se vsi izleti končali brez kakršnekoli poškodbe vodenih,

kar je zanje tudi glavna spodbuda in vodilo za delo v prihodnje. Pri vodenju oziroma organizaciji izletov so pomagali tudi drugim društvom in šolam. Italijanskim kolegom C.A.I. Biella iz Piemonta pa so poleti nudili vsestransko pomoč pri organizaciji trekinga preko Julijskih Alp.

Veliko svežine v delo odseka je v lanskem letu vnesel novoizvoljeni načelnik **Igor Kleč**. Ob pomoči ostalih organov in društvu mu je uspelo izpeljati nekaj aktualnih projektov in idej. Omeniti velja nabavo novih vetrovk za vodnike in sprejetje novega pravilnika o vodniškem delu. K vsemu temu so seveda prispevali tudi drugi člani z dobro udeležbo na rednih mesečnih sestankih.

Tudi za letošnje so si zadali kar nekaj nalog. Največjo skrb bodo posvetili uspešni realizaciji načrtovanih izletov kot tudi strokovnemu usposabljanju, ki je prvi pogoj za varno in kvalitetno vodenje.

Darko Božič, Prvačina

5 let Mladinskega odseka PD Šoštanj

V soboto, 2. decembra, je Mladinski odsek pri PD Šoštanj v Andrejevem domu na Slemenu obeležil peto obletnico delovanja in imel hkrati 3. občni zbor. Mladinski odsek sestavlja okoli 100 mladih članov, kar je blizu tretjine včlanjenih v društvo.

Svoje planinske skupine imajo v vrtcu, na obeh osnovnih šolah, povezani so tudi dijaki v dijaški skupini in študenti v študentski skupini (ki je hkrati edina oblika združenja študentov v občini Šoštanj).

Odsek je zadnjih petih letih prišel na raven delovanja, ki mu ga lahko zavida marsikdo. Poleg izletov v skupinah se redno udeležujejo orientacijskih tekmovanj, srečanj mladih planincev, poletnih taborov, pomembna je akcija, ki je zaživela lani – snežkovanje oz. zimovanje na način MO Šoštanj, vsako leto izdajo svoj lasten časopis Planinski popotnik, imajo svoje spletne strani (<http://www.goplay.com/mopd-sostanj>) in še kaj.

Vendar je MO v zgodovini društva obstajal že prej.

Leta 1914 so se fantje in dekleta podali na Uršljo goro, kjer so med potjo čistili korito studenčnice, v katerem se je napajala živina kmeta **Šisernika**. Za zahvalo so dobili malico – domač kruh, kisló mleko in suho sadje. Na vrhu Uršlje gore se jim je odprl prelep razgled po Šaleški, Savinjski in Mislinjski dolini, tja daleč na vrhove Julijskih, Kamniških in Savinjskih Alp; skrite jim niso ostale niti koroške Koralpe (Golica). Ko so si odpočili, so po gori nabrali suhljad in si zakurili velik kres, ki se je videl daleč naokoli. Prenosiščá so si poiskali v planinskem domu koroškega planinskega društva. Drugi dan so se vračali po isti poti in nabirali gobe in zdravilna zelišča. Pri koritu pod Babjim kolenom so se še slikali in ta slika jim je ostala drag spomin na zadnji izlet pred prvo svetovno vojno.

Tako nekako bi se lahko začela zgodovina delovanja Mladinskega odseka pri PD Šoštanj. Izpred prve svetovne vojne je po pripovedovanju **Miloša Volka** (1902–1992) ostal le zapis z izleta 1914.

V brošuri »PD Šoštanj – 90 let« lahko zasledimo, da je že med obema vojnama deloval Mladinski odsek, kar pomeni, da spadajo med najstarejše v Sloveniji. Načelnik MO med letoma 1935 in 1940 je bil **Franc Burdian**, ki je bil v Šoštanju šolski upravitelj. Društvenih izletov se je udeleževala tudi mladina, vsako zimo pa so priredili smučar-

ski tečaj in smučarske tekme za mladino. Leta 1941 je MO štel 21 članov.

Žal se je iz tistih časov ohranilo izredno malo zapisov o delovanju oz. o izvedenih aktivnostih. Pa tudi na ustno izročilo ne moremo več računati, saj so takrat aktivni člani Šaleške podružnice Slovenskega planinskega društva že zapustili ta svet.

Ponoven razcvet je Mladinski odsek doživel konec šestdesetih in v začetku sedemdesetih let, ko zasledimo nekaj menjav med načelniki MO in veliko aktivnosti. V tistem času so se izšolali štirje mladinski planinski vodniki, izmed katerih pa žal nihče ni več aktiven. Člani MO so se v tistem času udeležili zveznega zleta PD v Prokletijah, priredili so turni smuk z Mozirske planine prek Smrekovca do Slemena, izvedli dva smučarska tečaja in planinski tabor, organizirali razstavo planinskih slik in predavanja v okviru planinskega tedna, na obeh osnovnih šolah je deloval planinski krožek.

V juniju leta 1995 se je po dolgih letih mrtvila na področju delovanja mladih v PD Šoštanj zbrala skupina študentov (večinoma brucov) in se odločila, da bo ustanovila Mladinski odsek. Glavna krivca za začetek sta bila **Bojan Rotovnik** in **Matej Kortnik**. Z ustanovitvijo smo mladi veliko pridobili, saj smo tako postali bolj samostojni pri delu v PD, poleg tega pa je bila ustanovitev MO nujno potrebna, saj je leta 1995 bilo v društvu kar 30 odstotkov (95) mladih članov. V istem letu smo izvedli nekaj izletov, začeli izdajati Planinski popotnik in v jeseni že navezali stike z obema osnovnima šolama. Zaradi večje motivacije in pestrosti dela v MO smo ustanovili nekaj pododborov, ki naj bi vsak na svojem področju organizirali delo. Tako so nastali pododbori za izletništvo, izobraževanje, orientacijo, zabavo in propagando. Novembra smo izvolili njihove vodje in pripravili ter sprejeli Pravilnik MO PD Šoštanj (ki ga je UO PD potrdil v decembru).

V letu 1996 se je MO reorganiziral. Zaradi zelo različnega dela in zainteresiranosti smo ustanovili Odbor

MO PD Šoštanj, ki ga poleg načelnika sestavljajo še vodje posameznih pododborov, vodje oz. mentorji planinskih skupin, predsednik PD in načelnik VO.

Naša dejavnost se je vse bolj širila. V letu 1997 smo imeli prvi občni zbor MO, kjer je načelnik postal **Matej Kortnik**. Ponudbo izletov MO smo poslali tudi na Šaleški študentski klub, saj smo tako želeli razširiti svoje delovanje. V aprilu smo izvedli prvo orientacijsko tekmovanje in drugega jeseni, pričele pa so se tudi priprave na prvi planinski tabor za osnovnošolce v dolini Koprivne. Jeseni sta na tekmovanje MIG (Mladina in gore) prvič odšli dve ekipi, po ena iz vsake šole.

Planinski skupini starejših osnovnošolcev na obeh šolah sta leta 1998 uspešno delovali, pridružili sta se jima planinski skupini na razredni stopnji na OŠ KDK in podružnični šoli v Topolšici. Pripravili smo tabor za osnovnošolce, tokrat v Medvodju (pod Košuto). Študentska planinska skupina je poleg vseh predvidenih tur prvič poskusila izvesti Študentski gorniški tabor. V navezi z MO PD Velenje je 10 mladih odpotovalo spoznavat gore v tujino – v Tatre na Slovaško. Na SPOT-u (Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje) smo člani, ki tekmujejo v kategoriji C, postali državni prvaki. Jeseni smo izvedli že tretje orientacijsko tekmovanje s startom pri gostišču Grebenšek v Belih Vodah in ciljem pri Domu na Slemenu.

Leta 1999 smo imeli 2. občni zbor MO, kjer smo za načelnika MO ponovno izvolili Mateja Kortnika, maja pa je končno začela delovati tudi dijaška skupina.

V zadnjih dveh letih so akcije posameznih planinskih skupin in Odbora MO utečene. Vsako leto se trudimo, da bi 'pogruntali' še kakšno novo. Veseli smo, da smo z vrtčevsko planinsko skupino pokrili vse starostne skupine.

Vse, kar se dogaja v MO v zadnjih petih letih, je zadosten razlog, da smo na Slemenu s ponosom upihnil pet svečk. In samo želimo si lahko, da bi se delo nadaljevalo.



Planinci-veterani MDO PD Zasavja na srečanju na Šmohorju 10. februarja letos
Foto: Lojze Anzelc

Srečanje veteranov na Šmohorju

Kar prijetno smo bili presenečeni članinci – veterani Meddruštvenega odbora Zasavskih planinskih društev, ko smo prejeli vabilo predsednika **Boruta Vukoviča**, da nas vabi na srečanje na Šmohor.

V soboto, 10. februarja, se nas je zbralo v prijetnem Domu laških planincev preko petdeset nekdanjih predsednikov in članov tega odbora.

Srečanja so se udeležili vsi še živeči predsedniki in podpredsedniki MDO od leta 1953 dalje, ko je ta začel delati: **Marjan Oblak**, **Drago Kozole**, **Lojze Anzelc**, **Lojze Motore** in **Tine Lenarčič**, ki je še eden od prvih soustanoviteljev odbora v letu 1953 pri okrajnih političnih organih takratne OLO Trbovlje. Manjkala sta le pokojna **Franci Golob** in **Tone Strniša**. Na srečanju so bili bivši in nekateri še sedanji člani iz Brezic, Senovega, Sevnice, Radeč, Rimskih Toplic, Dola pri Hrastniku, Hrastnika, Trbovelj, Litije in iz Laškega.

Srečanje se je pričelo s pozdravom predstavnice PD Laško **Fanike Vičgele**, ki je povedala, kako dela in živi njihovo društvo. Predstavila je tudi veterane tega društva, ki so gradili in dograjevali dom na Šmohorju.

Udeležence je pozdravil tudi gostitelj, predsednik MDO Zasavje Borut Vukovič. Zahvalil se je vsem navzočim za opravljeno delo v preteklosti in zaželel tako dobro sodelovanje tudi v prihodnje. Spomnil

nas je, da smo znali vsa pretekla leta povezovati delo in interese zasavskih planincev v čudovito celoto in da smo dodobra upravičili enajstodstotno udeležbo članstva v slovenski planinski organizaciji. Spomnil se je tudi petinštiridesetletnice Zasavske planinske poti, ki tako simbolno povezuje članstvo te regije.

Spomine je obujal še Marjan Oblak, ki je bil predsednik v letih 1971–1978, ko je še živel v Litiji. Oglasil se je tudi Drago Kozole, ki je ugotavljal novosti v poslovanju sredogorskih planinskih postojank. Te se vedno bolj srečujejo z zahtevnimi predpisi, ki veljajo za gostinstvo, in z vedno večjo obremenitvijo društvenih delavcev. Lojze Motore se je spomnil prijetnega sodelovanja na področju vzgoje in izobraževanja društvenih vodnikov, ki so stebri društvenega dela na področju obiska gorá. Ugotavljal je, da se je v društvih MDO Zasavje izletništvo in hribolestvo zelo razvilo in da ravno po zaslugi dobrih vodnikov srečujemo zasavske planince v vseh naših in še posebno velikih tujih gorah.

Oglasil se je tudi **Marjan Perger**, ki obnavlja Vodnik po Posavskem hribovju. Avtor prve izdaje tega Vodnika je bil njegov oče **Ivan Perger** s sodelavci iz zasavskih PD. Opozoril je, da se je medtem v Zasavju veliko spremenilo, nekatere poti so se zaraščale in so jih opuščali, odpirali so nove poti, zato je nujna obnova in dopolnitev Vodnika, da bo zopet služil svojemu namenu. Povabil je vse, ki so pripravljeni sodelovati pri obnovi, da prispevajo potrebne po-

pravke. Svoje delo želi končati do konca tega leta.

Med kosilom je stekla beseda v prijateljskem vzdušju in kar nismo se mogli raziti. V spomin smo se seveda tudi fotografirali in obljubili, da se ob letu ponovno dobimo v eni izmed naših zasavskih planinskih postojank.

Lojze Motore

Po Detičkovi poti na vrh Boča

V soboto, 27. januarja, je Planinsko društvo Poljčane organiziralo 10. zimski pohod na Boč. Med mnogimi pohodniki, ki so se ta dan povzpeli na »štajerski Triglav«, je bilo tudi devet loških planincev. Do Poljčan smo se pripeljali, naprej pa šli peš. Tokrat smo se odločili za Detičkovo pot, ki je lažja. O napovedanem slabem vremenu ni bilo ne duha ne sluha in med drevesi mogočnega gozda nas je spremljal prav prijeten dan. Prvi počitek smo si privoščili pri Titovem kamnu, potegnili nekaj požirkov žganega, se malce naslonili na popotniške palice in po nekaj minutah krenili naprej. Beseda je tekla o mitih in legendah na tej gori. Nekdo je vedel povedati o vilah Driadah, drugi o razbojnikih in njihovi voditeljci Špelki, tretji zopet o podzemnem jezeru in ne nazadnje tudi o Finžgarjevem križu je tekla beseda.

Pot smo prehodili, kot bi mignil, in že smo bili pod TV oddajnikom, kjer



Loški planinci na pobočjih Boča

so nas pričakali poljčanski planinci, nam žigosali kartončke in nas vpisali v knjigo pohodnikov. Kljub vetru smo se nekateri povzpeli na stolp in bili nagrajeni s čudovitim razgledom. Sledil je spust do planinske kočice, kjer je Rudi razvezal nahrbtnik in ven potegnil domač koruzni kruh, klobase in česen za zdravje in vse skupaj razdelil med prijatelje planince. Lotili smo se prigrizka in ga zalivali s pivom in sokom. Pri planinski koči smo se loški planinci razšli. Polovica jih je odšla nazaj v Poljčane, druga polovica pa peš proti Ločam. Za konec tega čudovitega pohoda zapišimo še kitajski pregovor, ki pravi, da si lahko podaljšamo življenje s knjigo, z otroki ali s saditvijo dreves. Temu bi lahko dodali: in s pristnim druženjem po planinskih poteh.

Jože Gumzej

Diapozitivi v Koči na Goški ravni

Domačini iz Lipnice, Lancovega in drugih zaselkov v bližini Radovljice so se podali na sobotno popoldne, 10. februarja 2001, v kočico na Goški ravni, saj se je obetalo zanimivo planinsko predavanje.

V nastajajočem mraku naju je sofer zložil iz katrice in se vrnil v dolino, pred nama pa je bil najin prvi resnejši zalogaj – preostanek poti do kočice. Popolnoma sami sva bili na samotni gozdni cesti, brnenje avtomobila se je vedno bolj oddaljevalo in naposled naju je zagrnila tišina.

Noč se je v gozdu še hitreje zgostila in baterija nama je prišla kar prav. Steza je bila sicer suha, a zametena z nanešenim listjem, ponekod je bila kot debelo tapeciran žleb.

Nekje sredi poti sva zaslišali oddaljeno govorjenje. Postali sva in prisluhnil. Nedvomno je bila skupina za nama. Mislila sem, da so že spredaj, pred nama, morda celo že na toplem v koči, a lahko sva razločili posamezne glasove, ki sva jih lahko pripisali osebam iz naše skupine. A noč je bila tako mirna in spokojna, ponjava neba se je čisto nalahko dotikala spečih smrek in bukev. Res ne bi bilo primerno, da bi z dretjem kalili nočno tišino.

»Saj gredo navzgor in bodo prišli za nama, kmalu naju bodo dohiteli,« sva sklenili in se podali naprej v breg. S pobočja nedaleč stran se je slišalo brnenje avtomobila, zato sva vedeli, da sva že v bližini ceste. Kmalu sva jo dosegli in skozi poseke se nama je odprl čudovit pogled na radovljiško ravan, na drobne lučke posameznih naselij, Radovljica pa je žarela iz teme, kot bi človek gledal kakšno velemesto iz zraka. Zgoraj tik nad cesto so v noč zlato svetila okenca Goške kočice.

Kočica stoji na nadmorski višini 1001 meter. V njej je vpisna knjiga, v katero se gostje vse leto vpisujejo in nekateri postavljajo svojevrstne rekorde. Ob koncu leta najzvestejše obiskovalce na posebni slovesnosti obdario. Podjetna najemnica kočice, mlada **Petra Pesjak**, je tisti večer povabila v goste **Simona Eržena**, domačina, sicer pa dolgoletnega oskrbnika Pogačnikovega doma na Kriških podih, da bi razvedril obiskovalce z diapozitivi.

Stopili sva v toplo zakurjeno kočico in takoj ugotovili, da nikogar iz najine skupine še ni. V veliki jedilnici kočice sva si izbrali najustreznejši prostorček, oddahnili sva se in se razkomodili.

Čez nekaj minut so v kočico prisopihali najurnejši iz skupine. Najinih mož ni bilo zraven. Povedali so, da naju Marjan in Jože čakata spodaj, prav tam, kjer se s ceste odcepi

bližnjica. Čakata, stojita v mrazu in sta trdno prepričana, da se bova zdaj-zdaj pripeljali z avtom navzgor.

Meni ni bilo o kakšnem dogovoru o čakanju prav nič znanega, zato me je najprej obšla smešna misel: čakata naju, kot bi čakala na Godoja! A ko se bosta načakala, bosta že prišla! Nasprotno pa je Ano ta informacija vrgla pokonci, že si je oblačila bundo, da bi odšla nazaj navzdol. Pa se je pokazala dobra stran moderne tehnike, nekdo je brž prislunil mobitel k ušesu in obvestil Marjana, Aninega moža, naj ne čakata več, saj sva že davno prispeli; naj torej nabrusita pete in se podvzmeta v kočico. Prišla sta, pa še kako hitro! Zasopljena, od hitre hoje in napora kar premočena.

Medtem se je kočica dodobra napolnila z obiskovalci in Simon Eržen je začel svoje predavanje. Zabelil ga je z njemu lastno šaljivostjo, ohranil pa je pravšnjo mero med hudomušnostjo in resnostjo čudovitih posnetkov gorskih lepote.

Da je večer postal res nekaj nepozabnega, je poleg odličnega Erženovega predavanja poskrbel še **Marjan Šinkovec**, čakalec na Godoja, sicer pa prizadeveni član pohodniške sekcije krajevne skupnosti Lancovo. Potrudil se je, da je teden pred tem v trgovinah nabavil nekaj bakel na petrolej. Luna, ki je prej v zgodnjem večeru še ni bilo, je zdaj zaveslala prav na sredo neba



V soju bakel smo z Goške ravni sestopili v dolino.

in v takem svitu je bil sestop po pobočjih Jelovice nekaj posebne- ga. Vremenske razmere so bile pravšnje, da bolj ne bi mogle biti. Kljub svečanu, ki naj bi vsaj na taki višini postregel s snegom, je bilo suho in ne premrzlo. Ob trepetajoči svetlobi bakel kamni pod nogami niso več kamni, drevesa niso več drevesa, človeku se zdi, kot da stopa po pokrajini iz pravljice. Sence vejevja in drevesnih rogovil so se prelivale, srebrne svetle lise so trepetale okoli nas in tkale lisasto preprogo. Odmev korakov, zven palic ob trdi kamen in smeh niso motili nočne tišine, zivali so se z njo. Več kot uro so gorele bakle, vse dokler nismo že blizu Krnice stopili na cesto. Luna je odsevala svojo bleščečo podobo v številnih lužah na makadamu; vsa okrogla in nasmejana na temnem nebu je ves čas šla za nami. Sodobni človek redko doživi kaj tako romantičnega in prvobitnega, saj ga je civilizacija za marsikaj oropala in prikrajšala.

Ivanka Korošec

Hrib za vse letne čase

S svojimi 1025 metri se vzpne visoko nad Škofjo Loko. Ime so mu dali Lubnik. Nadmorska višina resda ni ne vem kakšna, toda številke tu ne igrajo pomembne vloge. Več je poti, ki jim lahko sledimo na njegov vrh, stopnjo težavnosti pa si lahko izbiramo sami. Pristopi potekajo iz zahtevnejših severnih in bolj položnih južnih strani. Sredstvo za premagovanje višinske razlike je lahko tudi avto, vendar ga ne priporočam. Severna stran tega čudovitega tišočka za marsikoga ni več mačji kašelj, saj so poti dolge debelo uro in pol in prva misel, ki se vam bo morda utnila, ko boste prisopli na njegov vrh, bo ta, da ste potrebni močne okrepiteve. Brez skrbi, dobili jo boste!

Zagotovo med slednje sodi neoznačena pot po severozahodnem grebenu. Včasih so jo imenovali tudi plezalna pot na Lubnik, ampak so jo kasneje opustili. Danes po njej hodi večinoma le nekaj »Lubnikarjev« (ljudje, ki vsaj petnajstkrat na leto pridejo na Lubnik). Po tej poti precej redno hodim tudi sam,



Lubnik iz Praprotna v Selški dolini; na sredini slike je dobro viden severozahodni greben, ki se vije proti vrhu.

Foto: Gregor Gartner

zato vam lahko zaupam tudi neko štorijo.

Nekoč sem šel že čisto na začetku poti mimo neke srajce, ki je ležala tam na tleh, pozabljena od nekega pozabljivca kajpak. Da ne bo ležala kar na tleh, jo bom obesil vsaj na vejo, sem si mislil. Tako jo bo mogoče opazil tudi tisti, ki jo je pozabil.

Dolgo sem hodil mimo nje, menda kar celo poletje, pa nič – nakar sem se spomnil, da sem imel nekoč tudi sam neko podobno srajco. Torej sem si jo ogledal tudi поблиže. Pa saj to ni mogoče! Bila je res moja srajca, na žalost pa ni bila uporabna za čisto nič drugega kot za brisanje avtomobila, saj so se je zajedavci že kar poštono privoščili. Nesramnost brez primere.

Srajco sem verjetno pustil spodaj zato, ker sem menil, da je prevroče in da je najbrž ne bom rabil. Na poti nazaj pa sem seveda pozabil nanjo.

Pot se prične v Selški dolini, in sicer v njenem spodnjem delu, ki se imenuje Soteska. Iz Soteske do vrha Lubnika je nekaj več kot šeststo metrov višinske razlike oziroma nekaj več kot eno uro in pol vzpona. Pot je zelo zahtevna, strma, ponekod pa tudi izpostavljena.

Kljub temu, da je hrib visok le dobrih tisoč metrov, ga ne gre podcenjevati. Obenem pa vam z nekaj kondicije in plezalske spretnosti narava nudi občutek prvobitnosti.

V primeru, da se boste nekoč le odločili za to pot, povprašajte o tem kakšnega »Lubnikarja« in z veseljem vas bo vzel s seboj. Pa na palice ne pozabite!

Gregor Gartner

Planinska koča na Jirmancu

Kraško hribovje se zdi v primerjavi s skrivnostnim podzemljem nezanimivo, pa vendar to neenakomerno valovanje narave popestrijo nekatere razgledne točke, ki so pravi biseri kraškega sveta. Ena od takih točk je Planinska koča na Kokoši, ki leži ob vzpetini Jirmanec. Kdor jo le enkrat obiše, mu bo za vedno ostala zapisana v srcu. Poglejmo si, od kod se lahko povzpne do nje!

Lipica je naselje, ki leži blizu državne meje z Italijo v senci stoletnih hrastov, lip in kostanjev. Splošno znana je po kobilarni, kjer se ukvarjajo z vzrejo belih konj lipicancev. Tik ob mejnem prehodu Lipica nas kažipot in informativna tabla usmerita na levo proti Kokoši. Zaradi bližine državne meje je ta planinska postojanka zelo obiskana.

Nekaj časa hodimo po makadamski poti, kar nam narekujejo tudi markacije. Nato se povzpne v gozd in sledimo oznakam, ki nas vodijo skozi grmovje, pravzaprav že kar brezpotje. Paziti moramo, da ne zaide- mo, saj se kaj hitro lahko znajdemo ilegalno na oni strani meje.

Prispemo do melišča. Poseben čar mu daje razgled na Tržaški zaliv in na prostrano Jadransko morje. Oko se sprehaja preko sivega kraškega kamenja in preko zelenih borov do Savudrijskega rta, Piranskega zaliva, do Gradeža in še dlje. Od melišča se pot še rahlo vzpenja, nato pa se prevesi na greben, po katerem poteka državna meja.

Spremlja nas ples neugnane kraške burje, ki se poigrava s temnimi borovci, z brinovimi grmi in belim apnencem ter ustvarja čist kraški zrak. Na slemenu hriba je v objemu temnih borov koč, ki je last Planinskega društva Sežana. Preurejena je iz stare vojaške stražarnice in je bila odprta pred dvema letoma. Njena notranjost je prava majhna galerija umetniških slik. Koča je ob koncu tedna odprta, v gostinskem prostoru je dovolj sedežev za večje skupine, tukaj je možno tudi prenočiti.

Zlasti pa je zanimiva okolica, saj so sežanski planinci uredili in markirali poti do nekaterih znamenitosti. S slemena nam pogled seže po prostiranih kraških planotah, po travnikih, dolinah in vrtačah, po kraških vasicah s kamnitimi obzidji, borovih gozdičih in rujevem grmičevju. Vse to trdo in obenem nežno kraško bistvo se nam odstira in v svoji duši ga povežemo v skoraj otipljivo lepoto.

Vsem, ki radi preživljajo svoj prosti čas v naravi, bo nudil pohod na Kokoš obilo zadovoljstva.

Vida Durn

Hotel pod Uršljo goro sameva

Turisti od začetka letošnjega leta zaman trkajo na vrata hotela Rimski vrelec. Hotel v bližini vasice Kotlje (približno 4 kilometre od Raven na Koroškem) je zaprt. Že pred leti je bil zanj vložen denacionalizacijski zahtevek, vendar dokončna odločba o njem še ni bila izdana. Medtem se je lani decembra začel stečajni postopek (prvi narok za preizkus terjatev bo aprila) nad podjetjem De profundis, ki je bil zadnji lastnik hotela, zato je ta predmet stečaja.



Na Rimskem vrelcu stoji manjši predalpski hotel, ki je gostom kljub častitljivi starosti ponujal udobje in domačnost vse do začetka letošnjega leta, zdaj pa čaka na novega lastnika.

Foto: A. Č.

Kraj in hotel imata pestro zgodovino. Naselje Rimski vrelec je znano predvsem po ostankih rimskega kopališča in izviru kisle vode, ki so jo imenovali tudi »rimska voda«. V drugi polovici 19. stoletja so tu zgradili zdravilišče (»toplice za bolne na želodcu in mehurju, nahodne in malokrvne«) s prizidkom za polnilne naprave za hotuljsko slatino. »Najčistejšo alkalično, popolnoma brezžvepleno planinsko slatino«, ki izvira iz globine štirih metrov in je, kot je bilo napisano v reklamnem letaku iz tistega časa, »najfinejša in najokusnejša med vsemi znanimi kislimi vodami«, so prodajali po vsej Avstro-Ogrski (v restavracijah, prodajalnah in lekarnah), poslali pa so jo tudi na naročnikov naslov. Tik pred prvo svetovno vojno so vagonsko pošiljko slatine odpremili tudi v Ameriko.

Hotuljsko slatino so cenili tudi strokovnjaki, saj so ji podelili kar nekaj priznanj (na deželni razstavi v Celovcu leta 1885 srebrno kolajno, v Badnu leta 1897 zlato kolajno in na Dunaju leta 1898 častno diplomu).

Po drugi svetovni vojni so po nacionalizaciji v letoviškem posloplju uredili dijaški dom za učence (takrat še) guštanske industrijske šole. Po nekaj letih je Železarna Ravne na Rimskem vrelcu vnovič uredila hotel, ki je bil, kot lahko preberemo v turističnem priročniku iz leta 1953, »majhno, skromno, a zelo cenjeno zdravilišče in letovišče«, kjer so

»večji senčnati nasadi in ribnik odlično razvedrilo za rekonvalescenta, v zimskem času pa je tu drsališče«. Hotel so leta 1984 temeljito obnovili. Za podjetje De profundis je bila v okviru sanacije železarskih družb predvidena ukinitvev, potem ko so prodali vse najpomembnejše turistične objekte, ki jih je zgradila ali kupila ravenska železarna. Zato se je vodstvo Slovenskih železarn odločilo, da objekt odda v najem in tako prepreči njegovo zaprtje. Leta 1996 ga je v najem vzelo podjetje Ivarčko, leta 1997 ga je v upravljanje prevzel Logistični center, nato pa podjetje ZIP center z Raven, ki mu je konec leta 2000 potekla najemna pogodba.

Zadnji najemnik je turistični objekt oglaševal pod sloganom Hotel za štiri letne čase, saj je možnosti za pestro preživljanje prostega časa v bližnji in daljni okolici vse leto kar precej. Tu je izhodišče za sprehode ali planinske ture na Uršljo goro, do Poštarskega doma ali Smučarske kočice ipd.; tudi Peca, Raduha in Olševa niso predalec. Gozdne ceste so raj za gorske kolesarje. V bližnjih krajih je veliko kulturnih in zgodovinskih zanimivosti itd.

A hotel pod Uršljo goro, na idilični legi med gozdovi in ob majhnem jezeru, obdan s peščenimi teniškim igrišči in z manjšim smučiščem, z 52 posteljami in restavracijo s 140 sedeži, zdaj čaka na boljše čase. Jih bo prinesel novi lastnik?

Andreja Čibron-Kodrin 192a

SPONZOR PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE



NACIONALNA FINANČNA DRUŽBA

Pooblaščená družba za upravljanje investicijskih skladov

5. Šraufov spominski pohod

**Športno društvo Krašnja organizira v soboto, 19. maja 2001
5. Šraufov spominski pohod**

S startom in ciljem pri gasilskem domu v Krašnji. Daljši pohod traja sedem ur, krajši 4.45 ure.
Prijaviti se je mogoče na dan pohoda med 5.30 in 8. uro. Prijavnina je
za odrasle 1000 in za otroke 500 tolarjev.

Pohodna trasa bo označena. Na daljši trasi bodo morali pohodniki odtisniti šest, na krajši pet kontrolnih žigov. Predvidena sta dva 15-minutna odmora pri čajno-sadnih okrepčevalnicah in 30-minutni odmor za malico iz lastnega nahrbtnika.

Vsak pohodnik bo na cilju nagrajen s spominskim obeskom in toplim obrokom hrane.
Za varnost na pohodu bodo skrbeli reševalci GRS Ljubljana in člani CD Radio kluba Vrtnec iz Domžal. Vsi udeleženci pohoda hodijo na lastno odgovornost, hoditi morajo izključno po označeni poti.

Krajša spominska slovesnost bo na dan pred pohodom,
v petek, 18. maja, ob 19.30. uri v avli Osnovne šole Krašnja.

**Informacije pred prireditvama je mogoče dobiti pri Marjanu Štruklju (01/723 40 64)
in v pisarni društva vsak petek med 19. in 21. uro (01/723 41 32).**